

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Srovnání ekonomiky České republiky a Slovenska
z hlediska přijetí eura**

Bc. Michaela Říhová

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Michaela Říhová

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Srovnání ekonomiky České republiky a Slovenska z hlediska přijetí eura

Název anglicky

Comparison of the economy of the Czech Republic and Slovakia in terms of euro adoption

Cíle práce

Hlavním cílem této diplomové práce je komparace jednotlivých ukazatelů výkonnosti ekonomiky České republiky a Slovenska z hlediska plnění kritérií pro přijetí eura. Dílčím cílem této práce je zhodnocení ekonomiky Slovenska před a po přijetí jednotné evropské měny a jaké mělo přijetí eura dopady na domácnosti a podnikatele. Druhým dílčím cílem je zhodnocení výhod a nevýhod přijetí jednotné evropské měny a jaké by mělo dopady na Českou republiku.

Metodika

Diplomová práce se bude skládat ze dvou částí. V teoretické části bude použita metoda deskriptivní. Řešená problematika bude shrnuta pomocí studia odborné literatury, která se zabývá hospodářskou politikou České republiky a Slovenska, měnovou politikou obou zemí a úlohou České národní banky a Národní banky Slovenska. V praktické části bude použita metoda komparace a analýzy. Bude sledován vývoj plnění jednotlivých maastrichtských konvergenčních kritérií sledovanými ekonomikami ve zvoleném časovém období. Data budou získávána především z Českého statistického úřadu, Eurostatu, ČNB a dalších institucí. V závěru práce bude na základě dosažených výsledků zkoumání posouzena sladěnost ekonomiky České republiky s eurozónou.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Monetární politika, centrální banka, ČNB, maastrichtská konvergenční kritéria, HDP, inflace, nezaměstnanost, Česká republika, Slovensko, euro, eurozóna.

Doporučené zdroje informací

HAD, M. – URBAN, L. Evropská společenství: první pilíř Evropské unie. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů v Edičním oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6.

JÍLEK, J. *Finance v globální ekonomice. II, Měnová a kurzová politika*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4516-9.

JÍLEK, J. *Peníze a měnová politika*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0769-1.

LACINA, L. a kol. Euro: ano-ne?. Praha: Alfa Nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-87197-26-4.

MANDEL, M. – TOMŠÍK, V. *Monetární ekonomie v malé otevřené ekonomice*. Praha: Management Press, 2008. ISBN 978-80-7261-185-0.

PALKO, F. *Európsky menový a fiškálny vývoj v kontexte Slovenska*. Prvé vydanie. Bratislava: Sprint dva, 2011. ISBN 978-80-89393-51-0.

REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. ISBN 978-80-7261-230-7.

SAMUELSON, P. A. – NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. Praha: NS Svoboda, 2013. ISBN 978-80-205-0629-0.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lenka Kopecká, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 6. 2019

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 10. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Srovnání ekonomiky České republiky a Slovenska z hlediska přijetí eura" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Lence Kopecké, Ph.D. za odborné vedení a poskytnuté rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování této práce.

Srovnání ekonomiky České republiky a Slovenska z hlediska přijetí eura

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá srovnáním České a Slovenské ekonomiky prostřednictvím zvolených makroekonomických ukazatelů se zohledněním konvergenčních kritérií pro přijetí eura. Teoretická část práce se věnuje vývoji Evropské a měnové unie, nezávislé měnové politice, zahrnuje popis vybraných základních makroekonomických ukazatelů a vysvětluje jednotlivá maastrichtská konvergenční kritéria. V závěru jsou shrnuty výhody a nevýhody přijetí jednotné evropské měny, eura.

V praktické části je analyzován vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů – HDP, inflace, nezaměstnanosti a platební bilance, které jsou následně znázorněny pomocí magického čtyřúhelníku. Dále je zde zhodnocen vývoj plnění maastrichtských kritérií Českou republikou, jsou zde uvedeny dopady přijetí eura na Slovensku a možné dopady přijetí eura v České republice. V závěru práce je vyhodnocena ekonomická sladěnost ČR s eurozónou. Pro dokreslení jsou zde také uvedeny názory odborné veřejnosti a občanů ČR ohledně přijetí jednotné měny. Vzhledem k probíhající pandemii COVID-19 jsou v práci uvedeny i aktuální odhadované dopady této krize na ekonomiku ČR i Slovenska.

Klíčová slova: monetární politika, centrální banka, HDP, inflace, maastrichtská konvergenční kritéria, Slovensko, euro, Česká republika, eurozóna, ČNB, nezaměstnanost

Comparison of the economy of the Czech republic and Slovakia in terms of euro adoption

Abstract

The diploma thesis focuses on the comparison of the Czech and Slovak economies through selected macroeconomic indicators with taking into account the convergence criteria for the adoption of the euro. The theoretical part of the thesis includes the development of European and monetary union, deals independent monetary policy, includes a description of selected basic macroeconomic indicators and explains the maastricht convergence criteria. In the conclusion, the advantages and disadvantages of adopting the common European currency, the euro, are summarized.

The practical part of the thesis analyses the development of selected macroeconomic indicators – GDP, inflation, unemployment and balance of payments, which were used to create a magic quadrangle. Furthermore, the fulfilment of the maastricht criteria by the Czech Republic is evaluated and the effects of the euro adoption in Slovakia and the possible effects of the adoption in Czech Republic are presented. In the conclusion of the thesis, the economic alignment of the Czech Republic and the euro area is evaluated. Also, the opinions of the professional public and the citizens of the Czech Republic regarding the adoption of euro are given here. Due to the ongoing pandemic of COVID-19, the current estimated effects of this crisis on the economy of the Czech Republic and Slovakia are also presented.

Keywords: monetary policy, central bank, GDP, inflation, maastricht convergence criteria, Slovakia, euro, Czech republic, euro area, Czech national bank, unemployment

Obsah

1 Úvod.....	14
2 Cíl práce a metodika	16
2.1 Cíl práce	16
2.2 Metodika	16
3 Teoretická východiska	19
3.1 Evropská unie.....	19
3.2 Měnová unie.....	22
3.3 Eurosystem.....	25
3.4 Nezávislá měnová politika a měnové nástroje.....	26
3.5 Přehled základních sledovaných makroekonomických ukazatelů.....	28
3.5.1 Nezaměstnanost	28
3.5.2 HDP	28
3.5.3 Cenová stabilita.....	29
3.5.4 Rovnováha platební bilance.....	30
3.5.5 Magický čtyřúhelník.....	31
3.6 Maastrichtská konvergenční kritéria.....	32
3.6.1 Kritérium cenové stability	33
3.6.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb.....	33
3.6.3 Kritérium stability veřejných financí.....	34
3.6.4 Kritérium stability měnového kurzu.....	34
3.7 Výhody a nevýhody přijetí eura.....	34
3.7.1 Omezení kurzového rizika.....	35
3.7.2 Snížení transakčních nákladů.....	35
3.7.3 Náklady na obstarání kapitálu.....	36
3.7.4 Ztráta autonomní měnové politiky a kurzové politiky.....	36
3.7.5 Růst cenové hladiny.....	37
3.7.6 Jednorázové administrativní náklady.....	37
3.8 Komparace české a slovenské ekonomiky.....	37
3.8.1 Struktura HDP ČR a SR.....	39
3.8.2 Přímé zahraniční investice	40
3.8.3 Rating zemí.....	42
3.9 Vliv pandemie COVID-19 na ekonomiku	43
4 Vlastní práce.....	45
4.1 Analýza vybraných ukazatelů ekonomické výkonnosti ČR a Slovenska	45
4.1.1 HDP	46

4.1.2	Nezaměstnanost	53
4.1.3	Inflace.....	57
4.1.4	Platební bilance	66
4.1.5	Magický čtyřúhelník	73
4.2	Vývoj plnění konvergenčních kritérií.....	75
4.2.1	Kritérium cenové stability.....	76
4.2.2	Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	77
4.2.3	Kritérium stability veřejných financí	77
4.2.4	Kritérium měnového kurzu	79
4.3	Dopady přijetí eura na Slovensku	81
4.4	Vyhodnocení možných dopadů přijetí eura v ČR, přínosy a rizika	83
4.4.1	Přínosy a rizika pro spotřebitele.....	83
4.4.2	Přínosy a rizika pro podnikatele.....	84
4.4.3	Přínosy a rizika pro stát a centrální banku	85
4.5	Vývoj ekonomik v roce 2020	86
4.5.1	HDP.....	87
4.5.2	Inflace.....	87
4.5.3	Nezaměstnanost	88
4.5.4	Platební bilance	89
4.5.5	Plnění konvergenčních kritérií	89
4.6	Vyhodnocení stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou.....	90
4.7	Názory odborné veřejnosti a občanů na přijetí eura.....	92
4.7.1	Názory ekonomů, politických stran a hnutí na přijetí eura	93
4.7.2	Názory občanů na přijetí eura	96
5	Výsledky a diskuse	97
5.1	Komparace sledovaných ukazatelů ekonomiky	97
5.1.1	HDP.....	97
5.1.2	Nezaměstnanost	98
5.1.3	Inflace.....	99
5.1.4	Platební bilance	100
5.2	Vývoj plnění konvergenčních kritérií a vyhodnocení ekonomické sladění s eurozónou	101
5.3	Přínosy a rizika zavedení eura v ČR	103
5.4	Komparace názorů odborné veřejnosti a občanů	104
6	Závěr.....	105
7	Seznam použitých zdrojů.....	109
	Přílohy	132

Seznam grafů

Graf 1 Podíl ekonomických odvětví na HDP (v %) ČR a Slovenska v roce 2019.....	40
Graf 2 Tempo růstu HDP (v %) ČR, SR a dalších vybraných zemích v letech 2009-2019	46
Graf 3 Meziroční příspěvky k růstu HDP ČR (v %) v letech 2009-2010.....	48
Graf 4 Meziroční příspěvky k růstu HDP SR (v %) v letech 2009-2010	48
Graf 5 Struktura HDP ČR a SR (v % HDP) v roce 2015	50
Graf 6 Vývoj HDP na obyvatele v PPS vybraných zemí v letech 2009-2019.....	52
Graf 7 HDP na obyvatele v PPS ve vybraných zemích v letech 2009-2019, EU27=100 ...	53
Graf 8 Vývoj nezaměstnanosti (v %) v ČR, SR a dalších vybraných zemích v období 2009-2019	53
Graf 9 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR a na Slovensku v letech 2009-2019	55
Graf 10 Vývoj EAO v SR v letech 2014-2019	57
Graf 11 Vývoj EAO v ČR v letech 2014-2019.....	57
Graf 12 Harmonizovaný index spotřebitelských cen (v %) v ČR, SR a dalších vybraných zemích v letech 2009-2019	58
Graf 13 Průměrné roční míra inflace (v %) ČR a SR v letech 2009-2019	58
Graf 14 Vývoj jednotlivých účtů platební bilance ČR (mil. EUR) v letech 2009-2019.....	66
Graf 15 Vývoj jednotlivých položek běžného účtu ČR (mil. EUR) v letech 2009-2019	68
Graf 16 Vývoj jednotlivých položek finančního účtu ČR (mil. EUR) v letech 2009-2019	69
Graf 17 Vývoj jednotlivých účtů platební bilance SR (mil. EUR) v letech 2009-2019.....	70
Graf 18 Vývoj jednotlivých položek běžného účtu SR (mil. EUR) v letech 2009-2019	71
Graf 19 Vývoj jednotlivých položek finančního účtu SR (mil. EUR) v letech 2009-2019.	72
Graf 20 Vývoj měnového kurzu CZK/EUR v letech 2016-2019	80
Graf 21 Vývoj kurzu CZK a SKK k EUR od 1.5.2004 do 1.5.2020	85
Graf 22 HDP na hlavu v PPS v letech 2009-2019	91
Graf 23 Cenová hladina HDP v letech 2009-2019	91
Graf 24 Růst reálného HDP (v %) v ČR a Eurozóně.....	92
Graf 25 Vývoz do eurozóny a dovoz z eurozóny v % celkového vývozu a dovozu za rok 2019	92
Graf 26 Názory občanů na přijetí eura za měnu v ČR - vývoj v letech 2004-2020 (v %)...	96

Seznam obrázků

Obrázek 1 Evropský systém centrálních bank.....	26
Obrázek 2 Magický čtyřúhelník	32
Obrázek 3 Struktura HDP ČR (2019) očištěná o dovozní náročnost	40
Obrázek 4 Vývoj ceny ropy Brent 1 barel/USD v letech 2009-2019	63
Obrázek 5 Magický čtyřúhelník ČR, SR, EU-27, EU-19 za rok 2009.....	74
Obrázek 6 Magický čtyřúhelník ČR, SR, EU-27, EU-19 za rok 2019.....	75

Seznam tabulek

Tabulka 1 Členské státy EU k 30.9.2020.....	20
Tabulka 2 Členské státy eurozóny a vybrané ekonomické ukazatele za rok 2019.....	24
Tabulka 3 Struktura platební bilance dle ČNB.....	31
Tabulka 4 Struktura HDP ČR a SR k 31.12.2019	39

Tabulka 5 Rating vybraných zemí k 8.5.2020	42
Tabulka 6 Změny hlavních úrokových sazeb ČNB a ECB v letech 2009-2010.....	60
Tabulka 7 Nástroje měnové politiky ECB	62
Tabulka 8 Platební bilance ČR (mil. EUR) v letech 2009-2019.....	69
Tabulka 9 Platební bilance SR (mil. EUR) v letech 2009-2019	73
Tabulka 10 Vývoj kritéria cenové stability v ČR a SR v letech 2004-2009.....	76
Tabulka 11 Vývoj kritéria cenové stability v ČR v letech 2010-2019.....	76
Tabulka 12 Vývoj kritéria dlouhodobých úrokových sazeb v ČR a SR v letech 2004-2009	77
Tabulka 13 Vývoj kritéria dlouhodobých úrokových sazeb v ČR v letech 2010-2019	77
Tabulka 14 Vývoj kritéria salda sektoru vládních institucí v ČR a SR v letech 2004-2009	77
Tabulka 15 Vývoj kritéria salda sektoru vládních institucí v ČR v letech 2010-2019	78
Tabulka 16 Vývoj kritéria dluhu sektoru vládních institucí v ČR a SR v letech 2004-2009	79
Tabulka 17 Vývoj kritéria dluhu sektoru vládních institucí v ČR v letech 2010-2019	79

Seznam použitých zkratek

BÚ – Běžný účet

CB – Centrální banka

CPI – Index spotřebitelských cen

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

DPH – Daň z přidané hodnoty

EAO – Ekonomicky aktivní obyvatelstvo

ECB – Evropská centrální banka

EHS – Evropské hospodářské společenství

ERM – Mechanismus směnných kurzů

ESM – Evropský stabilizační mechanismus

ESCB – Evropský systém centrálních bank

ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli

EU – Evropská unie

HDP – Hrubý domácí produkt

HICP – Harmonizovaný index spotřebitelských cen

MF ČR – Ministerstvo finanční České republiky

MPO ČR – Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky

NBS – Národní banka Slovenska

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

PB – Platební bilance

PPS – standart kupní síly

PPP – parita kupní síly

PZI – Přímé zahraniční investice

SR – Slovenská republika

UK – Spojené království

1 Úvod

Diplomová práce se zabývá komparací české a slovenské ekonomiky, které dříve tvořily jeden celek. Po skončení první světové války, ve které byla zapojena většina evropských států došlo k novému politickému uspořádání Evropy. Zaniklo carské Rusko a došlo k rozpadu Rakousko-Uherska, avšak začaly vznikat nové národní státy, mezi něž se řadila i Československá republika, která vznikla 28. října 1918 (Kratochvíl a kol., 2008, str. 5).

Tato republika byla již od počátku zemí průmyslově-agrární, které po rakousko-uherské monarchii připadla velká část průmyslových kapacit. V českých zemích¹ byla více než polovina průmyslových a živnostenských závodů bývalého Rakouska, na Slovensku převažovalo zemědělství (Šrámek, ©2016). Zřízení celního území rok po vzniku Československa výrazně zúžilo vnitřní trh a bylo třeba zajistit vývoz významné části produkce do zahraničí, jehož trhy byly chráněné vysokými cly.

K úspěšnému rozvoji bylo potřeba změnit odvětvovou a sektorovou skladbu ekonomiky a následovat tak trend vyspělých zemí, kde docházelo k převaze sekundárního a terciálního sektoru nad primárním, což se i pomalu dařilo. Přibýval počet zaměstnaných v průmyslu, naopak v zemědělství docházelo k úbytku zaměstnanců. Během hospodářské krize v 30. letech 20. století se však zvýšila váha těžkého průmyslu, stavebnictví a strojírenství (Kubů, 2005, str. 233). Proexportní orientovanost země krizi jen prohloubila, neboť ostatní státy zvyšovaly dovozní cla a československé výrobky nebyly cenově konkurenceschopné západoevropskému zboží (Šrámek, ©2016). Druhá světová válka vedla k dalšímu zdůraznění průmyslu, zejména hutnictví a dalších strojírenských oborů, které byly spojené s výrobou zbraní. Po válce vlivem transferu německého obyvatelstva bylo uzavřeno velké množství podniků a došlo k odlivu pracovní síly a odborníků v oblasti lehkého průmyslu. Po nastoupení komunistů k moci docházelo k likvidaci soukromého sektoru ve sféře služeb a výroby, bylo zavedeno centrální plánování a řízení ekonomiky, kde jedním z cílů prvního pětiletého plánu (1949-1953) byla i strukturální přestavba průmyslu. Avšak v důsledku studené války a omezené obchodní výměny se západními zeměmi, došlo k dalšímu zvýraznění preference těžkého průmyslu a prohloubení odstupů od nejvyspělejších zemí. Centrálně plánovaná ekonomika

¹ Dobový pojem

nezaváděla technologické změny a nereagovala na potřeby lidí. V druhé polovině 20. století odvětvová a sektorová struktura země byla nevyvážená, především z důvodu vysokého podílu zastaralého průmyslu a malého podílu zaostalé sféry služeb (Kubů, 2005, str. 234). Československo zaostávalo v technické úrovni národního hospodářství, i ve specializaci ve všech odvětvích. Dlouhodobá převaha poptávky nad nabídkou nepřispívala k růstu ekonomiky a komplikovala život podniků i lidí, jejichž nespokojenost byla jednou z příčin pádu komunistického režimu v roce 1989 (Bálek, 2007, str. 46). Od tohoto roku dochází k návratu k tržnímu hospodářství a přibližování k ekonomikám vyspělých zemí (Kubů, 2005). Již od počátku byly znatelné civilizační a ekonomické rozdíly mezi českými zeměmi a Slovenskem, což v průběhu společného fungování vedlo již k jednomu rozpadu, a to v roce 1939 (Bálek, 2007, str. 50). Rozdílné názory ekonomů a politiků o další společné budoucnosti Československa vyústily k rozdělení Československého státu na dvě republiky – Českou a Slovenskou, a to od 1. ledna 1993.

Ještě před rozdělením, v roce 1991 se Československo stalo součástí neformálního uskupení Visegrádská čtyřka, společně s Polskem a Maďarskem, v němž přetrvávají jako Česká a Slovenská republika dodnes. V roce 2004 obě země vstoupily do Evropské unie. Slovensko se v tomto roce připojilo i k Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), jehož členem je Česká republika již od roku 1995 a k Severoatlantické alianci (NATO), kam ČR také přistoupila dříve, a to v roce 1999.

Základní myšlenka vytvoření uskupení Evropské unie, která sjednocuje většinu zemí na evropském kontinentu, vznikla po druhé světové válce, kdy bylo hlavním záměrem podpoření hospodářské spolupráce mezi zeměmi, jejichž vzájemná závislost by snížila pravděpodobnost vyvolání dalšího válečného konfliktu (European union, 2020a). Jedná se o zvláštní hospodářský a politický celek, který v rámci další integrace, měnové, vytvořil jednotnou společnou měnu, euro. Aby členská země mohla přijmout tuto jednotnou měnu, musí splnit tzv. Maastrichtská konvergenční kritéria a poté se stane součástí tzv. eurozóny, kterou tvoří země, které euro používají. Členem eurozóny se stala právě Slovenská republika, a to od roku 2009. Česká republika k přijetí jednotné měny dosud nepřistoupila.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je komparace ekonomiky České republiky a Slovenska s využitím zvolených makroekonomických ukazatelů a se zohledněním konvergenčních kritérií pro přijetí eura. Analýza se zabývá vývojem ukazatele HDP, inflace, nezaměstnanosti a platební bilance.

Dílčím cílem této práce je zhodnocení výhod a nevýhod přijetí jednotné evropské měny, zhodnocení dopadů přijetí eura na ekonomiku, podnikatele a domácnosti Slovenska, dále vyhodnocení možných rizik a přínosů přijetí eura pro Českou republiku, pokud by se rozhodla vstoupit do eurozóny.

Dalším dílčím cílem této práce je vyhodnocení sladění ekonomiky ČR s eurozónou a shrnutí názorů odborné veřejnosti a občanů na přijetí eura v České republice.

2.2 Metodika

Diplomová práce se skládá ze dvou částí, teoretické a praktické. V teoretické části práce je použita metoda deskriptivní. Řešená problematika je shrnuta pomocí české, ale i zahraniční odborné literatury, využity byly i internetové zdroje, které se danou problematikou zabývají. K těmto zdrojům se řadí zejména stránky České národní banky, Ministerstva financí a Evropské unie.

Teoretická část nejprve uvádí vývoj vzniku Evropské unie, kde je zahrnuta i problematika vystoupení Velké Británie, označovaná jako Brexit, z tohoto společného evropského uskupení. Dále je zde uveden vývoj měnové integrace, jakožto další krok propojování evropských zemí a vznik Eurosystemu. Další kapitola pojednává o nezávislé měnové politice a následně jsou vysvětleny čtyři základní makroekonomické ukazatele – HDP, inflace, nezaměstnanost a platební bilance, které se vláda snaží v rámci hospodářské politiky státu udržovat tak, aby dosahovaly ideálních hodnot a ekonomika jako celek byla v rovnováze. V závěru kapitoly je vysvětlen pojem magický čtyřúhelník, který vzniká spojením

těchto čtyř základních ukazatelů a lze jej také využít jako pomocný ukazatel ekonomické výkonnosti.

V další kapitole jsou uvedena maastrichtská konvergenční kritéria a podmínky, za jakých jsou tato kritéria splněna, aby země mohla přijmout euro. Následně dochází k výčtu významných výhod a nevýhod spojených s přijetím této měny.

V předposlední kapitole jsou stručně uvedeny základní rozdíly či podobnosti České a Slovenské ekonomiky.

Vzhledem k probíhající pandemii koronaviru COVID-19 je v poslední kapitole stručně uveden její vývoj a způsob, jakým ovlivňuje ekonomiku.

Praktická část je zpracována pomocí metody analýzy a komparace. Nejprve je sledován vývoj makroekonomických ukazatelů, tedy HDP, inflace, nezaměstnanosti a platební bilance v České republice a na Slovensku od roku 2009 do roku 2019. U každého ukazatele jsou sledovány události, které jejich vývoj nejvíce ovlivňovaly. U ukazatele HDP, inflace a nezaměstnanosti je pro doplnění uveden i vývoj těchto ukazatelů v Evropské unii, eurozóně, Německu, Rakousku, Polsku a Maďarsku. Tato analýza pracuje zejména s daty, které byly uveřejněny Českým, Slovenským a Evropským statistickým úřadem (Eurostatem), dále byly využity Výroční zprávy zveřejněné Českou národní bankou pro Českou republiku, Národní bankou Slovenska pro republiku Slovenskou. Dále bylo využito dalších materiálů od České národní banky a to tzv. zpráv o inflaci, které vydává pravidelně každé čtvrtletí a zpráv o vývoji platební bilance.

Metoda analýzy je využita i při plnění dílčího cíle práce, a to při analýze vývoje plnění maastrichtských konvergenčních kritérií, které jsou nejprve sledovány jak za ČR a Slovensko, poté pouze pro Českou republiku, neboť Slovenská republika od roku 2009 již euro využívá a sledování vývoje těchto ukazatelů z hlediska přijetí eura tak není relevantní. K zhodnocení byly využity materiály Ministerstva financí a ČNB – Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou.

Následně jsou uvedeny nejvýznamnější dopady přijetí eura na Slovensku a vyhodnocení možných rizik a přínosů, pokud by se Česká republika rozhodla také

přijmout euro. Rizika a přínosy jsou uvedeny zvlášť pro spotřebitele, podnikatele a stát.

V závěru praktické části práce jsou krátce analyzovány aktuální dopady pandemie COVID-19 na sledované ukazatele, poté je zde vyhodnocen stupeň ekonomické sladění ČR s eurozónou, následován kapitolou zabývající se názory odborné veřejnosti a občanů ohledně přijetí jednotné měny v ČR.

Komparace vývoje jednotlivých ukazatelů a celkové shrnutí je provedeno v kapitole Výsledky a diskuze.

3 Teoretická východiska

3.1 Evropská unie

Po druhé světové válce hledaly některé země v západní Evropě užší hospodářské, politické a sociální vazby, aby dosáhly většího hospodářského růstu. Na tomto základě bylo založeno Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), a to podepsáním Pařížské smlouvy šesti zakládajícími členy – Francií, Itálií, Belgií, Nizozemskem, Lucemburskem a západním Německem, která vstoupila v platnost v roce 1952. Společenství vytvořilo zónu volného obchodu klíčových ekonomických a vojenských zdrojů – uhlí, oceli, koksu, železné rudy a šrotu (Gabel, 2019).

V roce 1957 podpisem dvou Římských smluv členskými státy ESUO bylo založeno Evropské společenství pro atomovou energii, které mělo usnadnit spolupráci v oblasti využívání atomové energie a Evropské hospodářské společenství (EHS), které vytvořilo společný trh a došlo tak k odstranění téměř všech překážek pohybu kapitálu, zboží a pracovních sil. Dále byla vytvořena společná zemědělská politika a společná politika zahraničního obchodu (Gabel, 2019).

V roce 1993 došlo k oficiálnímu přejmenování EHS na Evropské společenství. Podpisem Maastrichtské smlouvy, která vzešla v platnost dne 1. listopadu 1993, vznikla Evropská unie, které se tato tři společenství stala součástí. Maastrichtská smlouva byla navržena s cílem rozšířit rozsah evropské integrace, reformovat rozhodovací postupy a instituce Evropského společenství (Cini, Borragán, 2010, str. 34).

Evropská unie se skládá ze tří pilířů. První pilíř tvoří Evropské společenství, které se zabývá především hospodářskými oblastmi v rámci EU. Druhý pilíř představuje společná zahraniční a bezpečnostní politika. Třetí pilíř zahrnuje spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí, resp. interakci mezi celními orgány, policií, imigračními službami apod. (EU Today, 2019).

Jedním ze základních principů fungování tohoto uskupení je především sdílení pravomocí, které původně byly pouze v kompetenci jednotlivých států. Na základě tohoto sdílení pravomocí vznikly společné instituce, které jsou vyjmenovány ve Smlouvě o Evropské unii v článku 13. K základním institucím patří Evropská komise, Evropský parlament, Evropská rada, Rada Evropské unie, Soudní dvůr Evropské unie, Evropská centrální banka a Evropský účetní dvůr (MV ČR, ©2020).

Tabulka 1 Členské státy EU k 30.9.2020

Země	Rok vstupu do EU	Podíl na celkové rozloze EU	Podíl počtu obyvatel k celku EU (2019)	Podíl na tvorbě HDP k celku EU (2019)	HDP PPS/obyvatele /rok (2019)	HDP v PPS 100 = EU 27 (2019)
Belgie	1958	0,72	2,58	3,41	36 500	117
Bulharsko	2007	2,62	1,55	0,44	16 400	53
Česká republika	2004	1,87	2,39	1,60	28 500	92
Dánsko	1973	1,02	1,30	2,24	40 100	129
Estonsko	2004	1,07	0,30	0,20	26 000	84
Finsko	1995	8,03	1,23	1,72	34 400	111
Francie	1958	15,02	14,99	17,37	33 000	106
Chorvatsko	2013	1,34	0,91	0,39	20 200	65
Irsko	1973	1,66	1,11	2,55	59 300	191
Itálie	1958	7,17	13,46	12,82	29 600	95
Kypr	2004	0,22	0,20	0,16	27 700	89
Litva	2004	1,55	0,62	0,35	25 500	82
Lotyšsko	2004	1,53	0,43	0,22	21 600	69
Lucembursko	1958	0,06	0,14	0,45	81 000	261
Maďarsko	2004	2,21	2,18	1,05	22 800	73
Malta	2004	0,01	0,11	0,10	30 800	99
Německo	1958	8,48	18,58	24,70	37 600	121
Nizozemsko	1958	0,99	3,89	5,80	39 900	128
Polsko	2004	7,42	8,48	3,81	22 700	73
Portugalsko	1986	2,19	2,30	1,53	24 400	79
Rakousko	1995	1,99	1,99	2,85	39 600	127
Rumunsko	2007	5,66	4,31	1,60	21 600	69
Řecko	1981	3,13	2,39	1,31	21 000	68
Slovensko	2004	1,16	1,22	0,67	22 900	74
Slovinsko	2004	0,48	0,47	0,35	27 200	88
Španělsko	1986	12	10,57	8,91	28 300	91
Švédsko	1995	10,41	2,31	3,40	37 400	120
EU 27 celkem		100	100	100	31 100	100

Zdroj: Eurostat, European union, vlastní zpracování, 2020a

V tabulce č. 1 jsou uvedeny současné členské státy Evropské unie. Největší počet států do EU vstoupil v roce 2004, a to 10 zemí, mezi nimiž byla i Česká republika a Slovensko. Největší podíl na celkovém území EU má Francie, která se podílí 15,02 %, poté Španělsko (12 %), Švédsko (10,41 %), Německo (8,48 %) a Finsko (8,03 %). Největší podíl obyvatel má Německo, poté Francie, Itálie a Španělsko. Na tvorbě celkového HDP EU se nejvíce podílelo Německo s 24,70 % a Francie s 17,37 %. Desetiprocentní hranici dále překročila Itálie, která se podílela s 12,82 %.

Dále je v tabulce uvedené HDP na osobu za rok v tzv. standartu kupní síly, označovaného jako PPS (Purchasing Power Standart), což je uměle vytvořená jednotka, která vyjadřuje konkrétní kurz mezi měnami. Při tomto kurzu lze zakoupit stejné

množství zboží a služeb v porovnávaných zemích. Tato umělá měna se používá v mezinárodních srovnáních Parity kupní síly (PPP – Purchasing Power Parity). Tento ukazatel se používá především z toho důvodu, že ne všechny země mají stejnou cenovou hladinu a zároveň jsou zde stále země s vlastní měnou. Jedná se o poměr cen v národních měnách za stejné výrobky a služby v jiných zemích. Tento indikátor odstraňuje rozdíly v cenových hladinách a odolává působení směnných kurzů (ČSÚ, 2019a).

Poslední sloupec vyjadřuje HDP na obyvatele v PPS, kde základním indexem je průměr EU27, který je roven 100. Úroveň HDP na osobu je vyšší než průměr EU, jestliže index země překročí hodnotu 100 a naopak.

Součástí Evropské unie bylo i Spojené království, jehož členství oficiálně skončilo ke dni 31.1.2020. Proces ukončování členství je označován termínem „Brexit“. K tomuto rozhodnutí došlo na základě přijetí Zákona o evropském referendu v roce 2016, kdy bylo v tomto celostátním referendu rozhodnuto, že Spojené království má opustit EU. Poté byl aktivován článek 50 Lisabonské smlouvy, dle kterého mělo Spojené království opustit EU do 2 let. Během této doby měla země vyjednat s unií podmínky vystoupení. Avšak vyjednávání nebylo jednoduché, neboť prvotní návrhy dohody o Brexitu bývalé premiérky Theresy Mayové nebyly parlamentem schváleny. To vedlo k nejisté ekonomické budoucnosti, především pro podnikatele, jelikož zde ještě existovala možnost tzv. no-deal brexitu, tedy situace, kdy Spojené království EU opustí, aniž by existovala dohoda o vystoupení. V Londýně mají sídla velké nadnárodní společnosti jako Tesco, Unilever, Vodafone a další, které se mohly rozhodnout k přesunutí svého centra do jiného státu EU, což by mohlo vést ke snížení HDP v Británii (Sainer, 2020).

Vzhledem k tomu, že k no-deal brexitu nedošlo a byla uzavřena Dohoda o vystoupení, nepocítily podnikatelé v roce 2020 změny v obchodu, jelikož se jednalo o přechodné období, které skončilo k 31. prosinci 2020. Avšak pokud by nedošlo k uzavření nové obchodní dohody, od 1.1.2021 by byl obchod prováděn dle pravidel Světové obchodní organizace, což by znamenalo opětovné zavedení cel a vzniku překážek, které komplikují obchod na obou stranách (BusinessInfo.cz, 2020).

Dohoda o vystoupení má celkem 185 článků a 3 protokoly, týkající se vybraných území, která vyžadují specifický přístup. Jedná se o Severní Irsko a Irsko, Kypr a Gibraltar. Dohoda má zajistit plynulý přechod Spojeného království z pozice členského státu EU do pozice třetí země. Dohoda upravuje především práva občanů EU žijících ve Spojeném

království a naopak, celní a daňové postupy, běžící soudní a správní procesy apod. Dále upravuje oblast finančního vyrovnání mezi EU a Spojeným královstvím, které v roce 2020 nadále přispívalo do rozpočtu EU (v souladu s Víceletým finančním rámcem na období 2014-2020). Nejdéle projednávaným problémem v rámci dohody bylo řešení hraničního režimu mezi Irskou republikou a Severním Irskem. Dohoda zabráňuje vytvoření trvalé hranice a brání celním a regulačním kontrolám na hranicích mezi těmito státy. Severní Irsko bude nadále součástí celního území Spojeného království, avšak platí pro něj některé předpisy týkající se jednotného trhu EU (MMR ČR, ©2020).

Británie je pro Českou republiku pátým největším exportním trhem a míří tam každoročně až 5 % českého vývozu, proto je zde velký zájem o udržení co nejužšího obchodního vztahu mezi Českou republikou a Británií (MPO, 2020a)

Dne 24.12.2020, tedy těsně před skončením přechodného období byla uzavřena dohoda o spolupráci mezi UK a EU. V rámci smlouvy bylo dohodnuto, že nebudou uvaleny cla a kvóty na obchod se zbožím, země budou spolupracovat v oblasti regulace a budou vytvářet rovné podmínky v oblasti hospodářské soutěže. Na druhou stranu budou zavedeny hraniční kontroly mezi členskými státy a Velkou Británií a dojde k ukončení volného pohybu osob. Občané z jiných členských států tak nemohou volně začít pracovat či studovat a žít v UK (nebo naopak, britští občané v EU) aniž by jim nebyla udělena víza. Uzavření dohody je tak pro většinu členských zemí dobrou zprávou, neboť došlo k ukončení nejistot ohledně budoucího vývoje (MPO, 2020b).

3.2 Měnová unie

Vytvoření jednotné evropské měny předcházelo především vytvoření jednotného vnitřního trhu a úspěch v oblasti stabilizace směnných kurzů Evropského měnového systému. Přejít na společnou měnu byl přijat Evropskou radou ve výsledné zprávě, zpracované pod vedením J. Delorse, v polovině roku 1989. Přejít měl být proveden do 10 let ve třech etapách. Tyto etapy byly přejaty do Maastrichtské smlouvy, kde bylo přesně časově a obsahově dáno, jak k přechodu dojde, a dále zde byla uvedena i kritéria konvergence (Had, Urban, 2000, str. 95).

V první etapě byly odstraněny veškeré překážky související s volným pohybem kapitálu. Docházelo k posilování nezávislosti centrálních bank, které nesměly poskytovat úvěry pro veřejný sektor ani odkupovat jejich pohledávky (Jílek, 2004, str. 517).

Druhá etapa měla zajistit pokrok v oblasti fiskální politiky, aby členské země plnily podmínky konvergenčních kritérií, která byla hlavním předpokladem pro vstup do třetí etapy. Dále vznikl Evropský měnový institut, který předcházel Evropské centrální bance a měl na starost přípravu podmínek, které musí být splněny při zavedení eura. (Jílek, 2004, str. 518). Třetí etapa měla být zahájena v roce 1997, nakonec však začala až v roce 1999, a to s těmi zeměmi, které splnily podmínky konvergence. Evropský měnový institut zanikl a byl nahrazen Evropským systémem centrálních bank (viz kapitola 3.5.1 Eurosystem). V této fázi vznikla tzv. eurozóna, kdy členské státy definitivně přestaly používat samostatnou měnovou a kurzovou politiku a národní měny byly postupně nahrazovány eurem (Had, Urban, 2000, str. 95).

Euro bylo přijato 11 členy z dřívějších 15. Postupně se přidávaly další země – Řecko (2001), Slovinsko (2007), Kypr a Malta (2011), Slovensko (2009), Estonsko (2011), Lotyšsko (2014) a Litva (2015). Eurozónu tak tvoří 19 členů, všichni z nich při přijetí eura museli splnit podmínky konvergence (ECB, ©2020a).

V rámci Protokolu připojeného ke Smlouvě má domluvenou výjimku Dánsko, a to tzv. doložku o neúčasti. Znamená to, že nemusí přijmout euro, ale pokud by mělo zájem, připojit se může. Tuto výjimku měla dohodnutou i Velká Británie, které se to z důvodu jejího vystoupení z EU již netýká. Státy, které tuto doložku nemají uzavřenou, jsou zavázány, že v momentě splnění podmínek nutných pro přijetí eura, euro přijmou (např. Švédsko, Česká republika).

Přijetí eura prohloubilo integraci jednotlivých ekonomik států v eurozóně. Od ostatních států v EU se eurozóna odlišuje především tvorbou společné měnové a hospodářské politiky. Měnová politika je řízena především Evropskou centrální bankou (viz kapitola 3.5.1 Eurosystem), hospodářské politiky si řídí jednotlivé státy samostatně, avšak musí je koordinovat s ohledem na dosažení společných cílů, kterými jsou stabilita, růst a zaměstnanost. Hlavní nástroj, který určuje koordinaci, je Pakt o stabilitě a růstu, který obsahuje základní pravidla fiskální disciplíny (European commission, b.r.).

Tabulka 2 Členské státy eurozóny a vybrané ekonomické ukazatele za rok 2019

Země	Rok vstupu do EU	Rok vstupu do eurozóny	Podíl na tvorbě HDP EU 19	Míra inflace v % (HICP)	Vládní dluh konsolidovaný v % HDP
Belgie	1958	1999	3,99	1,2	98,1
Estonsko	2004	2011	0,24	2,3	8,4
Finsko	1995	1999	2,02	1,1	59,3
Francie	1958	1999	20,32	1,3	98,1
Irsko	1973	1999	2,98	0,9	57,4
Itálie	1958	1999	15	0,6	134,7
Kypr	2004	2008	0,19	0,5	94
Litva	2004	2015	0,41	2,2	35,9
Lotyšsko	2004	2014	0,26	2,7	36,9
Lucembursko	1958	1999	0,53	1,6	22
Malta	2004	2008	0,11	1,5	42,6
Německo	1958	1999	28,90	1,4	59,6
Nizozemsko	1958	1999	6,79	2,7	48,7
Portugalsko	1986	1999	1,79	0,3	117,2
Rakousko	1995	1999	3,33	1,5	70,5
Řecko	1981	2001	1,54	0,5	180,5
Slovensko	2004	2009	0,79	2,8	48,5
Slovinsko	2004	2007	0,41	1,7	65,6
Španělsko	1986	1999	10,43	0,8	95,5
EU 19 celkem			100	1,2	84

Zdroj: Eurostat, European union, vlastní zpracování, 2020b

V tabulce č. 2 jsou uvedeny všechny členské státy eurozóny a některé vybrané ekonomické ukazatele, např. vládní zadlužení v % HDP. K nejvíce zadluženým státům patří Řecko, Itálie, Portugalsko. K nejméně zadluženým státům se řadí Estonsko, Lucembursko, Litva a Lotyšsko. Vládní dluh Slovenska činil v roce 2019 48,5 % HDP, vládní dluh České republiky v tabulce uveden není, avšak byl o něco nižší, dle dat Eurostatu (2021) činil 30,2 % HDP.

Euro používají také některé země, které nejsou členy eurozóny ani Evropské unie. K těmto zemím se řadí Monako, Vatikán, San Marino a Andorra, které mají s EU uzavřenou dohodu o používání eura, dále Černá Hora a Kosovo, které s EU měnovou dohodu uzavřenou nemají. Dále je používají některá zámořská území, která jsou součástí členských států EU. Mezi ně se řadí Azory a Madeira, náležící k Portugalsku, Kanárské ostrovy a autonomní města Ceuta a Melilla v Africe patřící Španělsku a francouzské zámořské departmenty a teritoria (Euroskop, ©2005-2021).

3.3 Eurosystem

Vzniku Eurosystemu předcházelo založení Evropské centrální banky (ECB) a Evropského systému centrálních bank (ESCB) k 1.7.1998. Evropská centrální banka sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem, má právní subjektivitu a měla by být nezávislá na institucích a orgánech EU, vládách a jiných subjektech členských států. Tato nezávislost je upravena Smlouvou o fungování EU a Statutem ESCB/ECB. Hlavním úkolem ECB je řízení měnové politiky eurozóny a udržování cenové stability. Vrcholné orgány ECB jsou tvořeny Výkonnou radou, Radou guvernérů a Generální radou (Bydžovská, 2020).

Výkonná rada se skládá z prezidenta ECB, viceprezidenta ECB a čtyř dalších členů. Funkční období je 8 let, bez možnosti prodloužení. V souladu s rozhodnutím Rady guvernérů provádí měnovou politiku a odpovídá za řízení běžných činností ECB (ECB, ©2020b).

Rada guvernérů je tvořena členy Výkonné rady a guvernéry národních centrálních bank eurozóny. Zasedají dvakrát měsíčně a jejich hlavními úkoly jsou určování měnové politiky eurozóny a přijímání obecných zásad a rozhodnutí, které se týkají střednědobých měnových cílů, vytváření měnových rezerv a klíčových úrokových sazeb (ČNB, ©2020a). Rada guvernérů má výsadní právo povolovat vydávání bankovek v eurozóně (Bydžovská, 2020).

Generální radu tvoří prezident a viceprezident ECB a guvernéři centrálních bank všech členů EU. Jedná se o rozhodovací orgán, který byl vytvořen na přechodné období a převzal úkoly od Evropského měnového institutu. V momentě zavedení eura všech členských zemí EU bude Generální rada rozpuštěna (Bydžovská, 2020).

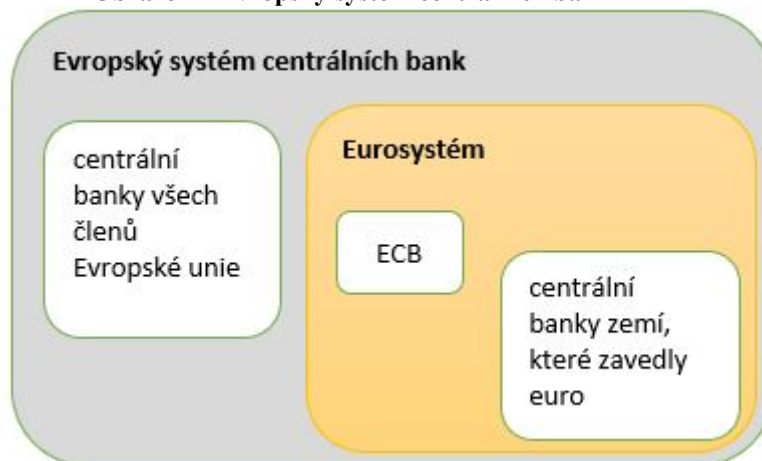
Základem evropského systému centrálních bank je ECB a národní centrální banky všech zemí, které jsou členy Evropské unie, nejen eurozóny (ECB, ©2020a). ESCB nemá právní subjektivitu a je řízen orgány Evropské centrální banky. Dle statutu o ESCB a ECB (2016, Protokol č. 4, čl. 3) jsou hlavními úkoly tohoto systému provádění měnové politiky unie, spravování devizových rezerv členských států a provádění devizových operací, podporování plynulého fungování platebních systémů.

Eurosystem se skládá z ECB a národních centrálních bank zemí, které zavedly euro. Jeho hlavním cílem je udržení stabilní cenové hladiny – „*ECB cílí na míru inflace pod, avšak poblíž, 2 % během středně dlouhého období*“ (Plchová B., Abrahám J, Helísek J., 2010, str. 165). Dále se Eurosystem snaží o udržování finanční stability a celkové

evropské integrace v této oblasti. Při dosahování svého cíle usiluje o komunikaci s evropskými občany, o dodržování transparentnosti, důvěryhodnosti a zásady decentralizace. Také je kladen důraz na snahu o využívání synergií v rámci stanovených odpovědností a úloh všech členů Eurosystemu (ECB, ©2020c).

Eurosystem funguje a bude fungovat tak dlouho, dokud budou některé členské státy stále mimo eurozónu (Pavlát, 2004, str. 86).

Obrázek 1 Evropský systém centrálních bank

Zdroj: Oesterreichische Nationalbank, vlastní zpracování, 2020

3.4 Nezávislá měnová politika a měnové nástroje

Měnová politika patří mezi základní nástroje hospodářské politiky. Jako nástroj ji využívá centrální banka a jejím základním cílem je ovlivňování inflace (J.Jílek, 2004, str. 379).

Centrální banka by měla být nezávislá. V rámci EU je pro členské státy závazné do svých právních systémů zahrnout tzv. 4 Maastrichtská kritéria nezávislosti. Prvním kritériem je institucionální nezávislost, na jehož základě nesmí centrální banky přijímat nařízení a rozkazy od vlád členských zemí a orgánů EU. Personální kritérium zajišťuje nemožnost vlády odvolat vrcholné představitele CB a délku jejich funkčního období, které bude alespoň pětileté. Kritérium funkční nezávislosti určuje centrálním bankám jejich primární cíl, a to snahu o udržení finanční stability. Posledním kritériem je finanční nezávislost, které zakazuje poskytování úvěrů od centrální banky vládě a všem veřejným institucím (Rojíček, 2016, str. 432).

Měnová politika se používá především v tržní ekonomice – centrální banka reguluje tržní krátkodobé úrokové míry a tím nakonec ovlivní inflaci. K tomuto cíli používá

nástroje měnové politiky, které se dělí na přímé a nepřímé (J.Jílek, 2004, str. 379). Měnová politika se dělí podle potřeby stimulace ekonomiky na expanzivní, kdy dochází k navýšení nabídky peněz v oběhu ze strany centrální banky a restriktivní, kdy naopak centrální banka snižuje nabídku peněz v oběhu (Brčák, Sekerka, 2010, str. 224).

Měnová politika v malých otevřených ekonomikách bývá ovlivňována především vývojem v zahraničí. Pokud dojde k recesi v zemi, která je největším obchodním partnerem daného státu, dojde k poklesu inflace či přímo k deflaci v obou zemích (J.Jílek, 2004, str. 379).

Přímé nástroje v tržních ekonomikách bývají využívány velmi málo. K těmto nástrojům patří:

- úvěrové kontingenty, jedná se o přímé stanovování limitů úvěrů,
- úrokové limity (úrokové stropy) – centrální banka nastaví maximální (minimální) výši úrokové sazby z poskytovaných úvěrů (z přijímaných vkladů),
- pravidla likvidity – jsou stanovena závaznou strukturou aktiv a pasiv, případně jsou dána formou vzájemných souvislostí mezi nimi,
- povinné vklady – povinnost uložit určitý objem peněz, která se týká především institucí centrálních či orgánů místní samosprávy (ČTK, 2020).

Nepřímé nástroje bývají využívány mnohem častěji. Jedná se především o:

- operace na volném trhu, které se provádí pomocí repo operací a jejich cílem je ovlivňovat vývoj úrokových sazeb v ekonomice,
- automatické facility, které se dělí na depozitní a marginální zápůjční facility. V případě depozitní facility se jedná o uložení přebytečné likvidity bank přes noc u ČNB v min. objemu 10 mil. Kč, úročeny jsou diskontní sazbou. V rámci marginální zápůjční facility si banky likviditu od ČNB vypůjčí, opět v minimální částce 10 mil. Kč, zde se využívá úročení lombardní sazbou,
- povinné minimální rezervy - banky mají ze zákona povinnost držet u ČNB předepsaný objem PMR a to ve výši 2 % z primárních vkladů,
- devizové intervence, tedy nákup nebo prodej cizí měny za českou korunu. Používá se k zpřísnění či uvolnění měnové politiky, avšak v režimu cílování inflaci nejsou až tak často používaným nástrojem. Lze je využít např. za situace, kdy dojde ke snížení úrokových sazeb na „technickou nulu“ a dalšího potřebného uvolnění lze tedy dosáhnout oslabením kurzu koruny (ČNB, ©2020b).

3.5 Přehled základních sledovaných makroekonomických ukazatelů

K základním sledovaným makroekonomickým ukazatelům patří nezaměstnanost, výše hrubého domácího produktu, cenová stabilita v zemi a vyváženost platební bilance.

3.5.1 Nezaměstnanost

Cílem hospodářské politiky je udržení vysoké zaměstnanosti. Tento cíl se obyvatel dotýká nejvíce, neboť lidé chtějí mít dobře placené místo, které nebudou muset dlouho hledat. Nezaměstnanost se vyjadřuje především pomocí ukazatele míry nezaměstnanosti. Tento ukazatel zahrnuje procento nezaměstnaných z celkového počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo, resp. pracovní síla, jsou ti, kteří pracují anebo práci aktivně hledají, nezahrnuje nezaměstnané, kteří práci aktivně nehledají.

V případě, že dochází k útlumu ekonomiky a klesá produkce, klesá také poptávka po práci a nezaměstnanost roste. V případě růstu ekonomiky naopak roste poptávka po práci a nezaměstnanost se snižuje (Samuelson, Nordhaus, 2013, str. 373).

3.5.2 HDP

Celkový výstup hospodářství bývá nejčastěji měřen pomocí ukazatele hrubý domácí produkt. HDP představuje tržní hodnotu finálních statků a služeb vyprodukovaných obyvatelstvem (rezidenty i nerezidenty) na daném území v průběhu jednoho roku. HDP lze měřit nominálně nebo reálně. Nominální HDP se měří v běžných cenách, tedy cenách právě probíhajícího roku. Reálné HDP je vyjádřeno ve stálých cenách – například v cenách minulého roku. Většina vyspělých ekonomik, až na drobné výkyvy, způsobené fázemi hospodářského cyklu, vykazuje stabilní růst HDP, tedy hospodářský růst (Samuelson, Nordhaus, 2013, str. 370-371).

Maximální udržitelná úroveň výstupu je představována takzvaným potencionálním HDP. Potencionální produkt je určen výrobní kapacitou a technologickou vyspělostí země. Jestliže dochází k útlumu ekonomiky, skutečné HDP klesá pod úroveň potencionálního a roste nezaměstnanost. Pokud útlum ekonomiky trvá půl rok až rok, je nazýván jako recese. Při prohlubování útlumu se může přeměnit až v depresi (Samuelson, Nordhaus, 2013, str. 371-372).

Při ekonomickém růstu se může ekonomika nacházet nad svou potencionální úrovní, avšak to vede ke zvyšování inflace. Poté dochází k fiskálním a monetárním zásahům do ekonomiky (Samuelson, Nordhaus, 2013, str. 372).

3.5.3 Cenová stabilita

K měření vývoje cen se používají cenové indexy. Nejvíce používaný je index spotřebitelských cen, známý pod zkratkou CPI (Consumer Price Index). Tento index měří průměrnou cenu statků a služeb, které nakupují spotřebitelé. Cenová stabilita je ekonomy měřena pomocí míry inflace, která představuje změnu cenové hladiny během jednoho roku v procentech (Samuelson, Nordhaus, 2013, str. 373).

Narůst všeobecné cenové hladiny zboží a služeb v dané ekonomice se nazývá inflace. Existují tři základní stupně inflace. Jestliže je růst cenové hladiny do 10 %, jedná se o mírnou inflaci. Pokud roste cenová hladina o více jak 10 %, ale nepřekročí hranici 100 %, jedná se o pádivou inflaci. Tato inflace již ekonomice způsobuje určité problémy, kdy peníze ztrácí svou kupní sílu a ekonomické subjekty se peníze snaží nahradit např. zlatem či nemovitostmi. Pokud ceny rostou o více než 1000 %, nazývá se tento jev hyperinflací. Při hyperinflaci ceny ztratí svůj význam a funkci a může to vést až ke zhroucení cenového systému. V případě opačného jevu, tedy jestliže cenová hladina klesá, nazýváme tento jev deflace (Samuelson, Nordhaus, 2013, str. 374).

Vysoká inflace znamená pro ekonomiku náklady – dochází k znehodnocení úspor a důchodů obyvatel a daňová zátěž je proměnlivá. Z těchto důvodů je udržování cenové stability důležité (Samuelson, Nordhaus, 2013, str. 374).

3.5.3.1 Cílování inflace

Cílování inflace je jedním ze základních měnověpolitických režimů, který může centrální banka využívat ke splnění svého základního cíle, tedy udržení a zabezpečení cenové stability. Další typy jsou – cílování měnového kurzu, cílování peněžní zásoby a režim s implicitní nominální kotvou (ČNB, ©2020c).

V rámci režimu cílování inflace si centrální banka stanovuje inflační cíl na střednědobé období, využívá prognózy inflace a vyhodnocuje, zda bude prognóza naplněna či nikoliv. Po vyhodnocení se rozhoduje, zda a jak se upraví základní

měnověpolitické nástroje, aby došlo ke kompenzaci inflačních (či deflacionárních) tlaků, které vedou k vychýlení inflace mimo její cíl či toleranční pásmo (ČNB, ©2020c).

Velmi často dochází v tomto režimu k úpravě základní úrokové sazby (v ČR se jedná o repo sazbu). Jestliže se očekává vychýlení inflace nad její cíl, znamená to, že by měnová politika měla být více restriktivní a dochází ke zvýšení úrokové sazby (a naopak). Prostřednictvím transmisního mechanismu² dochází ke snížení agregátní poptávky a následně k oslabení cenového růstu (ČNB, ©2020c).

Dále může centrální banka pracovat s tzv. výjimkami ze závazku plnit inflační cíl. Jedná se o situaci, kdy je inflační vývoj ovlivněn mimořádnými šoky, především ze strany nabídky, které po určitou dobu vychylují inflaci od jejího cíle. Avšak odstranění těchto vlivů by vedlo ke zbytečnému rozkolísání ekonomiky, tudíž na primární dopady těchto šoků centrální banka nereaguje a toto odchýlení akceptuje (ČNB, ©2020c).

3.5.4 Rovnováha platební bilance

V platební bilanci jsou zachycovány všechny hospodářské transakce, finanční i nefinanční, které se vztahují k zboží, službám, kapitálu, důchodům a transferům, mezi daným státem a ostatními zeměmi. Jedná se o statistický výkaz, který je především přehledem o vztazích dané země k zahraničí, ale také informuje o výkonnosti a stavu ekonomiky. Platební bilanci sestavuje měsíčně ve třech měnách (CZK, USD, EUR) Česká národní banka (Rojíček, 2016, str. 478).

Při sestavení platební bilance se jednotlivé transakce zachycují záznamem debetním a kreditním – příliv peněz do země představují kreditní položky (vývoz zboží a služeb, příliv důchodů, ...), odliv peněz z ekonomiky představují položky debetní (dovoz zboží a služeb, odliv důchodů, ...). Z měnového hlediska kreditní položky představují nabídku deviz, debetní položky poptávku po devizách. Jelikož platební bilance funguje na principu podvojného účetnictví, měla by být vyrovnaná (Rojíček, 2016, str. 478-479).

Platební bilance se horizontálně člení na běžný účet, který zahrnuje bilanci zboží a služeb (export a import), bilanci prvotních důchodů a druhotných důchodů. Druhou

² Tzv. řetězec ekonomických vazeb, které vedou k žádoucím změnám inflace. Úprava měnověpolitických sazeb nejprve vede ke změně chování na trzích, na které má nastavení těchto sazeb přímý vliv. Změna jejich chování vede ke změně chování na cílových trzích, kde chce centrální banka cenový vývoj ovlivnit (ČNB, ©2020c).

položkou je kapitálový účet, který zahrnuje kapitálové transfery mezi zeměmi např. dotace od EU (Rojíček, 2016, str. 489).

Třetí je finanční účet, který se člení na přímé zahraniční investice (zde je zahrnut reinvestovaný zisk, základní jmění a ostatní kapitál), portfoliové investice (pohyb emitovaných majetkových a dluhových CP), finanční deriváty, ostatní investice (půjčky a úvěry státního finančního a nefinančního sektoru) a rezervní aktiva. Poslední položkou je účet chyb a opomenutí, který slouží k vyrovnávání platební bilance (Brčák, Sekerka, 2010, str. 235). Struktura platební bilance dle ČNB je uvedena v tabulce č. 3.

Tabulka 3 Struktura platební bilance dle ČNB

Běžný účet
Zboží
Služby
Prvotní důchody
Druhotné důchody
Kapitálový účet
Hrubé pořízení či úbytky nevyráběných nefinančních aktiv
Kapitálové transfery
Finanční účet
Přímé investice
Portfoliové investice
Finanční deriváty (jiné než rezervy) a zaměstnanecké opce na akcie
Ostatní investice
Rezervní aktiva
Saldo běžného a kapitálové účtu
Saldo finančního účtu
Čisté chyby a opomenutí

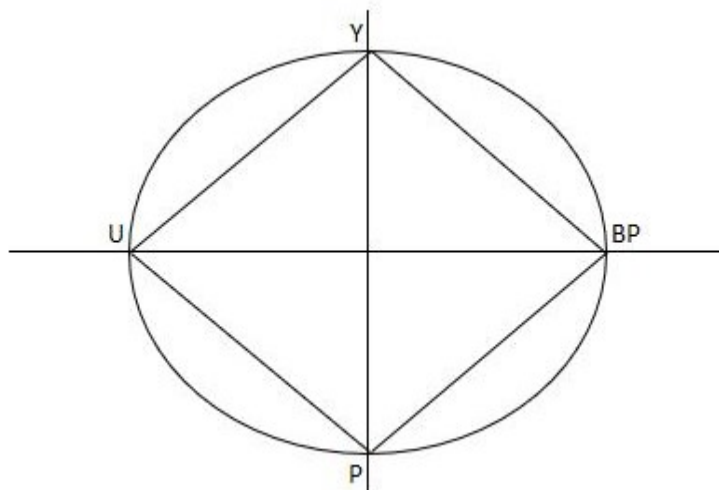
Zdroj: ČNB, vlastní zpracování, 2020

3.5.5 Magický čtyřúhelník

Tyto čtyři základní makroekonomické ukazatele hospodářské politiky uvedené v předchozích kapitolách lze zachytit v tzv. „magickém“ čtyřúhelníku (viz Obrázek č. 2). Jednotlivé vrcholy čtyřúhelníku jsou standardně reprezentovány ukazateli – tempem růstu

HDP (Y), průměrnou mírou nezaměstnanosti (U), průměrnou mírou inflace (P) a saldem BÚ na platební bilanci (BP) (Mandel, Tomšík, 2008, str. 296).

Obrázek 2 Magický čtyřúhelník

Zdroj: Mandel, Tomšík, 2008, str. 296

Jedná se o jednoduchý nástroj používaný k doplnění makroekonomické analýzy. Vytvořený magický čtyřúhelník pro konkrétní ekonomiku lze porovnat s optimálními hodnotami čtyřúhelníku, které byly stanoveny na základě několika podrobných makroekonomických analýz a dalších výzkumů. Avšak tyto hodnoty byly určeny jako průměrné hodnoty pro vyspělé země OECD, proto by se měly považovat pouze za přibližné, neboť existují rozdíly mezi zeměmi, které tento tzv. optimální čtyřúhelník nezohledňuje. Ideální hodnoty ukazatelů magického čtyřúhelníku by měly být následující:

- meziprocentní tempo růstu HDP = 3 %
- průměrná roční míra inflace = 2 %
- průměrná roční míra nezaměstnanosti = 5 %
- podíl salda BÚ na platební bilanci = 0 %

Jestliže se magický čtyřúhelník vytvořený pro konkrétní zemi bude přibližovat hodnotám tohoto optimálního čtyřúhelníku, lze vyhodnotit hospodářskou politiku dané země za úspěšnou (Žák, 2006, str. 27-29).

3.6 Maastrichtská konvergenční kritéria

V roce 1992 v nizozemském Maastrichtu byla zformulována a připojena ke Smlouvě o Evropské unii takzvaná kritéria nominální konvergence, při jejichž splnění a dodržování

po určitou referenční dobu se může uchazečský stát připojit k eurozóně a používat jednotnou měnu (Lacina, Rozmahel a kol., 2010, str. 20).

Smyslem těchto kritérií je posouzení, zda uchazečská země je schopná se plynule integrovat do režimu eurozóny, aniž by ohrozila svou stabilitu i celkovou stabilitu eurozóny (Dědek, 2013a).

3.6.1 Kritérium cenové stability

Kritérium cenové stability znamená, že si členský stát dlouhodobě musí udržovat cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace. Rok před šetřením nesmí míra inflace překročit o 1,5procentního bodu míru inflace tří členských států, které měly nejlepší výsledky v oblasti cenové stability (Lacina, Rozmahel, 2010, str. 21).

Ze tří vybraných nejnižších hodnot inflace se počítá nevážený průměr. Inflace je sledována prostřednictvím průměrného harmonizovaného indexu spotřebitelských cen. Některé hodnoty inflace mohou být z výběru vyloučeny, jestliže jsou v daném makroekonomickém prostředí označeny jako extrémní (Dědek, 2013a).

Při vstupu do eurozóny již stát nemůže využívat měnový kurz jako nástroj k získání cenové konkurenceschopnosti. *„Plněním inflačního kritéria tak uchazečská země prokazuje svoji schopnost obejít se bez kurzu národní měny poté, co získá členství v eurozóně“* (Dědek, 2013a).

3.6.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Jeden rok před šetřením by průměrná dlouhodobá úroková míra členské země neměla překročit o dva procentní body úrokovou sazbu tří států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků (Palko, 2011, str. 76).

Dlouhodobá úroková sazba je počítána jako aritmetický průměr za posledních 12 měsíců, referenční hodnota se počítá jako nevážený aritmetický průměr z tří vybraných dlouhodobých úrokových sazeb. Sazby se zjišťují z desetiletých státních dluhopisů a v případě, že není známa splatnost, počítají se ze srovnatelných cenných papírů. Toto kritérium by mělo zajistit, aby nedošlo ke změně cen dlouhodobých dluhopisů ihned po vstupu do eurozóny, a to v rámci odstranění kurzového rizika (Dědek, 2013a).

3.6.3 Kritérium stability veřejných financí

Ke splnění fiskálních kritérií je potřeba udržení stability veřejných financí. Rozpočtový deficit členské země, plánovaný či skutečný, nesmí překročit 3 % HDP. Výjimkou mohou být případy, kdy rozpočtový deficit podstatně klesl a postupně se hranici tři procent přibližoval, anebo se jednalo pouze o překročení výjimečné a dočasné, blízko doporučené hodnotě (Lacina, Rozmahel a kol., 2010, str. 21).

Druhá podmínka je, že podíl veřejného dluhu země na HDP nesmí překročit 60 %. Výjimkou je případ, kdy by se dluh dostatečně snižoval a blížil k referenční hodnotě (Dědek, 2013a).

3.6.4 Kritérium stability měnového kurzu

Dalším kritériem je stabilita měnového kurzu. Uchazečská země by se minimálně po dobu dvou let před šetřením měla účastnit Evropského měnového systému, tzv. mechanismu ERM II., a neměla by devalvovat vůči měně jiného státu (Palko, 2011, str. 76).

Kritérium by mělo vytvořit jistotu, že fixace směnného kurzu národní měny se nestane zdrojem makroekonomických nerovnováh. Při zhodnocení, jakým tlakům byl kurz vystaven, se používá řada pomocných ukazatelů, např. posouzení úlohy devizových intervencí, vývoj krátkodobých úrokových diferencíálů, míra odchýlení od středního kurzu apod. (Dědek, 2013a).

3.7 Výhody a nevýhody přijetí eura

Každý stát, který se stane součástí Evropské unie je zavázán tím, že jednotnou evropskou měnu přijme. Otázkou je pouze, kdy se tak stane. Aby státy euro mohly přijmout, musí nejdříve splnit maastrichtská konvergenční kritéria, jak již bylo zmíněno v kapitole 3.2 a také musí existovat politická vůle a souhlas obyvatelstva. Poslední provedené průzkumy v České republice naznačovaly spíše nezájem obyvatel o tuto měnu (např. průzkum Centra pro výzkum veřejného mínění z července 2020, který je podrobněji uveden v kapitole 4.7.2.).

Přechod na euro je časově náročný proces. Nejdříve by mělo dojít k politickému rozhodnutí, česká ekonomika by měla být sladěna s eurozónou a česká měna by měla být

po dobu dvou let v mechanismu směnných kurzů, kde se musí pohybovat v předem stanoveném flukтуаčním pásmu. V souvislosti s přijetím eura jsou velmi často řešeny výhody a nevýhody spojené se zapojením se do eurozóny (Kolman, 2017).

Výhody i nevýhody lze rozdělit podle toho, zda mají přímé či nepřímé dopady a zda jsou bezprostředně vyvolány zavedením společné měny.

3.7.1 Omezení kurzového rizika

První výhodou, která má přímý a trvalý dopad je omezení kurzového rizika. Kurzové riziko ovlivňuje všechny, kteří se účastní zahraničního obchodu. Mezi účastníky patří spotřebitelé, firmy, investoři i veřejný sektor.

Spotřebitelé po zavedení nebudou muset vyhledávat směnárny s nejvýhodnějším kurzem a bez poplatků či přepočítávat ceny v zahraničí. Firmy také nebudou muset platit poplatky za směnu a dojde k odpadnutí kurzového rizika. Tudiž dojde ke snížení jejich nákladů – jak nákladů, které byly spojeny s konverzí měny, tak nákladů, které firmy měly na zajištění proti změně kurzu (například měnové opce) (Lacina, Rozmahel a kol., 2010, str. 40).

Pro investory se otevře možnost investic v zahraničí, aniž by se museli zajišťovat proti kurzovému riziku a celkově jednotný měnový trh vytvoří atraktivnější prostředí pro zahraniční investice. Veřejnému sektoru odpadne riziko změn kurzů v momentě finančních transakcí z evropských fondů (Kolman, 2017).

3.7.2 Snížení transakčních nákladů

Při zavedení eura dojde ke snížení transakčních nákladů. Transakční náklady lze dělit na finanční a administrativní. Finanční náklady jsou spojeny přímo uskutečněním směnných operací. Do administrativních nákladů patří náklady na účetní systémy, které umožní zpracování dat ve více měnách, náklady na správu devizových prostředků či náklady na zaměstnance, kteří tyto devizové operace zajišťují. K významnému snížení transakčních nákladů by došlo především u podnikatelů (Lacina, Rozmahel a kol., 2010, str. 42).

3.7.3 Náklady na obstarání kapitálu

K výhodám dále patří nižší náklady na obstarání kapitálu. Tyto náklady se odvíjí od cen finančních produktů na finančních trzích a jejich ukazatelem jsou úrokové sazby. Eurozóna se snaží o udržování cenové stability v podobě udržení inflace pod 2 %, díky čemuž může Evropská centrální banka udržovat nízké úrokové sazby. Proto je velmi pravděpodobné, že po vstupu do eurozóny budou v zemi také nízké úrokové sazby, při kterých bude snáze dostupný kapitál. Také přístup k novým produktům na finančním trhu může náklady snižovat (Lacina, Rozmahel a kol., 2010, str. 43).

3.7.4 Ztráta autonomní měnové politiky a kurzové politiky

K zásadní nevýhodě zavedení eura patří ztráta samostatné měnové a kurzové politiky, jejímž účelem je stabilizace makroekonomického prostředí státu. Po vstupu do eurozóny bude přejata politika Eurosystemu a ČNB tak bude jedním z členů mechanismu, do kterého patří Evropská centrální banka a banky ostatních členských států EU, které používají euro (Lacina, Rozmahel a kol., 2010, str. 45).

Česká národní banka tak ztratí pravomoc provádět tuto politiku, avšak v současnosti v rámci propojení ČR s eurozónou již existují určitá omezení např. na autonomní rozhodování o domácích úrokových sazbách. Příliš nízké sazby oproti eurozóně by vedly k využití koruny k různým spekulacím na světových trzích, příliš vysoké sazby by vedly k přijímání zahraničních úvěrů a přílivu kapitálu, který by způsobil znehodnocení měny. Zahraniční úvěry by zase uškodily firmám (i domácnostem), které se nezajistily při splácení úvěrů proti nepříznivému kurzovému vývoji (Dědek, 2013b).

Zásadní problém by nastal v případě, kdy by došlo k výskytu vnitřních či vnějších šoků, které by neovlivňovaly eurozónu jako celek, ale pouze některé její části. V rámci autonomní měnové politiky by se centrální banka snažila použít různé nástroje, aby omezila vliv daného šoku (snížení úrokové sazby pro snazší přístup ke kapitálu, devalvace měny pro zvýhodnění vývozce apod.), kdežto v eurozóně není možné, aby se takto zachoval Eurosystem. Tudíž státu zbude pouze možnost využití fiskální politiky, která je omezena pravidly Paktu stability a růstu, která omezují možnost přílišné expanzivní politiky a samovyrovňovací tržní mechanismy – mobilita kapitálu, cen, flexibilita mezd (Lacina, Rozmahel a kol., 2010, str. 45).

3.7.5 Růst cenové hladiny

Se zavedením eura je také spojen bezprostřední růst cenové hladiny, který je spíše spojen s obavami občanů, kteří si myslí, že zavedení eura zvýší inflaci. Avšak podle provedených průzkumů jsou tyto obavy neopodstatněné. Pokud ceny vzrostly, týkalo se to pouze konkrétních míst nebo konkrétních položek, u některého zboží naopak ceny stagnovaly či dokonce klesly. Často růst cen ani nesouvisel se zavedením eura (Lacina, Rozmahel a kol., 2010, str. 47).

3.7.6 Jednorázové administrativní náklady

Tyto náklady se týkají především podnikatelů, finančních institucí i institucí veřejného sektoru. V rámci zavedení eura bude potřeba změnit softwarové programy a informační systémy např. pro účetnictví, daňová přiznání, bude třeba přecenit zboží, předělat cenové katalogy, vytisknout nové jídelní lístky, letáky, vyškolit zaměstnance, kteří pracují s penězi apod. Nejdříve dochází k tzv. době duální cirkulace měn, kdy jsou v oběhu jak eura, tak koruny – tudíž jak podnikatelé, tak úředníci budou muset pracovat s oběma měnami. Dále se k nákladům na zavedení eura řadí šíření informací o zavedení eura, témata jako termín zavedení eura, doba duální cirkulace měn, zaokrouhlování cen, přepočítací koeficient. Po skončení tohoto období bude třeba přejít již jen na používání eura – tudíž je třeba opět měnit např. již zmíněné cenové katalogy, letáky apod. Včasným informováním a přípravou je možné tyto náklady minimalizovat nebo úplně eliminovat (Lacina, Rozmahel a kol., 2010, str. 48-51).

Specifické jednorázové náklady bude nést Česká národní banka i komerční banky. ČNB ponese náklady spojené se stahováním z oběhu českých bankovek a mincí a s výrobou a distribucí euro bankovek a mincí. Komerční banky ponесou náklady na přizpůsobení bankomatů na vydávání eur a s tím spojenou výměnu korun za eura (Lacina, Rozmahel a kol., 2010, str. 48-51).

3.8 Komparace české a slovenské ekonomiky

Česká a Slovenská republika dříve tvořily celek jako samostatný Československý stát, který vznikl 28. října 1918. K rozpadu došlo 1. ledna 1993, kdy se země rozdělily na dvě samostatné republiky. Od rozdělení na tom byla zpočátku Česká republika

z ekonomického hlediska o něco lépe než republika Slovenská, jelikož byla efektivnější. „Zatímco v devadesátých letech dokázalo domácí hospodářství na hlavu vygenerovat zhruba tři čtvrtiny unijního průměru, slovenská ekonomika sahala bruselskému standardu jen zhruba na polovinu“. Avšak později, za vlády premiéra Mikuláše Dzurindy, která v ekonomice Slovenska zavedla zásadní změny, se podařilo přiblížit ekonomickému standardu unie. Jelikož v ČR neprobíhaly reformy tak rychle, došlo k rychlejšímu růstu slovenské ekonomiky než té české. Po vstupu do eurozóny získala Slovenská republika větší stabilitu i příliv zahraničních investic (Bukovský, 2018).

Obě země jsou součástí tzv. Visegrádské čtyřky (V4). Jedná se o uskupení čtyř postkomunistických zemí střední Evropy, a to Maďarska, Polska, České republiky a Slovenska (jelikož uskupení vzniklo v roce 1991, původní označení bylo Visegrádská trojka, čtyřka vznikla důsledkem rozdělení Československé federativní republiky). Cílem tohoto uskupení byla spolupráce mezi zeměmi v rámci cesty k evropské integraci. Kooperace v oblasti zahraničně-politické aktivity výrazně vzrostla po vstupu zemí do EU, kdy skupina začala v rámci tzv. Regionálního partnerství spolupracovat s Rakouskem a Slovinskem a s dalšími zeměmi střední a východní Evropy v rámci programu V4+ (Visegradgroup, ©2006-2021).

V současnosti jsou oba státy malou otevřenou ekonomikou, zaměřenou hlavně na automobilový průmysl a export a jsou závislé především na vývoji ekonomiky v sousedním Německu. Obě země jsou si vzájemně velkými obchodními partnery.

Mezi hlavní průmyslové obory České republiky patří strojírenství, elektronika, zpracovatelský průmysl a automobilový průmysl (MPO ČR, 2017a).

Mezi nejvýznamnější průmyslové sektory na Slovensku patří sektor automobilový, strojírenský, elektrotechnický a chemický. Tato republika je závislá na dovozu energetických surovin, především na dovozu ropy a zemního plynu. Až 85 % exportu Slovenské republiky směřuje do zemí evropské unie, především do Německa, poté do ČR, Polska a Francie (BusinessInfo.cz, 2019).

Česká republika vyváží také především do Německa, kam směřuje třetina vývozu, dále pak do Slovenska, Polska a Francie. Dováženo je nejvíce z Polska, Německa a Číny (ČSÚ, 2020c).

Hlavní vývozní komoditou pro obě země jsou osobní automobily. V počtu vyrobených aut na tisíc obyvatel je Slovensko největším světovým producentem osobních vozidel (BusinessInfo.cz, 2019).

Největším rozdílem obou ekonomik je celkový postoj k členství v EU. Slovensko je více proevropské a již od roku 2009 používá jednotnou evropskou měnu, euro. Česká republika má k přijetí eura negativní postoj a toto téma je stále debatováno.

3.8.1 Struktura HDP ČR a SR

Jednotlivé položky, které tvoří strukturu HDP dle výdajové metody, jsou uvedeny v tabulce č. 4. Lze vidět, že struktura HDP ČR i Slovenska si je docela podobná, kde největší část tvoří především spotřeba domácností, poté investice a na třetím místě vládní výdaje. Čisté vývozy v ČR tvoří pouze 6 % a na Slovensku 1 %.

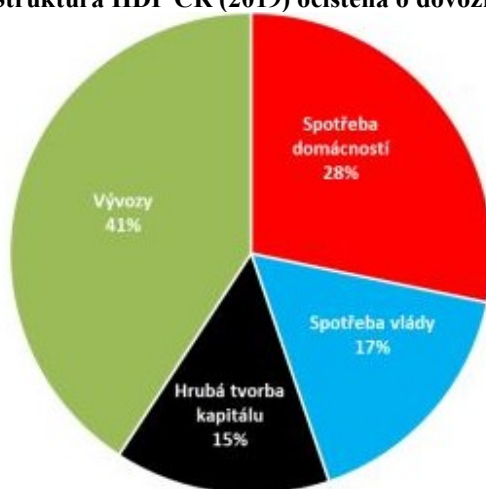
Tabulka 4 Struktura HDP ČR a SR k 31.12.2019

HDP výdajová metoda	ČR (mld. Kč)	SR (mld. Eur)	% HDP	
			ČR	SR
Výdaje celkem	3854812	71267,1	67,06	75,68
- Spotřeba domácností	2670341	51978,1	46,45	55,20
- Vládní výdaje	1134657	18444,4	19,74	19,59
- Neziskové instituce sloužící domácnostem	49814	844,6	0,87	0,90
Tvorba hrubého kapitálu	1547472	21928,9	26,92	23,29
Tvorba hrubého fixního kapitálu	1506914	20273,8	26,21	21,53
Změna stavu zásob a cenosti	31786	1655,1	0,55	1,76
Vývoz	4333029	87713,7	75,37	93,14
Dovoz	3986645	86738,5	69,35	92,11
Saldo	346384	975,2	6,03	1,04
HDP	5748668	94171,2	100,00	100,00

Zdroj: ČSÚ, ŠÚ SR, vlastní zpracování, 2021

Avšak je třeba ještě vzít v úvahu dovozní náročnost, která dle analýzy České spořitelny (2020) v ČR tvoří zhruba 50 %. Znamená to, že za každou utracenou stokerunu je třeba dovozu v hodnotě 50,- Kč a zbytek je tvořen v domácí ekonomice. Po očištění mají největší podíl vývozy (41 %), poté až spotřeba domácností (28 %), vládní výdaje (17 %) a investice (15 %) (Navrátil, 2020). Pro Slovenskou republiku data očištěná o dovozní náročnost nebyla dohledána. Ale k zjištění, jaká část produkce byla skutečně určena na vývoz, lze spočítat podíl vývozu na celkové produkci za rok 2019, který dle dat ŠÚ SR (2021) činil 38 %.

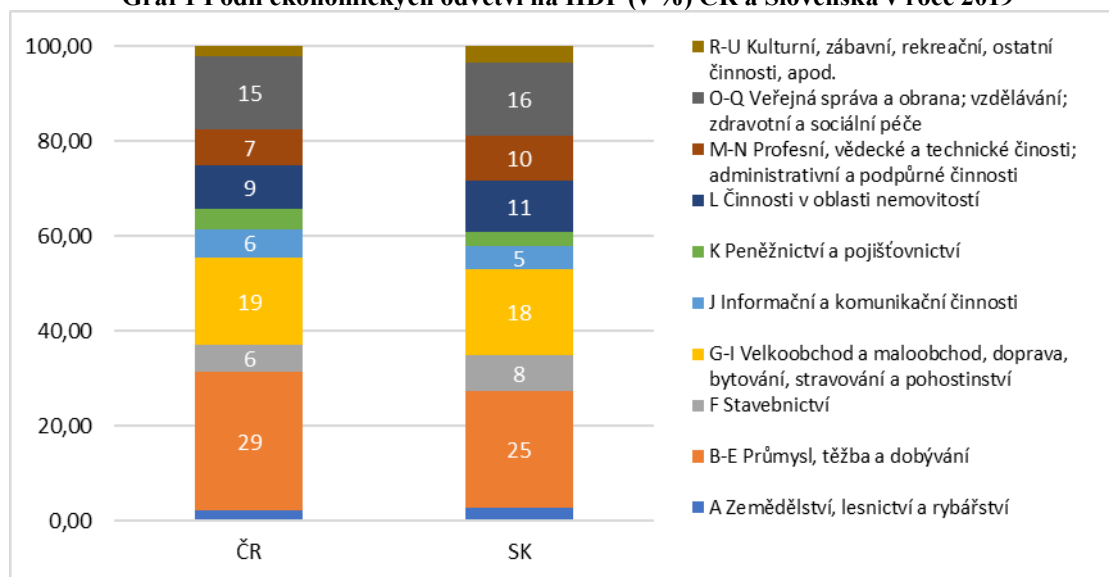
Obrázek 3 Struktura HDP ČR (2019) očištěná o dovozní náročnost

Zdroj: Navrátil, 2020

V následujícím grafu č. 1 je zobrazen procentuální podíl jednotlivých ekonomických odvětví na HDP za rok 2019, ekonomické činnosti jsou členěny dle klasifikace CZ-NACE. Struktura obou zemí je velmi podobná, v České republice se na HDP více podílí průmysl.

Graf 1 Podíl ekonomických odvětví na HDP (v %) ČR a Slovenska v roce 2019

Zdroj: ČSÚ, ŠÚ SR, vlastní zpracování, 2021

3.8.2 Přímé zahraniční investice

Přímé zahraniční investice investuje společnost působící v jedné zemi do subjektu, který působí v jiné zemi. Aby mohla být investice nazvána přímou, musí

investor získat podíl alespoň 10 % kmenových akcií cílové společnosti. Pro usnadnění vstupu zahraničních investorů na místní trhy nabízí stát tzv. investiční pobídky, které v rámci ČR zajišťuje společnost CzechInvest (Moneta money bank, ©2020).

K pozitivním dopadům PZI na ekonomiku patří zvyšování exportu a vylepšování příjmů státního rozpočtu (což také napomáhá ke stabilitě domácí měny), dále vznikají nová pracovní místa a např. při privatizaci získávají místní vlády příjmy (Moneta money bank, ©2020).

Mezi negativní dopady lze zařadit situaci, kdy PZI vytlačují místní investice, dále pak často dochází k odvodu zisků investora do jeho země, tudíž hostitelský stát poskytuje různé úlevy, ale nedochází ke konečnému přínosu do státního rozpočtu (Moneta money bank, ©2020).

Dle údajů České národní banky k 31.12.2018 (data za rok 2019 nebyla k dispozici) Česká republika nejvíce investovala v oblasti finančních a pojišťovacích činností. Nejvíce je investováno do Nizozemí, Lucemburska a Slovenska (kam bylo alokováno 8,9 % objemu investic z celkového stavu přímých investic v zahraničí). PZI investované do ČR byly taktéž alokovány do finančních a pojišťovacích činností (31,2 %), poté do zpracovatelského průmyslu (28,4 %) a odvětví velkoobchodu a maloobchodu – oprava motorových vozidel (9,1 %). Investice pochází především ze států Evropské unie – největší měrou se v ČR podílí Nizozemí, Lucembursko a Německo. Mezi nejvýznamnější investory mimo Evropu patří Jižní Korea, Japonsko a USA (ČNB, 2019a).

Dle údajů Národní banky Slovenska k 31.12.2018 Slovenská republika nejvíce investovala do ČR (1,9 mld. eur), Polska (3,2 mil. eur), Spojeného království (2,7 mi. eur) a Nizozemí (2,2 mil. eur). Nejvýznamnějším investorem na Slovensku je Nizozemsko, podíl jejich investic tvoří 25 % všech PZI. Dalšími významnými zahraničními investory jsou Česká republika (12,9 % všech PZI), Rakousko a Německo. Investováno je především do průmyslové výroby (automobilový průmysl, strojírenství, elektrotechnický průmysl), finančnictví a pojišťovnictví, logistika (NBS, 2019a).

Pro obě země je tak největším investorem Nizozemí a investují ve velké míře i vzájemně mezi sebou.

3.8.3 Rating zemí

Rating zemí slouží jako mezinárodní nástroj pro měření bonity zemí z hlediska posouzení jejich důvěryhodnosti. Toto hodnocení poskytuje informaci, jaký je stupeň rizikovosti podnikání pro zahraniční firmy v dané zemi a jaká je pravděpodobnost, že země dodrží své závazky, respektive jak je schopná splácet dluhy (Finance.cz, ©2017).

V případě hodnocení zemí se jedná především o pohled do budoucnosti, rating se tak zaměřuje na dva okruhy – politické riziko, které vyjadřuje ochotu splácení dluhu a ekonomické riziko, které vyjadřuje schopnost splácení dluhu (FXstreet.cz, ©2009-2020a).

Nejznámější nezávislé agentury, které se ratingem zabývají a patří k mezinárodně uznávaným jsou Standard & Poor's, Moody's, Fitch-IBCA. Tyto agentury při hodnocení spolupracují s hlavními institucemi státu, jako je centrální banka, ministerstva, odbory atd. Hodnocení má stupnici od A až D. Stupně se odlišují podle rizikovosti země, kdy A představuje nejvyšší kvalitu dluhopisů v zemi, D představuje velmi rizikové dluhopisy. Souhrnná ratingová stupnice je uvedena v příloze č.1. Rating může sloužit především investorům, makléřům, státním institucím či investičním bankám jako posouzení úvěrového rizika dané země (FXstreet.cz, ©2009-2020a).

Nejvyšší rating tedy mají především nejvyspělejší státy, které mají nízkou inflaci, nezaměstnanost, stabilní ekonomiku a kvalitní infrastruktury. Nejnižší rating mají země s nestabilní ekonomikou a vysokou zadlužeností (FXstreet.cz, ©2009-2020a).

Rating ČR, Slovenska a dalších přilehlých zemích – tedy Německa, Rakouska, Polska a Maďarska je uveden v tabulce č. 5 a to dle výše zmíněných agentur.

Tabulka 5 Rating vybraných zemí k 8.5.2020

	Německo	Rakousko	ČR	Slovensko	Polsko	Maďarsko
Moody's	Aaa	Aa1	Aa3	A2	A2	Baa3
Standard & Poor's	AAA	AA+	AA-	A+	A-	BBB
Fitch	AAA	AA+	AA-	A	A-	BBB

Zdroj: ČNB, vlastní zpracování, ©2020d

Všechny stupně hodnotící ČR a země sousedící jsou stupně investiční, u kterých se předpokládá včasné splacení závazků se splatností nad 1 rok. Dále se mohou země zařadit do tzv. spekulativních stupňů, které naznačují velké riziko nesplacení dlouhodobých závazků. Stupeň Aaa, AAA, kde je zařazeno Německo, znamená, že v zemi není žádné úvěrové riziko a je zde téměř stoprocentní jistota, že je země schopna splnit své

finanční závazky včas. Stupně Aa1, AA+, Aa3, AA- (Rakousko, Česká republika) určují zemi jako místo, kde lze bezpečně investovat s nízkým rizikem. Označení + a – dle Standard & Poor's a Fitch a 1, 2, 3 dle Moody's, určují, jak je subjekt bonitní na dané úrovni rizika. Symbol -, resp. 1 znamená, že stát je v oblasti míry rizika silnější a má větší pravděpodobnost dostát svým závazkům než země, kde má stupeň označení -, resp. 3, které naznačuje vyšší pravděpodobnost nedostání závazků včas. Tam, kde lze bezpečně investovat, avšak investice již bude náchylná na ekonomické změny, mají země se stupni A2, A+, A-, A (Slovensko, Polsko). Stupeň Baa3, BBB (Maďarsko) hodnotí zemi tak, že je schopna dostát svým závazkům, avšak situace se může v budoucnu zhoršit, investice zde je označována jako středně bezpečná (Vinš, Liška, 2005, str. 10).

Rating není stálý, může se zvyšovat či snižovat, což může krátkodobě ovlivnit měnu konkrétního státu. Jako příklad lze uvést Řecko, kdy snížení jeho ratingu vedlo k dočasnému oslabení eura (FXstreet.cz, ©2009-2020a).

3.9 Vliv pandemie COVID-19 na ekonomiku

Téměř od počátku roku 2020 ovlivňuje životy všech lidí a všechny světové ekonomiky probíhající pandemie koronaviru COVID-19, která se rozšířila po celém světě z čínského Wu-chanu. Čína přistoupila k razantním opatřením, došlo k pozastavení výroby a z důvodu vysoké provázanosti ekonomik po celém světě vzrostly firmám objednávky, které nebyly schopni z důvodu výpadku subdodávek uspokojit. Následně k omezujícím opatřením přistoupila většina zemí Evropy, avšak s relativně velkým zpožděním, virus se rychle rozšířil a kolabovaly zdravotní systémy (z Evropy především v Itálii a Španělsku). K razantním opatřením patří omezení volného pohybu a podnikání, především v oblasti služeb, uzavření některých výrobních podniků, povinné nošení roušek atd. Tato opatření výrazně utlumila ekonomiky všech zemí. Panika a výrazná nejistota se projevila i na finančních trzích, kde „tzv. *index volatility*³ *VIX na základě obchodovaných termínovaných kontraktů dosáhl v polovině března 2020 svého historického maxima*“ (Motl, 2020).

³ Volatilita vyjadřuje kolísavost ceny určitého aktiva, tedy jak moc a jak často se cena mění. Jestliže se ceny mění výrazně a rychle, index roste, jestliže se pohybují pomalu, index klesá. Index volatility odráží nervozitu na trzích (Lynxbroker.cz, 2020).

K rychlému schvalování fiskálních opatření přistoupily vlády v reakci na předpokládaný prudký pokles ekonomické aktivity se snahou zmírnit negativní dopady krize. Centrální banky reagovaly uvolňováním měnové politiky (z důvodu negativního protiinflačního poptávkového šoku), snažily se zajistit podporu finanční stability a likvidity (snižování úrokových sazeb, masivní nákupy aktiv tzv. kvantitativní uvolňování) (Motl, 2020).

Česká republika poprvé zavedla výrazná opatření na jaře, především z důvodu ochrany občanů a zajištění funkčnosti zdravotního systému (14.3.2020, tzv. první lockdown) (Adam, Michl, 2020). Došlo ke kompletnímu uzavření některých sektorů, zejména služeb (kavárny, restaurace, zábavní centra, muzea, knihovny atd.) (Burýšek, 2020). Výrazně byl utlumen i zahraniční obchod, neboť většina zemí v Evropě uzavírala své hranice. Během třetího čtvrtletí se ekonomika postupně otevírala, oproti 2. čtvrtletí výrazně vzrostla, avšak poté byl opět zaveden lockdown, a to od 21. října. Toto opatření bylo opět zavedeno z důvodu ochrany systému zdravotní péče před kolapsem a zpomalování šíření nemoci (Adam, Michl, 2020).

Již od první vlny začaly farmaceutické firmy vyvíjet vakcíny proti koronaviru, jako první byly schváleny vakcíny od americké společnosti Pfizer a německé BioNTech. Touto látkou začaly jako první očkovat v prosinci ve Velké Británii, Spojených státech, Kanadě, Saudské Arábii a Izraeli (Truchlá, 2020). I v České republice a na Slovensku se začalo s očkováním, látka byla primárně podávána zdravotníkům a seniorům. Dle ředitele Ústřední vojenské nemocnice Miroslava Zavorala: „*je vakcinace jedinou cestou, jak se dostat ze současné pandemické situace*“ (iRozhlas.cz, 2020).

4 Vlastní práce

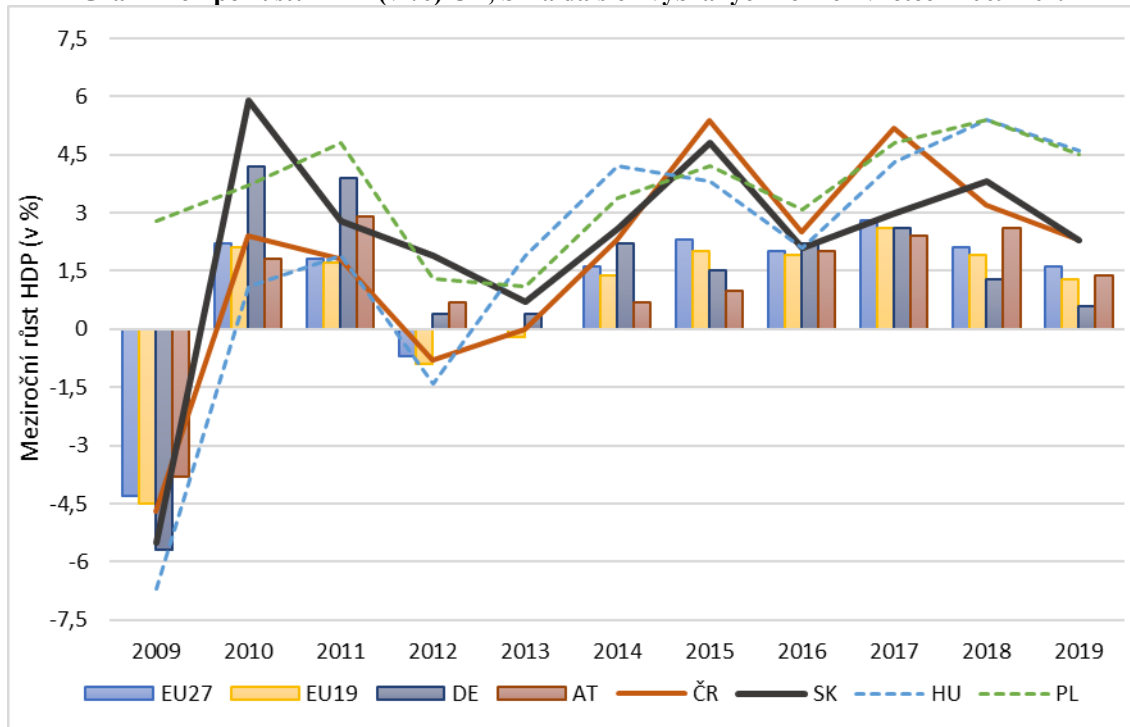
V této části diplomové práce je provedena analýza vybraných ukazatelů ekonomické výkonnosti České republiky a Slovenska v letech 2009–2019, jejich vývoj je následně porovnán v části Výsledky a diskuze. V dalších kapitolách je provedena analýza plnění konvergenčních kritérií Českou republikou, zhodnocení reálných dopadů přijetí eura na Slovensku, zhodnocení možných dopadů, výhod a nevýhod přijetí eura v ČR. Následně je na základě dostupných údajů shrnut vývoj ekonomik za rok 2020. V závěru této části práce je analýza stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou a shrnutí názorů odborné veřejnosti a občanů ohledně přijetí eura v České republice.

4.1 Analýza vybraných ukazatelů ekonomické výkonnosti ČR a Slovenska

V rámci této kapitoly je popsán vývoj HDP, nezaměstnanosti, inflace a platební bilance. Vzhledem k členství ČR a Slovenska v Evropské unii a k vysoké provázanosti ČR s eurozónou, jejíž členem je Slovensko, je ve vybraných kapitolách také uveden vývoj v Evropské unii (EU27), eurozóně (EU19), dále vývoj v Maďarsku a Polsku jakožto ostatních členů uskupení Visegrádská čtyřka a v Německu, který je největším obchodním partnerem jak ČR, tak Slovenska. Poslední zobrazovanou zemí je sousední Rakousko, které je rovněž důležitým obchodním partnerem Česka i Slovenska. Na konci kapitoly je znázorněn magický čtyřúhelník obou zemí na počátku a konci sledovaného období a je porovnán s průměrem EU27, EU19 a optimálními hodnotami dle OECD, které byly uvedeny v teoretické části, v kapitole č. 3.5.5.

4.1.1 HDP

Graf 2 Tempo růstu HDP (v %) ČR, SR a dalších vybraných zemích v letech 2009-2019

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování, 2021a

Jak lze vidět v grafu č. 2, důsledkem globální hospodářské krize se všechny pozorované země v roce 2009 nacházely v hlubokém deficitu kromě Polska, které je mnohem méně závislé na vývozu a díky relativně uzavřené ekonomice HDP vzrostlo, největší vliv měla právě domácí spotřeba (MPO, 2010, str. 9). Nejvíce pokleslo HDP v Maďarsku, a to o 6,3 %. Hrubý domácí produkt Polska neklesl po celé sledované období a rostl vždy rychleji než průměr EU a eurozóny. Tempo růstu HDP v zemích Visegrádské čtyřky je velmi podobné, především pak od roku 2013, ale ke konci sledovaného období, v roce 2018 a 2019 je růst HDP v ČR a na Slovensku výrazně pomalejší.

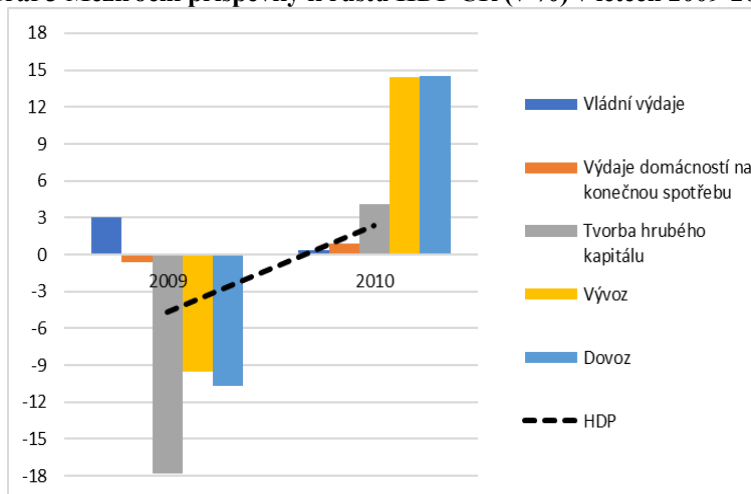
HDP v České republice meziročně pokleslo dle dat Eurostatu o 4,7 %. Vývoj tempa růstu HDP ČR v období let 2009 až 2019 ukazuje graf č. 2. Pokles nejvíce ovlivnilo snížení zahraniční poptávky po domácích produktech a oslabení investičních aktivit, spotřeba domácností měla ze začátku rostoucí tendenci a tlumila tak prvotní dopady hospodářské krize (ČNB, 2010b, str. 20). Od 3. čtvrtletí začalo docházet k velmi

mírnému růstu HDP (v mezičtvrtletním srovnání), především díky oživení zahraničního obchodu, negativně na produkt působil pokles tvorby hrubého kapitálu (ČNB, 2010c, str. 4-5). Slovenské HDP propadlo o něco hlouběji než České, a to o 5,5 % oproti roku 2008. I zde měl největší vliv na propad ekonomiky výrazný pokles zahraničního obchodu, který se následně projevil v nižší ziskovosti firem a poklesu tvorby hrubého fixního kapitálu, útlum všech složek poptávky, ale i přerušení dodávek plynu z Ruska (ČNB, 2009b, str. 8). Avšak od druhého čtvrtletí dochází až do konce roku k mezičtvrtletním růstům HDP. Nejvíce postiženou oblastí v obou zemích byl průmysl (především automobilový a elektrotechnický), zejména v 1. čtvrtletí, který se na Slovensku propadl téměř o čtvrtinu, v České republice přesahoval pokles průmyslové produkce 20 % hodnoty (ČNB, 2009b, str. 8 a 17). Automobilovému průmyslu však pomohlo zavedení tzv. šrotovného⁴ v sousedním Německu, které oživilo poptávku po automobilech (MPO, 2010, str. 31).

V roce 2010 dochází k oživení růstu HDP ve všech zemích, především díky pozitivnímu vývoji zahraniční poptávky. Pro ČR a Slovensko bylo významné oživení růstu HDP v Německu, které zvyšovalo poptávku po českých a slovenských produktech, z čehož profitoval zejména průmysl (ČNB, 2011b, str. 20). Nárůst tvorby hrubého kapitálu přispěl výrazně k růstu HDP na Slovensku, kladně však také přispěl v ČR, jak je patrné z grafu č. 3 a 4. V České republice došlo v průběhu roku ke zvýšení fixních investic, prostřednictvím investic do fotovoltaických zařízení, nicméně jejich vývoj byl nadále utlumený (ČNB, 2010d, str. 37).

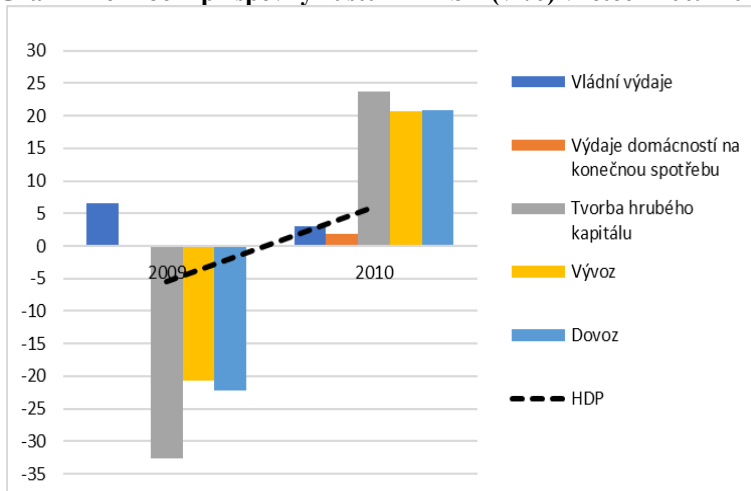
⁴ Jedná se o příspěvek na nákup nového automobilu, jestliže byl starý automobil odevzdán na vrakoviště.

Graf 3 Meziroční příspěvky k růstu HDP ČR (v %) v letech 2009-2010

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování, 2021

Graf 4 Meziroční příspěvky růstu HDP SR (v %) v letech 2009-2010

Zdroj: ŠÚ SR, vlastní zpracování, 2021

V roce 2011 opět došlo k utlumení ekonomiky vlivem dluhové krize eurozóny, která v důsledku vedla k celkovému snížení důvěry na finančních trzích a dále působením fiskální konsolidace, která vedla ke snížení domácí poptávky. Ke zpomalení tempa růstu došlo v EU, eurozóně i Německu, avšak výkonnost jeho ekonomiky byla s Polskem a Rakouskem nejvyšší, což mělo pozitivní vliv na ČR a Slovensko. V tomto roce byl tak hlavním zdrojem růstu HDP obou zemí zahraniční obchod (MPO, 2012, str. 8 a 13). Dle dat Eurostatu HDP v ČR vzrostlo meziročně o 1,8 %, na Slovensku o 2,8 %.

Klesající tendence růstu HDP pokračovaly i v roce 2012. Dluhová krize eurozóny, a s tím spojené fiskální konsolidace se projevily na propadu produktu všech sledovaných zemích. Nejvýraznější byl propad v Maďarsku (-1,4 %). V eurozóně došlo

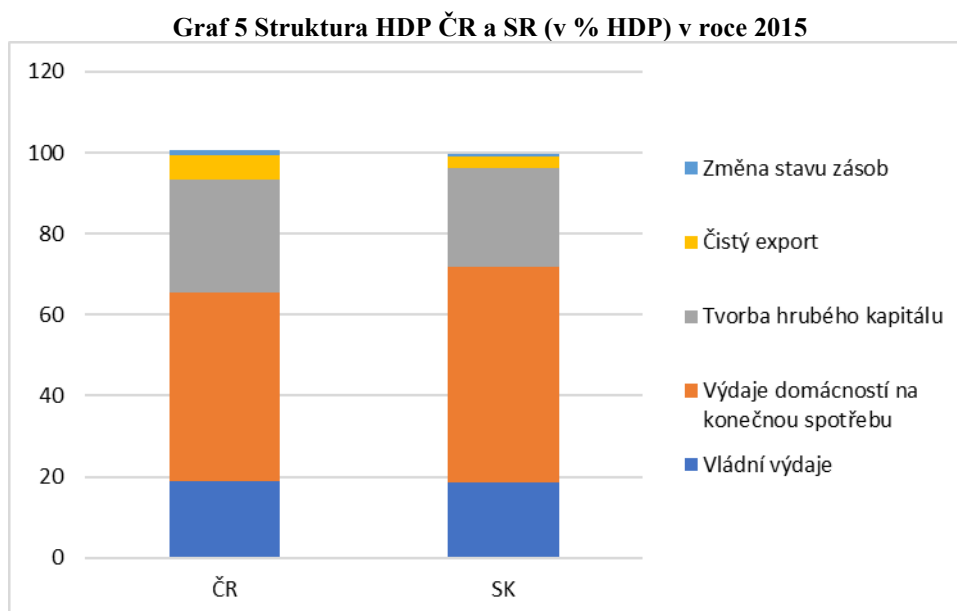
k propadu po dvou letech růstu, což ovlivnilo pokles produktu unie, který byl o něco menší díky zemím neplatících eurem. V obou uskupeních byla utlumena domácí poptávka i tvorba hrubého kapitálu, výraznějšímu propadu zabránil pouze příznivý vývoj čistého vývozu. K propadu v ČR přispěl také pokles spotřeby domácností (-1,8 %) spojený i s poklesem jejich příjmů. Pozitivní vliv na vývoj ekonomiky ČR měl jen zahraniční obchod. V Německu také dochází k výraznému zpomalení růstu, poklesu zabránil hlavně růst vývozu zboží a služeb. Polská a slovenská ekonomika v tomto roce rostla, avšak oproti předchozímu roku tempo růstu zpomalilo. Vzhledem ke stále vysoké nezaměstnanosti na Slovensku a upřednostňování úspor obyvatel před spotřebou dochází k poklesu spotřeby domácností (-0,6 %), která má negativní vliv na růst HDP, společně s poklesem vládní spotřeby z důvodu nadále trvajících fiskálních restrikcí. Avšak svou výkonností se Slovensko řadilo k lepším zemím v rámci EU, což bylo významné i pro vývoj v ČR, vzhledem k významnosti odbytu českého exportu na slovenském trhu (MPO, 2013, str. 3 a 12).

Hrozba rozpadu eurozóny oslabila v roce 2013, přesto byly sledované ekonomiky nadále v útlumu. V eurozóně došlo k poklesu ekonomiky, Evropská unie stagnovala, v České republice vlivem stálé nejistoty z budoucího vývoje a trvalí restriktivní fiskální politika vedly k poklesu HDP. Koncem roku došlo k mírnému růstu, což bylo způsobeno vyhlášením zvýšení spotřební daně z tabáku od 1. ledna 2014. Prodejci se předzásobili a odvedená daň měla pozitivní vliv na vývoj HDP. Německá ekonomika vzrostla o 0,4 %, pozitivně zde působila nejvíce spotřeba domácností. Vývoj Slovenské ekonomiky na tom byl o něco lépe (růst o 0,7 %), avšak oproti roku předcházejícímu také došlo k poklesu výkonnosti. Výdaje domácností zde stagnovaly, růst byl způsoben především vyššími vládními výdaji a opětovně růstem čistého exportu (MPO, 2014, str. 3,8 a 13).

Ve znamení růstu ekonomik byl rok 2014, kde se nejlépe dařilo Polsku a Maďarsku. V České a Slovenské republice k růstu přispěla zvyšující se spotřeba domácností, která byla podpořena růstem disponibilního důchodu a celkovým zlepšením na trhu práce. Čerpáním prostředků ze strukturálních fondů také rostly investice. Zahraniční obchod, který většinou pozitivně ovlivňoval vývoj HDP obou zemí, byl ovlivněn zvýšenou poptávkou domácností, dovoz byl tak vyšší než vývoz a obě ekonomiky mírně brzdil. Naopak pozitivně působil zahraniční obchod na růst německé ekonomiky, společně

se spotřebou domácností. Výkonnost eurozóny byla nadále ovlivněna nevyřešenými problémy z dluhové krize (MPO, 2015, str. 3,7).

Nejvýraznější růst HDP ze sledovaných ekonomik byl v roce 2015, jak lze vidět v grafu č. 2, v zemích V4. Díky optimistickému pohledu na budoucí vývoj ekonomiky se téměř dvojnásobně zvýšila spotřeba domácností v ČR a HDP tak rostlo více, než bylo očekáváno. Struktura HDP ČR a Slovenska v roce 2015 je zobrazena v grafu č. 5. Růstovému vývoji také přispěla jak expanzivní fiskální politika, spojená s čerpáním prostředků z fondů EU, tak nízké ceny ropy. Mimořádně rostly investice, ale zahraniční obchod opět růst ekonomiky zpomaloval, jelikož tempo růstu dovozu bylo vyšší než tempo růstu vývozu. Podobný průběh ekonomiky během tohoto roku byl i na Slovensku, kde také silně rostly investice spojené se snahou co největšího čerpání prostředků z fondů EU (programové období 2007-2013). Rostla i spotřeba domácností, která se odrážela od příznivého vývoje na trhu práce, růstu mezd a nízké inflace. I zde byl zahraniční obchod brzdící položkou, kdy tempo růst dovozu překonávalo tempo růstu vývozu. Růst HDP v EU nebyl příliš výrazný, obzvláště z důvodu zpomalení světového obchodu a nižšího tempa růstu v rozvíjejících se ekonomikách, prorůstově působily některé jednorázové faktory, např. pokles cen ropy, v případě eurozóny oslabení kurzu eura (MPO, 2016, str. 3,12,14).

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování, 2021b

Růstové tendence (avšak pomalejší oproti předchozímu roku) pokračovaly i v roce 2016. Pozitivní vliv na vývoj ekonomiky ČR měla především důvěra podnikatelů

a českých domácností v pozitivní budoucí vývoj. Spotřeba domácností byla ovlivněna rostoucími příjmy a zaměstnaností, díky vyšší zahraniční poptávce firmy zvyšovaly výrobu. V tomto roce tempo vývozu převýšilo dovoz a zahraniční obchod tak přispěl k růstu. K poklesu tempa růstu přispělo snížení investic, spojené s dočerpáváním strukturálních fondů. Slovenská ekonomika také zpomalovala, svým růstem se však dále řadila mezi rychle rostoucí země EU. Vlivem dočerpávání prostředků z fondů EU došlo k propadu investic, také zde měl pozitivní vliv na HDP čistý export a rostoucí spotřeba domácností. Růst ekonomiky unie byl významně ovlivněn růstem ekonomiky v Německu, který byl nejvíce podpořen růstem všech složek domácí poptávky. Unie také musela čelit riziku v podobě migrační krize. Důležitou událostí v tom roce bylo vyhlášení referenda ve Spojeném království, které rozhodlo o výstupu této země z EU. Dopady v tomto roce ještě nejsou nijak znatelné (MPO, 2017, str. 3,7-8,12).

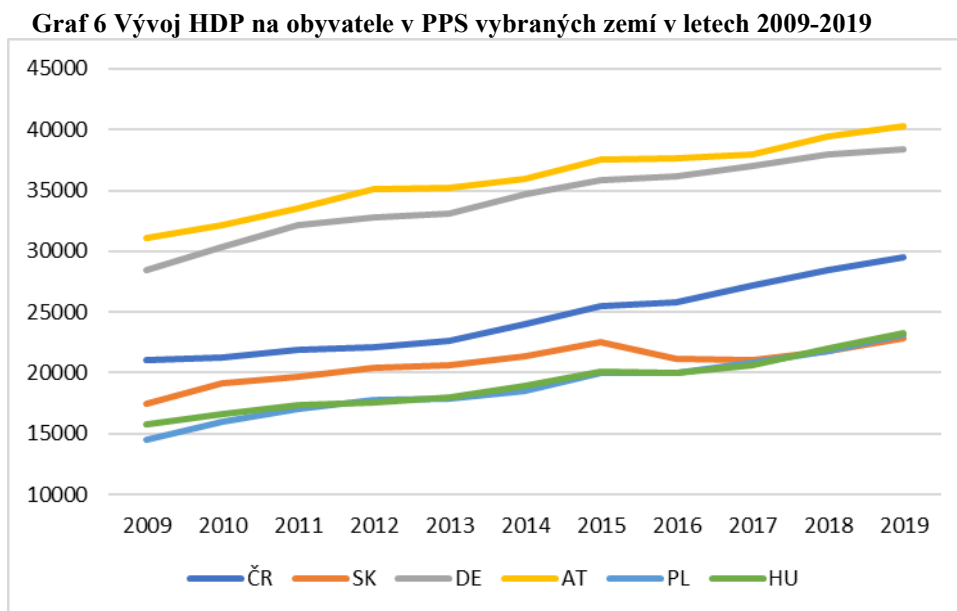
Růst pokračoval i v roce 2017, opět díky důvěře podniků a domácností v pozitivní budoucí vývoj. Podniky zvyšovaly výrobu, domácnosti díky rostoucím příjmům více utrácely a zvyšovaly tak spotřebu. K růstu opět přispěl čistý export a tvorba hrubého fixního kapitálu, především díky soukromým investicím. Růst HDP na Slovensku nebyl tak výrazný (růst o 3 %), byl také podpořen spotřebou domácností, která souvisela s lepšími podmínkami na trhu práce, dále k růstu přispěl čistý export. Příznivé podmínky na trhu práce a uvolněné podmínky financování pozitivně působily na růst ekonomiky také v EU a eurozóně (MPO, 2018, str. 3,12-13).

Tempo růstu HDP v roce 2018 bylo v ČR o něco pomalejší než v předcházejícím roce. Růst ekonomiky byl opětovně podpořen spotřebou domácností a investičních aktivit, avšak docházelo k oslabení zahraniční poptávky (především kvůli zpomalování dynamiky růstu ekonomiky nejdůležitějších obchodních partnerů – došlo ke snížení exportu do Německa) a přehřívání na trhu práce (ČSÚ, 2019b). HDP na Slovensku zrychlilo tempo růstu oproti roku 2017, především díky rostoucí spotřebě domácností a růstu investic v automobilovém průmyslu. Pokles německé ekonomiky se také projevil na zpomalení tempa růstu HDP v EU a eurozóně, naopak výrazný meziroční přírůstek byl v Maďarsku (4,3 %).

Spotřeba domácností podpořila růst HDP také v roce 2019. Vzhledem k tomu, že docházelo ke zpomalování ekonomik ve světě, včetně té Německé, docházelo jak v ČR, tak na Slovensku, ke zpomalování zahraniční poptávky a HDP tak rostlo nižším

tempem (shodně zpomalilo meziročně na 2,3 % dle dat Eurostatu). Zahraniční poptávka byla především ovlivněna nejistotami kvůli sporům mezi Čínou a USA a stále nedořešenými podmínkami výstupu Spojeného království z EU. Další nejistotou byl vývoj v oblasti automobilového průmyslu v celé Evropě, především kvůli tlaku na vývoj elektromobilů (ČNB, 2020a). Ke zpomalení ekonomiky došlo i v ostatních sledovaných zemích.

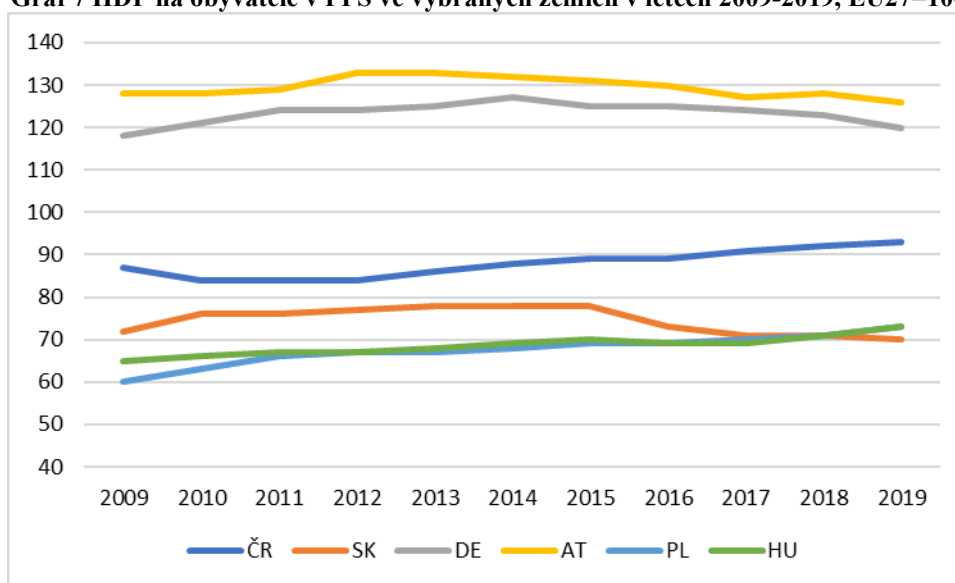
S vývojem HDP souvisí tzv. efekt dohánění, který znamená, že tempo růstu HDP je v méně vyspělých zemích rychlejší než v ekonomikách vyspělých zemích, neboť méně rozvinuté země tyto vyspělé ekonomiky „dohání“. Důvodem rychlejšího růstu HDP v méně vyspělých zemích může být např. strukturální změna investic, technologický pokrok či změny v politice (PS ČR, 2019). Avšak při porovnání HDP na obyvatele jsou na tom vyspělé ekonomiky mnohem lépe než země méně vyspělé, jak znázorňuje graf č. 6.

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování, 2021c

V grafu č. 6 je zobrazen vývoj HDP na obyvatele v paritě kupní síly v absolutní hodnotě. Jak již bylo uvedeno v teoretické části, parita kupní síly odstraňuje rozdíly v cenových hladinách jednotlivých zemí. Zde je vidět, že se nejlépe daří Německu a Rakousku, které jsou následovány Českou republikou. HDP na obyvatele v PPS je na Slovensku o něco nižší než v ČR, od roku 2015 se rozdíl více prohlubuje. V porovnání k průměru EU, jak znázorňuje graf č. 7, lze vidět, že Česká republika se v posledních letech přibližuje průměru EU, dosahuje 90 % hodnoty, což je nejvíce ze zemí V4, Slovensko dosahuje 70 % průměru EU.

Graf 7 HDP na obyvatele v PPS ve vybraných zemích v letech 2009-2019, EU27=100

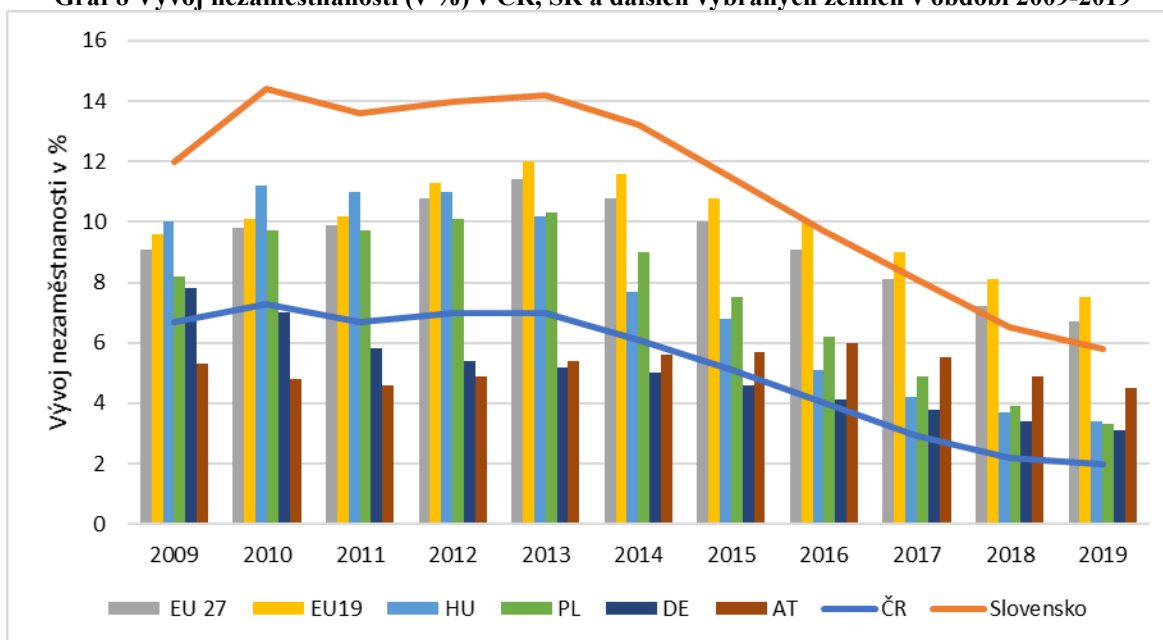

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování, 2021d

4.1.2 Nezaměstnanost

V této kapitole je analyzován vývoj nezaměstnanosti v České a Slovenské republice ve sledovaném období. Vývoj znázorňuje graf č. 8, do kterého bylo stejně jako u HDP pro porovnání zaznamenán i vývoj nezaměstnanosti v sousedních zemích ČR, EU27, EU19 a členů uskupení V4.

Graf 8 Vývoj nezaměstnanosti (v %) v ČR, SR a dalších vybraných zemích v období 2009-2019

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování, 2021e

V grafu č. 8 lze již na první pohled vidět, že nezaměstnanost na Slovensku je po celé sledované období výrazně vyšší než v ČR. Až do roku 2016 převyšuje nejen průměr Evropské unie a eurozóny, ale i nezaměstnanost v ostatních uvedených zemích. Od roku 2016 se přibližuje průměru unie a eurozóny a následně dosahuje nižších hodnot.

Česká republika je naopak po celé období pod průměrem Evropské unie a eurozóny, nižší nezaměstnanost je pouze v Rakousku a Německu. Od roku 2015 nezaměstnanost v ČR výrazně klesá a dosahuje nejnižší hodnoty v rámci celé Evropské unie.

Nezaměstnanost v ČR i na Slovensku byla v roce 2009 ovlivněna dopady finanční a hospodářské krize a začala výrazně růst, jelikož z obav budoucího vývoje začalo docházet ke snižování počtu pracovních míst. Zároveň firmy nechtěly ihned propouštět své zaměstnance, a tak vznikaly programy na zkracování pracovní doby, docházelo především k omezování přesčasů a zkracování pracovního týdne. Zvýšení nezaměstnanosti v obou zemích bylo nejvíce patrné v průmyslu, z důvodu poklesu produkce a zakázek. Zároveň dochází i k poklesu zaměstnanců cizí státní příslušnosti (ČNB, 2009c, str. 18-19).

Na začátku roku 2010 dosáhla nezaměstnanost v obou zemích nejvyšší hodnoty, dle dat Eurostatu v České republice 7,3 %, na Slovensku 14,4 %. V České republice dochází ke zpomalování poklesu zaměstnanosti již v průběhu 3. čtvrtletí, avšak pokles je velmi mírný. Jelikož došlo k oživením poptávky po českém vývozu, dochází ke zvýšení počtu zaměstnanců ve zpracovatelském a exportně orientovaném průmyslu (ČNB, 2011a, str. 41-43). Na Slovensku taktéž dochází ke zvyšování zaměstnanosti od druhé poloviny roku, především v oblasti průmyslu a dopravy, negativním jevem je však růst počtu dlouhodobě nezaměstnaných (NBS, 2011, str. 13-14).

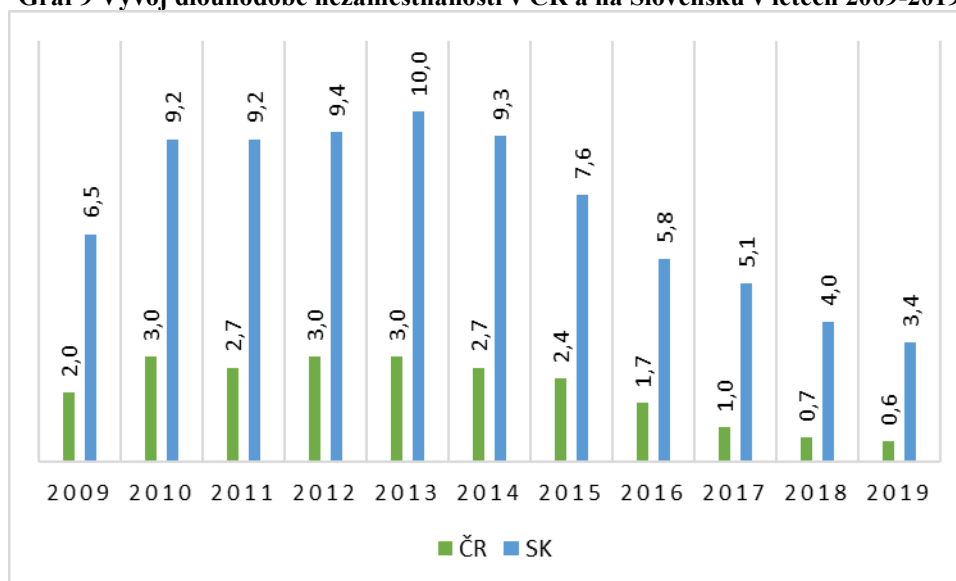
Mezi lety 2011-2013 nedochází k výraznému růstu ani poklesu nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti v ČR se pohybuje mezi 6-7 %. V roce 2011 je růst zaměstnanosti opět nejvíce znatelný v exportně orientovaném průmyslu, i když ke konci roku dynamika růstu v tomto odvětví klesá v souvislosti s klesající zahraniční poptávkou. Nejvýraznější pokles zaměstnaných byl evidován v oblasti stavebnictví (ČNB, 2012a, str. 44-45). V roce 2012 opět dochází k mírnému zvyšování celkové zaměstnanosti, resp. mírnému snižování nezaměstnanosti. Zaměstnanost je ovlivňována slábnoucím vývojem ekonomiky a projevuje se nejistota z budoucího vývoje. Zaměstnavatelé zkracují pracovní závazky svých zaměstnanců a klesá počet odpracovaných hodin (ČNB, 2013a, str. 40-41).

Následující rok je nadále ovlivňován hospodářským poklesem, růst zaměstnanosti je velmi mírný. Stále pokračuje trend zkracování úvazků, aby firmy neztratily své kvalifikované zaměstnance. Na mírném růstu se podílel výhradně sektor služeb, zejména v oblasti informační a komunikační činnosti (ČNB, 2014a, str. 42-43).

Nezaměstnanost na Slovensku byla v letech 2011-2013 mezi 13-14,5 %. V roce 2011 došlo k mírnému růstu zaměstnanosti, avšak míra nezaměstnanosti je stále vysoká. Nejvíce se na růstu podílel průmysl, největší pokles zaměstnanosti byl zaznamenán ve stavebnictví a veřejné správě. Dále klesal počet zahraničních zaměstnanců (NBS, 2012, str. 16). Z důvodu rostoucí nejistoty z budoucího vývoje ekonomiky následující rok dochází k mírnému růstu nezaměstnanosti. Dynamika růstu v průmyslu poklesla, zaměstnanost naopak vzrostla v oblasti informací a komunikací (NBS, 2013, str. 15). Vzrostl počet osob pracujících v zahraničí a tento trend pokračoval i v roce 2013, nezaměstnanost opět mírně vzrostla. V oblasti průmyslu tentokrát došlo k poklesu zaměstnanosti (NBS, 2014, str. 14).

Díky příznivému vývoji ekonomiky v obou zemích v roce 2014, kdy dochází k žádoucímu oživení ekonomiky, především díky rostoucí domácí poptávce roste zaměstnanost a klesá počet lidí bez zaměstnání. Míra nezaměstnanosti tak v roce 2014 v ČR dosáhla 6,1 %, na Slovensku 13,2 %. Nezaměstnanost na Slovensku dosahuje vysokých hodnot, především z důvodu vyššího počtu lidí, kteří jsou nezaměstnaní dlouhodobě (více než 12 měsíců), jak je patrné i z grafu č. 9. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti je výrazně vyšší než v ČR, k výraznějšímu poklesu dochází od roku 2015.

Graf 9 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR a na Slovensku v letech 2009-2019

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování, 2021f

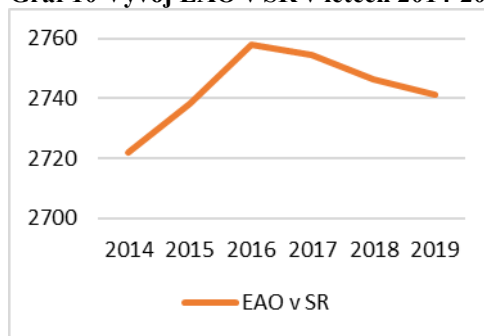
Pozitivní vývoj v obou zemích pokračuje i rok poté. Růst ekonomiky byl podpořen dočerpáváním zdrojů z fondů EU, míra nezaměstnanosti v obou zemích klesá, na Slovensku ale i přesto dosahuje dvouciferné hodnoty 11,5 %.

Velmi pozitivní vývoj na Slovensku nastal v roce 2016, kdy míra nezaměstnanosti díky růstu ekonomiky, mezd a rostoucí poptávce po pracovní síle dosáhla poprvé od roku 2009 jednociferné hodnoty 9,7 %. Zároveň poprvé od roku 2010 došlo ke zvýšení počtu zaměstnaných v odvětví stavebnictví (NBS, 2017). Následující rok opět rostla poptávka po pracovní síle a zaměstnanost se tak zvýšila, výrazně se snížil počet dlouhodobě nezaměstnaných (viz graf č. 9) a přibyl počet cizinců pracujících na Slovensku. Zároveň klesl počet obyvatel v aktivním věku. Nedostatek pracovních sil vedl k výraznému nárůstu průměrné nominální mzdy o 4,6 %, na úroveň 954 euro (NBS, 2018, str. 13).

V ČR v roce 2017 dochází k tzv. přehřívání trhu práce, což znamená, že poptávka po pracovních byla vyšší než nabídka. Neustálý ekonomický růst vedl k rozšiřování výroby a vytváření nových pracovních míst. Vzhledem k nedostatku počtu pracovníků vedla tato situace k tlaku na růst mezd. Průměrná hrubá měsíční nominální mzda vzrostla oproti předchozímu roku o 7 % a dosáhla výše 29 638,- Kč (MPO, 2018, str. 17).

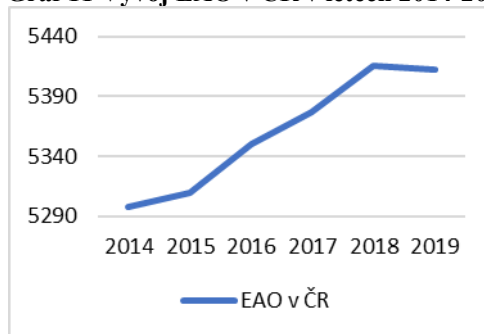
Přehřívání na trhu práce ČR dosáhlo v roce 2018 svého vrcholu, byla rekordně nízká nezaměstnanost, ale velký počet volných pracovních míst. Růstem mezd ČR doháněla vyspělé ekonomiky, zároveň tím byla vytvořena určitá nerovnováha v ekonomice, neboť růst mezd byl vyšší než produktivita práce a byla oslabena cenová konkurenceschopnost domácích firem. Z důvodu nedostatku pracovníků firmy investovaly do pokročilých technologií, které mohly nahradit pracovní sílu a zvyšovaly se tak firemní výkony (ČNB, 2019c, str. 8). I na Slovensku v tomto roce došlo k poklesu míry nezaměstnanosti, a to na 6,5 %. K poklesu přispěla zejména rostoucí poptávka po pracovní síle, výrazně se také snižovala především dlouhodobá nezaměstnanost a opět dochází k poklesu ekonomicky aktivního obyvatelstva, jak lze vidět v grafu č. 10. Počet zaměstnaných rostl zejména v odvětví průmyslu, obchodu a stavebnictví, druhým rokem rostl počet pracujících cizinců na území Slovenska (NBS, 2019b, str. 13).

Graf 10 Vývoj EAO v SR v letech 2014-2019

Zdroj: ŠÚ SR, vlastní zpracování, 2021

Graf 11 Vývoj EAO v ČR v letech 2014-2019

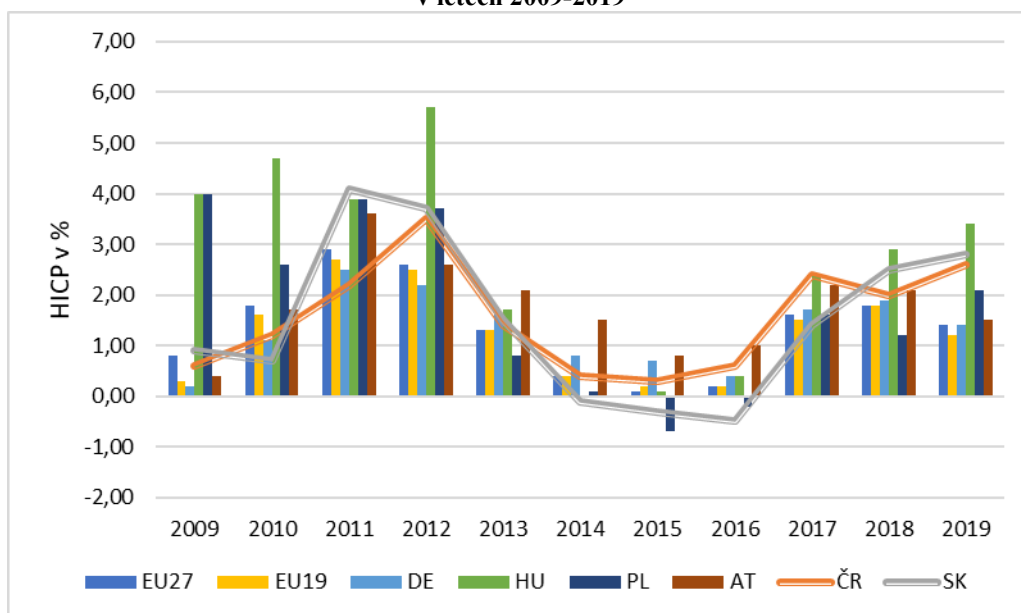
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování, 2021

V roce 2019 nadále na českém trhu práce pokračuje efekt přehřívání, je zde velmi nízké procento nezaměstnanosti. Firmy tak navyšují mzdy a přetahují se o zaměstnance, jelikož na trhu volní pracovníci nejsou. I zde dochází k mírnému poklesu ekonomicky aktivního obyvatelstva, který je znázorněn v grafu č. 11. Tvorba nových pracovních míst a celkový pokles ekonomicky aktivního obyvatelstva vede ke snižování míry nezaměstnanosti i na Slovensku, avšak z důvodu zpomalování ekonomiky již pomalejším tempem než v roce předcházejícím (NBS, 2020, str. 16).

4.1.3 Inflace

V grafu č. 12 je znázorněn vývoj spotřebitelských cen ve sledovaných ekonomikách měřený pomocí harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP). Tento index vznikl v Evropské unii jako reakce na potřebu mít srovnatelný index, který bude měřit inflaci jako jedno z kritérií pro vstup do tohoto uskupení. Tento index nenahrazuje národní indexy spotřebitelských cen (CPI), avšak techniky výpočtu se podobají a předpokládá se postupné sbližování národních indexů a HICP (ČSÚ, 2017).

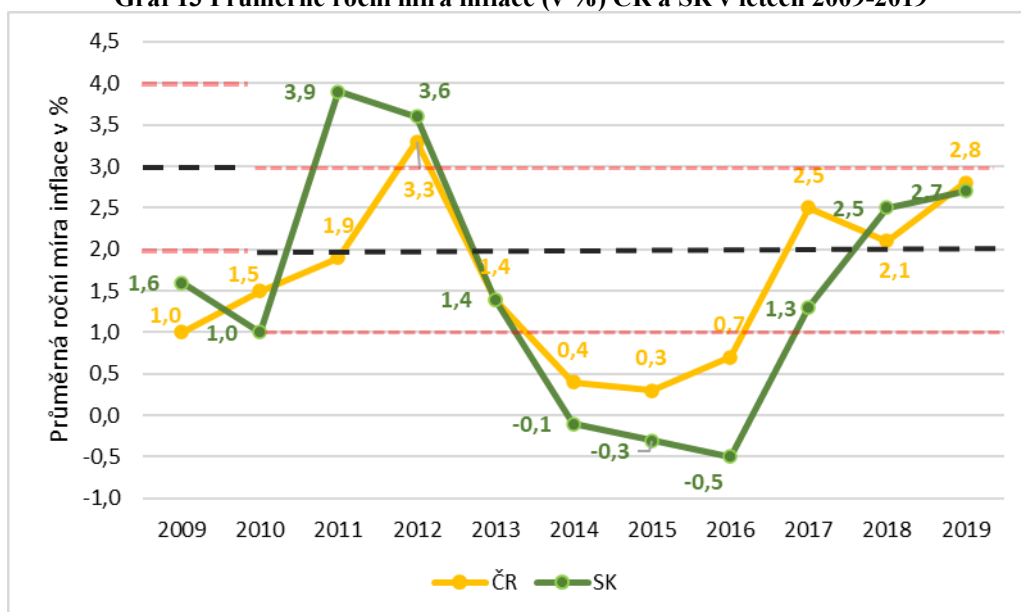
Graf 12 Harmonizovaný index spotřebitelských cen (v %) v ČR, SR a dalších vybraných zemích v letech 2009-2019

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování, 2021g

V českém i slovenském národním indexu spotřebitelských cen je oproti HICP zahrnuto imputované nájemné za domy a byty v osobním vlastnictví. Druhý rozdíl spočívá ve výpočtu vah, kdy do CPI vstupují pouze výdaje českých či slovenských domácností, ale nejsou zde zahrnuty tržby za nákupy cizinců (Kosseyová, Doliak, 2005). Průměrnou roční míru inflace za sledované období dle národních indexů zobrazuje graf č. 13.

Graf 13 Průměrná roční míra inflace (v %) ČR a SR v letech 2009-2019

Zdroj: ČSÚ, ŠÚ SR, vlastní zpracování, 2021

V České republice se péčí o cenovou stabilitu v rámci měnové politiky stará Česká národní banka. Inflaci se snaží udržovat v rámci stanoveného cíle a v jeho tolerančním pásmu. V roce 2009 byl inflační cíl v ČR 3 % (vyznačen černou přerušovanou čarou v grafu č. 13), toleranční pásmo ± 1 % (v grafu č. 13 znázorněn růžovou přerušovanou čarou) (ČNB, ©2020c).

Slovenská republika v roce 2009 úspěšně přijala euro a přistoupila tak ke společné měnové politice v rámci EU. O měnové politice, devizových rezervách a intervencích, mezinárodní spolupráci a množství peněz v oběhu rozhoduje Eurosystem a Národní banka Slovenska tak vykonává své činnosti v souladu s jeho rozhodnutími (NBS, 2010, str. 8).

Jak již bylo zmíněno u vývoje HDP, i u inflace byly znatelné dopady hospodářské krize. Inflace v ČR v roce 2009 rychle klesala a její hodnota se pohybovala kolem 0, dle dat ČSÚ dosáhla hodnoty 1,0 %, dostala se tak pod toleranční pásmo stanovené ČNB. Banka na snižující se inflaci reagovala snižováním klíčových úrokových sazeb (které byly snižovány již v roce 2008). K uvolňování měnové politiky výrazně napomohl i oslabující kurz koruny, který se částečně vypořádal s útlumem zahraniční poptávky (ČNB, 2010b, str. 8,21). Inflace na Slovensku dosáhla hodnoty 1,6 %. Od tohoto roku spadá měnová politika pod rozhodnutí Evropské centrální banky, základní sazbou se tak stala úroková sazba pro hlavní refinanční operace, která byla rozhodnutím ECB celkem 4x snížena na úroveň 1 % (NBS, 2010). Postupné snižování hlavních úrokových sazeb je shrnuto v tabulce č. 6. Proinflačně nejvíce působily rostoucí ceny nájemného, elektřiny, vody a ceny alkoholu a tabákových výrobků (v důsledku zvýšení spotřební daně u cigaret). Naopak protiinflačně působily ceny potravin a ceny v dopravě (vlivem snižování ceny ropy i automobilů) (MPO, 2010, str.16). Evropská centrální banka dodatečně zavedla nestandardní opatření v rámci ochrany před důsledky globální krize, jednalo se především o rozšíření splatnosti refinančních operací či uspokojení poptávky v rámci refinančních operací za fixní sazbu, banky eurozóny tak měly plnou jistotu získání zdrojů (NBS, 2010, str.8).

Od roku 2010 byl pozměněn inflační cíl ČNB a to na 2 % (v grafu ř. 13 opět znázorněn černou přerušovanou čarou), toleranční pásmo zůstalo stejné. V počátku roku byla inflace pod tolerančním pásmem, od druhé poloviny roku začíná růst vlivem rychlého růstu cen na komoditních trzích (avšak tento růst byl částečně tlumen posilujícím kurzem

koruny) a postupně se přibližuje dvouprocentnímu cíli (MPO, 2011, str. 15). V souvislosti s obrovským zadlužením Řecka rostly obavy z rozšíření krize i do dalších zemí eurozóny a z důvodu zvyšování dezinflačních rizik ČNB znovu snižovala hlavní úrokové sazby, a to o 0,25procentního bodu. Dvoutýdenní repo sazba tak dosáhla úrovně 0,75 % (ČNB, 2011b, str. 20). Hlavní úroková sazba na Slovensku byla stále na úrovni 1 %, Rada guvernérů rozhodla klíčové sazby neměnit. Za růstem cen stály především opět ceny bydlení, poté ceny alkoholu, tabáku, potravin a růst světových cen ropy. Vliv na růst inflace v ČR mělo i zvýšení sazeb DPH (MPO, 2011, str. 17).

Tabulka 6 Změny hlavních úrokových sazeb ČNB a ECB v letech 2009-2010

Datum změny	Sazby ČNB (v %)		
	2T Repo sazba	Diskontní sazba	Lombardní sazba
06.02.2009	1,75	0,75	2,75
11.05.2009	1,50	0,50	2,50
07.08.2009	1,25	0,25	2,25
17.12.2009	1,00	0,25	2,00
07.05.2010	0,75	0,25	1,75
Sazby ECB (v %)			
Datum změny	Sazba pro hlavní refinanční operace	Sazba pro vkladové facility	Sazba pro mezní zápůjční facility
15.01.2009	2,00	1,00	3,00
05.03.2009	1,50	0,50	2,50
02.04.2009	1,25	0,25	2,25
07.05.2009	1,00	0,25	1,75

Zdroj: ČNB, ECB, vlastní zpracování, 2021

Nestandardní měnová opatření zavedená v roce 2009 začala ECB ukončovat počátkem tohoto roku, avšak s rostoucí dluhovou krizí v eurozóně byla nestandardní opatření opět zavedena s cílem udržení stability finančního systému. Národní centrální banky Eurosystemu začaly podporovat stabilitu finančního trhu – nakupovaly vládní dluhopisy vybraných zemí v rámci Programu pro trhy s dluhovými cennými papíry. S rostoucím množstvím peněz v oběhu byla také zavedena další opatření ke vstřebání přebytečné likvidity a nedošlo k růstu inflace (NBS, 2011, str. 7).

V roce 2011 se míra inflace v ČR pohybovala velmi blízko inflačního cíle, pouze koncem roku došlo ke zvýšení, a to důsledkem zvýšení cen potravin, které bylo způsobeno vyhlášením zvýšení sazby DPH od roku 2012. Proinflačně dále působily rychle rostoucí ceny potravin a ropy, avšak tyto ceny byly tlumeny mírně posilujícím kurzem koruny, který opět působil jako nárazník proti působení vnějších šoků a přispíval k nízké

inflaci (ČNB, 2012b, str. 18). Inlace byla na úrovni 1,9 %. Na Slovensku došlo ke zrychlení dynamiky inflace na 3,9 %, výrazný vliv zde měly konsolidační opatření vlády (zvýšení nepřímých daní z 19 % na 20 %), růst regulovaných cen a stejně jako v ČR růst cen potravin a ropy (NBS, 2012, str. 13). V tomto roce rozhodla Rada guvernérů dvakrát o zvýšení úrokových sazeb, základní sazba tak dosáhla úrovně 1,5 %. Ke konci roku došlo ke zvýšení nestability na trhu eurozóny a ECB rozhodla o uvolnění měnové politiky, základní sazba tentokrát byla dvakrát snížena na svou původní úroveň 1 %. ECB i v tomto roce nadále pokračuje v programu nákupu cenných vládních dluhopisů vybraných zemí (irské, řecké, španělské, portugalské a italské dluhopisy) a využívá dlouhodobých refinančních operací, v tomto roce se splatností 3 roky (NBS, 2012, str. 23).

V roce 2012 ovlivňoval inflaci v ČR především růst cen bydlení, energií a potravin, ale také i velmi nízká poptávka spotřebitelů (z důvodu rostoucí nezaměstnanosti a poklesu příjmů) a zvýšení sazby DPH, stejně jako v předchozím roce. Míra inflace dosáhla 3,3 %. Česká národní banka z důvodu klesající poptávkové inflace rozhodla o snížení základní úrokové sazby téměř na technickou nulu, repo sazba poklesla z 0,75 % na hodnotu 0,05 % (ČNB, 2013b, str. 10). Úrokovou sazbu snížila i Rada guvernérů a sazba pro hlavní refinanční operace byla snížena na 0,75 %. Míra inflace na Slovensku zpomalila na 3,6 %, především z důvodu pomalejšího nárůstu cen regulovaných energií a potravin. V tomto roce rozhodla ECB o ukončení programu pro trhy s cennými papíry a vyhlásila zavedení nového, tzv. programu Přímých měnových transakcí (tento program byl více transparentní, jedná se o nelimitovaný nákup dvou nebo tříletých státních dluhopisů) (NBS, 2013, str. 12,23).

Ceny bydlení a potravin byly také zdrojem inflace v ČR i v roce 2013, stejně tak stále nízká spotřebitelská poptávka. Inlace poklesla na hodnotu 1,4 %. Avšak z důvodu obav z rizika úpadu do deflace rozhodla ČNB o použití devizových intervencí k uvolnění měnové politiky (jelikož úrokové sazby byly již téměř na nule, jejich další snižování by vedlo k záporným hodnotám, proto bylo rozhodnuto o použití dalších měnověpolitických nástrojů). Kurz koruny byl oslaben na 27 Kč za euro a ČNB také vyhlásila tzv. jednostranný kurzový závazek, že bude udržovat hodnotu koruny v blízkosti tohoto kurzu po nezbytně nutnou dobu (resp. bude bránit přílišnému posílení koruny pod tuto hodnotu), aby byla schopna udržovat hodnotu inflačního cíle (ČNB, 2014b, str. 19). Pomocí oslabení kurzu také vzrostla cenová konkurenceschopnost českých vývozců.

Dezinflační tlaky působily také na Slovensku, kde míra inflace klesla na 1,4 %. Rada guvernérů reagovala dvojitým snížením základní úrokové sazby, a to na 0,25 %. Z důvodu předpokladu nadále tlumeného vývoje inflace i v tomto roce pokračovalo využívání nestandardních měnových nástrojů, k nimž se nově přidal i tzv. forward guidance, prostřednictvím kterého ECB signalizovala nastavení měnové politiky do budoucna. Shrnutí standardních a nestandardních měnových nástrojů je uvedeno v tabulce č. 7. Hlavním zdrojem poklesu inflace byl pomalejší růst cen potravin a regulovaných cen energií, vlivem klesajících cen ropy docházelo také ke zpomalování růstu cen pohonných hmot (NBS, 2014, str. 11).

Tabulka 7 Nástroje měnové politiky ECB

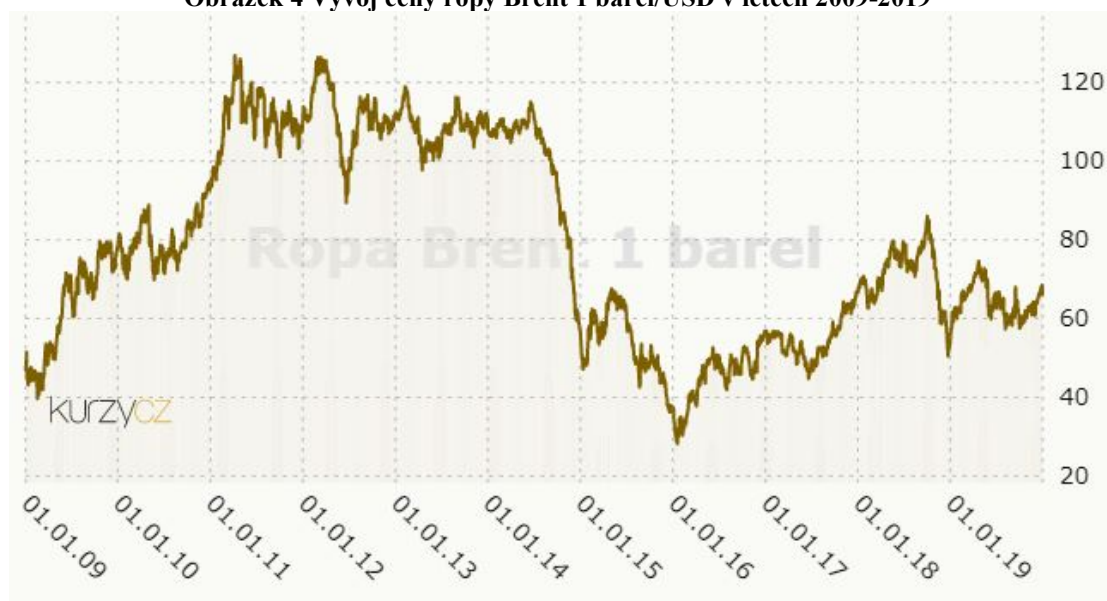
TRADIČNÍ NÁSTROJE	NESTANDARDNÍ MĚNOVÁ OPATŘENÍ
1. Operace na volném trhu	1. Přímé měnové transakce (OMT)*
<ul style="list-style-type: none"> hlavní refinanční operace, MRO (1týdenní operace na poskytování likvidity) 	2. Signalizace budoucí měnové politiky (forward guidance)
<ul style="list-style-type: none"> dlouhodobější refinanční operace, TLTRO (3měsíční operace na poskytování likvidity) 	3. Dlouhodobé refinanční operace LTRO (splatnost delší jak 3 měsíce)
<ul style="list-style-type: none"> operace jemného doladování 	4. Programy nákupu aktiv
<ul style="list-style-type: none"> strukturální operace 	<ul style="list-style-type: none"> např. program nákupu krytých dluhopisů, program nákupů CP zajištěných aktivy, nákupy státních dluhopisů vybraných zemí
2. Stálé facility (mezní zápůjční a vkladová facility)	5. Provádění refinančních operací formou tendrů za pevnou úrokovou sazbu (FRFA)
3. Držení minimálních rezerv	

*Program OMT byl sice vyhlášen, ale nakonec nebyl nikdy spuštěn

Zdroj: Rakić, vlastní zpracování, 2020

I přes devizové intervence ČNB a růstu spotřebitelské poptávky dosáhla hodnota inflace v ČR v roce 2014 velmi nízké úrovně, a to 0,4 %. Platnost kurzového závazku byla prodloužena, bankovní rada byla připravena snížit hladinu závazku na slabší úroveň, jestliže by se situace zhoršila. Inflace se držela blízko nulové hodnoty také z důvodu tlumeného vývoje cen v eurozóně, kde převládaly deflační tlaky, snižovaly růst dovozních cen a působily tak proti zvyšování domácí inflace. K poklesu významně přispěl pokles regulovaných cen, především energií, pokles cen ropy (viz Obrázek č. 4) a světových agrárních komodit (ČNB, 2015, str. 16-17).

Obrázek 4 Vývoj ceny ropy Brent 1 barel/USD v letech 2009-2019

Zdroj: Kurzy.cz, 2021

Tyto faktory také ovlivnily vývoj inflace na Slovensku, která dosáhla záporné hodnoty -0,1 %. Na inflaci měl zde také vliv vývoj cen služeb, jejichž meziroční zpomalení bylo ovlivněno především administrativními zásahy v druhé polovině roku 2013, kdy byl zrušen poplatek za vedení hypotečního úvěru, což se projevilo nízkou dynamikou růstu cen počátkem roku 2014, stejně tak zrušení jízdného pro studenty a důchodce na konci roku 2014 (NBS, 2015, str. 11). V reakci na velmi nízkou inflaci v celé eurozóně rozhodla Rada guvernérů dvakrát o snížení základní úrokové sazby, a to kumulovaně až na 0,05 %. Dále zavedla zápornou úrokovou sazbu pro jednodenní vkladové operace ve výši -0,2 %. Nadále bylo využíváno nestandardních měnových nástrojů (poskytování hlavních refinančních operací formou tendrů za fixní sazbu, přidělování neomezených prostředků, provádění tzv. Nákupního programu, v jehož rámci byly nakupovány cenné papíry zabezpečené aktivy a cenné papíry kryté dluhopisy). Tyto kroky měly napomoci k návratu inflace k inflačnímu cíli 2 % (nižší, ale blíže k této hodnotě). ECB tak rozhodla o využívání těchto prostředků do té doby, dokud to bude potřeba, minimálně do konce roku 2016 (NBS, 2015, str. 5,19).

Trend nízké inflace pokračoval v obou zemích i v roce 2015, kdy inflace v ČR dosáhla hodnoty 0,3 %, na Slovensku -0,3 %. Pokles byl především ovlivněn vývojem vnějších faktorů, stejně jako v roce předcházejícím – klesajícími cenami ropy, agrárních, energetických a dalších komodit na světových trzích, které se odrážely v poklesu cen pohonných hmot, elektrické energie a potravin. ČNB opět prodloužila

platnost kurzového závazku, kdy k jeho ukončení mělo dojít nejdříve počátkem roku 2017. V průběhu roku musela banka intervenovat, jelikož kurz začal posilovat – nakupovala eura na devizovém trhu, aby byl kurz udržen (ČNB, 2016b, str. 18). Nestandardní měnový nástroj ECB, Nákupní program, byl rozšířen o nákup cenných papírů, které emitují evropské instituce a země eurozóny, a to do té doby, dokud se neprojeví zlepšení inflačního vývoje tak, aby odpovídal střednědobému cíli poblíž 2 % (NBS, 2016, str. 5).

V roce 2016 byla inflace nadále pod tolerančním pásmem inflačního cíle ČNB, především z důvodu stále nízkých cen ropy, avšak koncem roku začala růst. K růstu přispěla rostoucí spotřebitelská poptávka, ceny potravin a pohonných hmot, ale také zavedení elektronické evidence tržeb v oblasti ubytování a stravování. ČNB nadále pokračovala v intervencích k udržení kurzového závazku. (ČNB, 2017a, str. 17-18). Inflace byla v tomto roce 0,7 %. Inflace na Slovensku opět meziročně poklesla na hodnotu -0,5 %. Hlavním faktorem způsobujícím stále nízkou inflaci byly nízké ceny ropy. Dále na zpomalení dynamiky mělo vliv zavedení DPH na určité druhy potravin (NBS, 2017, str. 10). Z důvodu stále klesající inflace eurozóny do záporných hodnot rozhodla Rada guvernérů snížit úrokové sazby. Sazba pro hlavní refinanční operace klesla na nulu, sazba pro jednodenní vkladové operace na -0,40 %. Jelikož klíčové úrokové sazby byly na nule, či dosahovaly záporných hodnot, byly opět rozšířeny nestandardní měnové nástroje (Nákupní program), a to o nákup podnikových cenných papírů a vytvoření nové série cílených refinančních operací (NBS, 2017, str. 16).

V roce 2017 byl v ČR ukončen kurzový závazek, a to s kladným vyhodnocením, resp. splnil účel, který byl od něj očekáván – podporoval růst ekonomiky a odvracel dezinflační rizika. Po ukončení závazku kurz mírně posiloval až do konce roku, nedošlo k žádným výrazným výkyvům, posílení bylo ovlivněno překoupeností trhu⁵ (ČNB, 2018b, str. 17). V průběhu roku byly navýšeny úrokové sazby, jakožto hlavní nástroj měnové politiky, avšak jejich navyšování bylo tlumeno nákupem aktiv ze strany ECB (ČNB, 2017b, str. 9). Díky příznivému vývoji tuzemské ekonomiky, růstu mzdových nákladů, cen potravin, ropy a nákladů na bydlení dosáhla inflace úrovně 2,5 %. Slovenská inflace v tomto roce dosáhla po třech letech poklesu kladné hodnoty 1,3 %. Proinflačně

⁵ Překoupenost trhu je dána velkým objemem korunových pozic finančních investorů při současném zajištění kurzového rizika ze strany vývozců provedeným před opuštěním kurzového závazku ČNB. Finanční investoři přitom mohou při posilování kurzu uzavírat své pozice a tím zpevňování kurzu tlumit (ČNB, 2017b, str.15).

působil růst cen ropy, který se promítl ve vyšších cenách za pohonné hmoty, avšak nejméně vedl ke zrychlení dynamiky inflace růst cen potravin (NBS, 2017, str. 10). Klíčové úrokové sazby v eurozóně zůstaly nezměněné, nákupy aktiv byly prodlouženy minimálně do roku 2018 (NBS, 2018, str. 16).

Vysoký růst mezd a trvalý růst ekonomiky v roce 2018 vedl v ČR k domácím inflačním tlakům. Jelikož kurz koruny oslaboval a místo zpřísnění měnové politiky ji uvolňoval, ČNB reagovala opětovným zvýšením úrokových sazeb, a to celkem pětkrát, dvoutýdenní repo sazba dosáhla hodnoty 1,75 %. Inflace v ČR mírně přesáhla inflační cíl, hodnota byla 2,1 %. Nastavování měnové politiky bylo v tomto roce výrazně ovlivněno nejistým vývojem v zahraničí, především z důvodu nejasností ohledně způsobu vystoupení Spojeného království z EU a přetrvávajícího napětí v obchodních vztazích mezi USA a Čínou (ČNB, 2019c, str. 19). Slovenská inflace v tomto roce vzrostla o 2,5 %, především z důvodu růstu cen komodit a poptávkové inflace. I zde měl vliv na inflaci mzdový vývoj (NBS, 2019, str. 10). Klíčové sazby zůstaly opět nezměněné a dle prohlášení Rady guvernérů se neměly změnit minimálně do léta 2019. Rada také rozhodla o snížení celkové sumy nákupů aktiv a následném ukončení těchto nákupů od roku 2019 (NBS, 2019, str. 16).

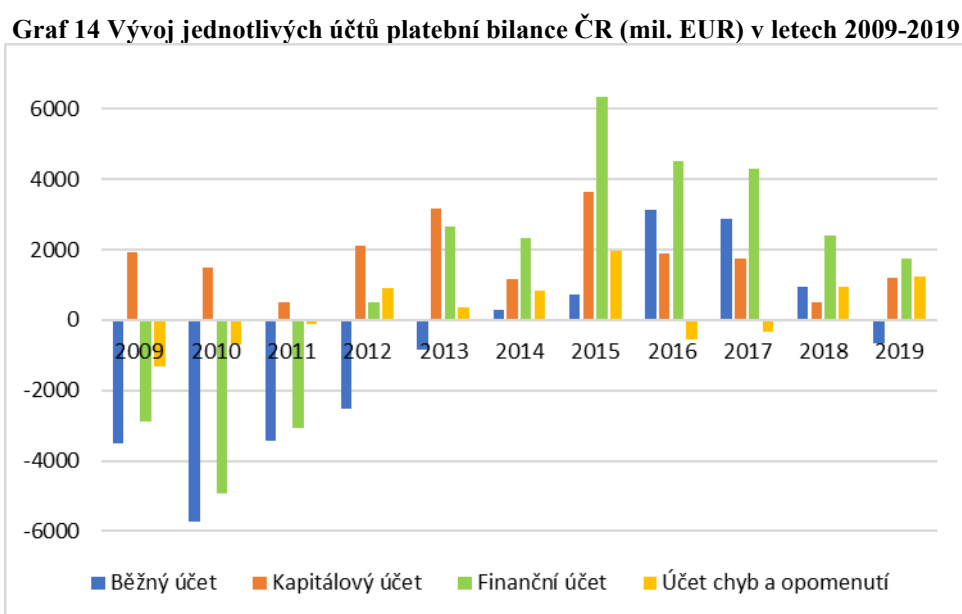
Zvyšování úrokových sazeb ze strany ČNB pokračovalo i v roce 2019, kdy stále v ČR přetrvávaly silné domácí inflační tlaky. Dvoutýdenní repo sazba byla zvýšena na 2 %, poté již zvyšována nebyla z důvodu nejistého zahraničního vývoje. Kurz koruny mírně oslaboval (navzdory očekávání, z pokračující reálné konvergence české ekonomiky a kladného úrokového diferenciálu⁶ vůči euru se očekávalo posílení kurzu) (ČNB, 2020a, str. 16). Proinflačně působil především růst regulovaných cen a cen potravin, extrémně vysoké ceny nájmu a nemovitostí. Naopak, protiinflačně i nadále působí především zahraniční vývoj – již zmíněný výstup Spojeného království z EU a zvyšování celních tarifů mezi USA a Čínou, kteří však koncem roku oznámili, že dosáhli první fáze obchodní dohody (ČNB, 2020a, str. 4). Na Slovensku inflace mírně zrychlila na 2,7 %. Z domácích faktorů ovlivňovalo inflaci přehřívání pracovního trhu, z vnějších faktorů růst cen energetických a zemědělských komodit. V tomto roce Rada guvernérů

⁶ Úrokový diferenciál je rozdíl mezi úrokovou mírou v zahraničí a tuzemsku. Jestliže je domácí úroková vyšší než zahraniční, jedná se o kladný úrokový diferenciál, jestliže je nižší, jedná se o záporný úrokový diferenciál (FXstreet.cz, 2020b).

rozhodla o ukončení nákupů v rámci nákupního programu finančních aktiv, avšak v listopadu byly znovu aktivovány. Dále byla snížena úroková sazba pro jednodenní vkladové operace na -0,50 %, jelikož inflace se stále nepřibližovala k svému cíli (NBS, 2020, str. 22).

4.1.4 Platební bilance

Tato kapitola se nejprve věnuje vývoji platební bilance ve sledovaném období v České republice, poté na Slovensku. Jsou zde popsány faktory, které nejvýrazněji ovlivnily schodek či přebytek salda jednotlivých účtů tohoto ukazatele, kterými jsou běžný účet, kapitálový účet, finanční účet a účet chyb a opomenutí. Vývoj těchto účtů v ČR je znázorněn v grafu č. 14.

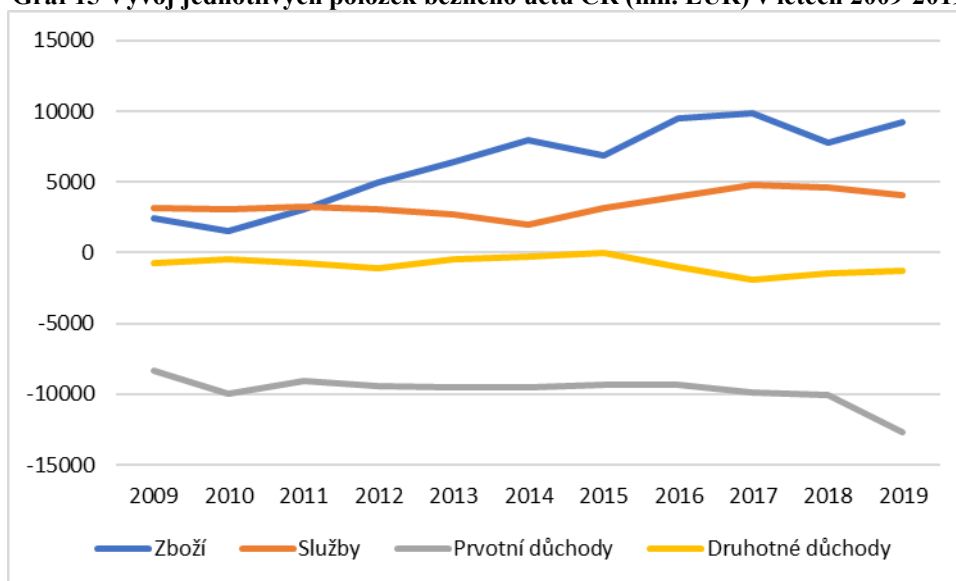
Zdroj: ČNB, vlastní zpracování, 2021

Po celou dobu sledovaného období vykazuje kladné hodnoty pouze saldo kapitálového účtu, avšak jeho vývoj je kolísavý. V roce 2009 je jeho nárůst způsoben především čerpáním prostředků ze strukturálních fondů EU, další významnou položkou byly také nákupy a prodeje emisních povolenek (ČNB, 2010a, str. 2). Poté saldo klesá do roku 2011, z důvodu poklesu čerpání prostředků z EU i poklesu příjmů z obchodu s emisními povolenkami (ČNB, 2012a, str. 60). Výrazný nárůst byl v roce 2013 a 2015. V roce 2013 je hlavním důvodem přebytku opět čerpání z rozpočtů EU, ale také jednorázový příjem, který byl spojený s výsledkem mezinárodní arbitráže mezi energetickými firmami (ČNB, 2014a, str. 58). Nárůst v roce 2015 byl opět způsoben

vyšším čerpáním prostředků ze strukturálních fondů EU (ČNB, 2016a, str. 57). Dle údajů Ministerstva finanční ČR je Česko od roku 2004 tzv. čistým příjemcem vůči rozpočtu EU, což znamená, že čerpá více prostředků, než do rozpočtů EU odvádí. Od začátku roku 2004 do konce roku 2019 čerpala Česká republika příjmy z rozpočtu EU v celkové výši 53 941,1 mil. EUR a odvedla 23 204,6 mil. EUR (MFČR, 2020a).

Významný účet v rámci platební bilance je běžný účet, především z toho důvodu, že je zde zahrnutý export a import zboží a služeb, který je z hlediska velké otevřenosti české ekonomiky velmi důležitý. Jak lze vidět z grafu č. 14, saldo BÚ bylo od počátku sledovaného období záporné, což lze přisoudit z počátku finanční a hospodářské krizi, která byla spojená se sníženou celkovou poptávkou a nízkým vývozem. Do kladných hodnot se saldo dostalo v roce 2014. V tomto roce dochází k růstu české ekonomiky, ale pozitivní je i vývoj v zemích našich největších obchodních partnerů, roste domácí i zahraniční poptávka a díky tomu roste vývoz. Kladně je vývoz ovlivněn i oslabeným kurzem koruny (ČNB, 2014c, str. 62). Největší vliv na pozitivní saldo měl především zahraniční obchod se zbožím, kdy export a import zboží dosáhl nejvyšších ročních absolutních hodnot, export 3 043,2 mld. Kč a import 2 804,3 mld. Kč (MPO, 2015, str. 44). Od té doby saldo BÚ roste, k poklesu dochází od roku 2017. V roce 2018 došlo k výraznému propadu salda, který byl způsoben především růstem cen ropy, který zvýšil náklady na její dovoz, také se zastavil růst obchodu s motorovými vozidly (obchod s motorovými vozidly v předchozích letech byl klíčový pro kladné saldo BÚ) (ČNB, 2019b, str. 19). Následující rok se saldo běžného účtu dostává do mírného deficitu, na kterém se nejvíce podílel schodek prvotních důchodů, zejména růst náhrad zaměstnancům a růst zisku nerezidentů z přímých investic. Naopak kladně se v tomto roce podílela bilance zboží, kdy i přes klesající zahraniční poptávku dochází ke zvýšení vývozu motorových vozidel (ČNB, 2020b, str. 4). Vývoj sald jednotlivých položek běžného účtu zobrazuje graf č. 15.

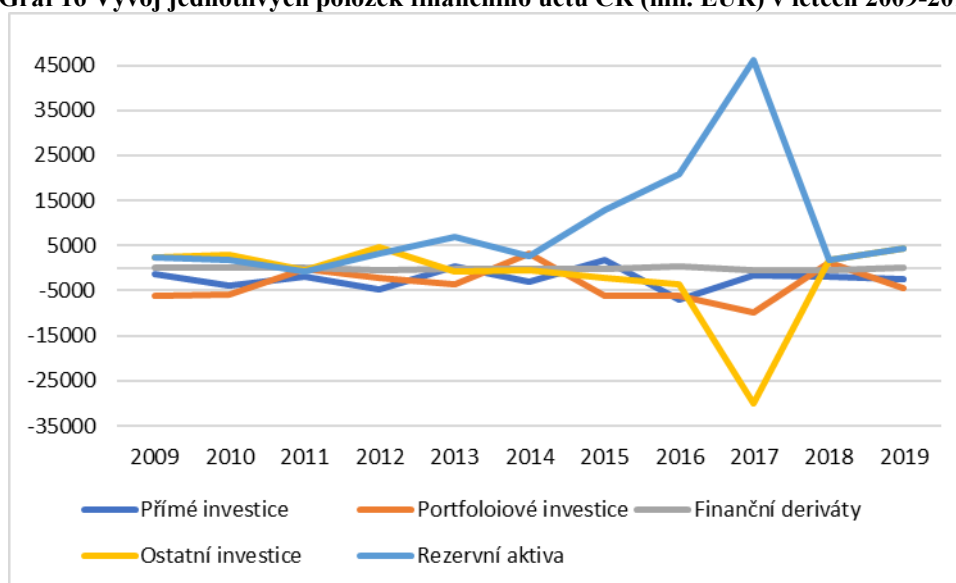
Graf 15 Vývoj jednotlivých položek běžného účtu ČR (mil. EUR) v letech 2009-2019

Zdroj: ČNB, vlastní zpracování, 2021

Finanční účet ve sledovaném období vykazuje zápornou hodnotu do roku 2011, jak je patrné z grafu č. 14. K mírnému nárůstu dochází v roce 2012. Od roku 2013 byl finanční účet ovlivněn vyhlášením kurzového závazku ČNB, neboť důsledkem devizových intervencí ČNB dochází k růstu rezervních aktiv, které jsou součástí tohoto účtu. Skokový nárůst finančního účtu lze pozorovat v roce 2015. V tomto roce došlo k výraznému odlivu finančních prostředků z ČR do zahraničí. Přímé investice, které jsou důležitou součástí finančního účtu nejprve v první polovině roku 2015 zaznamenaly příliv spojený především s reinvestovanými zisky, avšak poté se jejich vývoj obrátil, přímé investice do České republiky poklesly o 63,9 % na 60,7 mld. Kč, odliv do zahraničí byl v hodnotě 87,3 mld. Kč. Vysoká emise státních dluhopisů jak do České republiky, tak do zahraničí a prodej dluhopisů komerčními bankami do zahraničí způsobil deficit dluhových cenných papírů, který zásadně ovlivnil vývoj portfoliových investic. Příliv prostředků na účet vládních institucí dosáhl hodnoty 117,7 mld. Kč (odliv byl ve výši 44,2 mld. Kč), avšak tento vysoký příliv prostředků byl překonán uvedeným odlivem přímých investic (MPO, 2016, str. 53). V roce 2017 dosahoval finanční účet stále vysokého kladného salda, ovlivněn byl také vysokým přílivem krátkodobého kapitálu do vládních korunových dluhopisů a krátkodobých korunových vkladů u tuzemských bank od nerezidentů (resp. došlo ke zvýšení rezervních aktiv), a to před ukončením kurzového závazku Českou národní bankou (ČNB, 2018a, str. 22). Od té doby saldo tohoto účtu mírně klesá. Vývoj položek finančního účtu během sledovaného období znázorňuje graf č. 16.

Graf 16 Vývoj jednotlivých položek finančního účtu ČR (mil. EUR) v letech 2009-2019

Zdroj: ČNB, vlastní zpracování, 2021

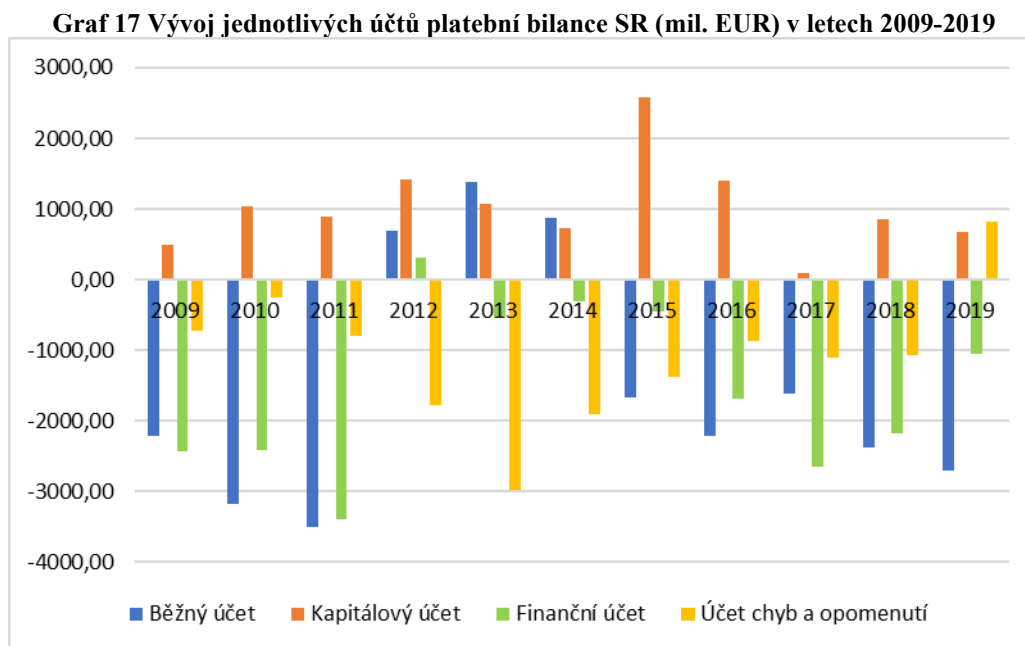
Účet chyb a opomenutí slouží k vyrovnání celkové platební bilance, z grafu č. 14 i tabulky č. 8 uvedené níže je patrné, že největší potřeba vyrovnání platební bilance byla v roce 2015 (1 983 mil. EUR), naopak nejnižší vyrovnání proběhlo v roce 2011, v hodnotě – 109 mil. EUR. Konkrétní hodnoty sald jednotlivých účtů jsou uvedeny v tabulce č. 8.

Tabulka 8 Platební bilance ČR (mil. EUR) v letech 2009-2019

	Běžný účet	Kapitálový účet	Finanční účet	Účet chyb a opomenutí
2009	-3495	1934,3	-2870,9	-1310,1
2010	-5726,1	1500,3	-4930,9	-705,4
2011	-3447,8	495,3	-3061,6	-109
2012	-2519,2	2111,9	506,7	914
2013	-832,6	3150	2667,1	349,7
2014	290,1	1174,7	2314,7	850,1
2015	726,6	3625,6	6335	1983
2016	3147,8	1907,6	4515,8	-539,7
2017	2884,3	1744,4	4309,3	-319,5
2018	960,4	493,3	2386,8	933
2019	-655	1186,9	1760,7	1228,8

Zdroj: ČNB, vlastní zpracování, 2021

Vývoj jednotlivých účtů platební bilance na Slovensku znázorňuje graf č. 17.

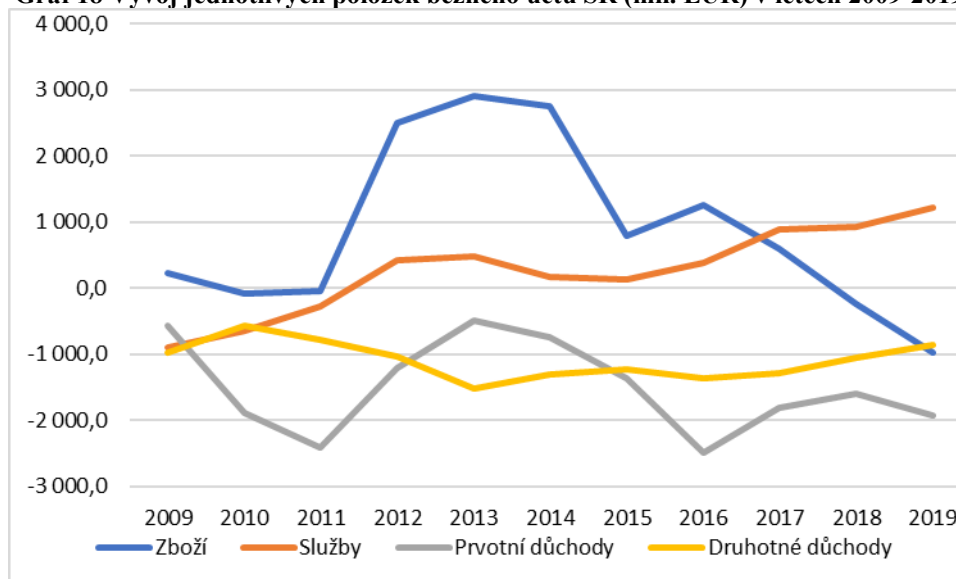
Zdroj: NBS, vlastní zpracování, 2021

Jak lze vidět v grafu č. 17, jediný účet, který po celou dobu sledovaného období dosahuje kladného salda je kapitálový účet. Jeho výrazný nárůst v roce 2015 byl spojen s vysokým čerpáním prostředků z fondů EU na finalizaci velkých infrastrukturních projektů (NBS, 2016, str. 15), od té doby docházelo k nižšímu čerpání těchto zdrojů. Nejnižší saldo tohoto účtu bylo v roce 2017.

Saldo běžného účtu je v deficitu do roku 2011. Zpočátku vlivem krize a snížené zahraniční poptávky došlo v roce 2009 k poklesu objemu vývozu a dovozu zboží a služeb, celkově poklesl stav zásob v ekonomice. Nejvíce byl ovlivněn vývoz strojů a dopravních zařízení, především pak motorových vozidel (NBS, 2010, str. 34-38). V roce 2012 dochází k překlopení a saldo BÚ je kladné, především prostřednictvím zvyšující se produkce nových modelů automobilů, díky čemuž dochází ke zvýšení vývozu v rámci automobilového průmyslu (NBS, 2013, str. 17). Následující rok se kladné saldo ještě zvýšilo, především díky přebytku zahraničního obchodu se zbožím. Růst vývozu automobilů zpomalil, největší vývoz byl zaznamenán v oblasti elektrotechnického průmyslu (NBS, 2014, str. 15). V roce 2015 je saldo BÚ opět záporné, tempo vývozu zpomalovalo a rostl dovoz především investičního a spotřebního zboží v důsledku zvyšující se domácí poptávky. V druhé polovině roku dochází k růstu vývozu především

v automobilovém průmyslu, avšak s rostoucím vývozem, který je dovozně náročný roste i dovoz, jehož tempo růstu bylo rychlejší a přispělo tak ke zhoršení salda (NBS, 2016, str. 14-15). Největší vliv na zhoršení salda BÚ v roce 2016 měla bilance prvotních důchodů, nárůst deficitu této bilance byl důsledkem nižšího čerpání zdrojů z fondů EU (NBS, 2017, str. 14). V roce 2017 dochází ke zmírnění schodku BÚ, avšak od roku 2018 se dále prohlubuje. Největší podíl na prohlubování schodku má saldo obchodní bilance, kdy tempo růstu dovozu převyšuje tempo růstu vývozu, naopak bilance služeb má pozitivní trend již od roku 2016 (NBS, 2020, str. 20). Vývoj jednotlivých položek BÚ zachycuje graf č. 18.

Graf 18 Vývoj jednotlivých položek běžného účtu SR (mil. EUR) v letech 2009-2019

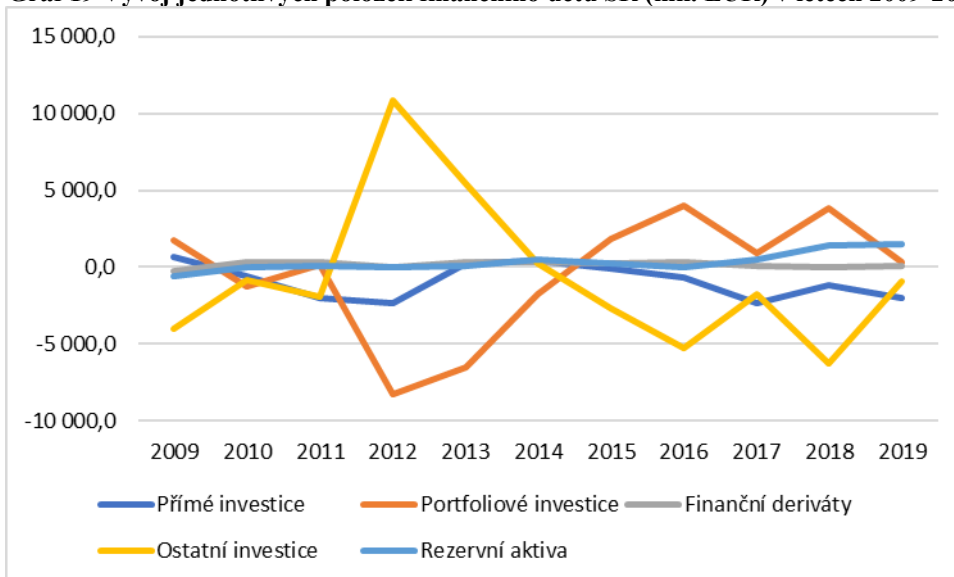
Zdroj: NBS, vlastní zpracování, 2021

Finanční účet byl kromě roku 2012 v záporných hodnotách, jak znázorňuje graf č. 17. V roce 2009 vzrostl zájem slovenských rezidentů o investování v zahraničí ve formě přímých zahraničních investic a také o dlouhodobé zahraniční cenné papíry, zároveň dochází k poklesu zájmu nerezidentů o dluhové cenné papíry, což způsobovalo odliv prostředků. Příliv zdrojů byl zaznamenán ve vládním sektoru, což souviselo se vstupem Slovenska do eurozóny – NBS ke splnění svých závazků vůči bankovnímu sektoru nepoužila své devizové rezervy, ale půjčila si z Eurosystemu prostřednictvím systému TARGET2⁷ (NBS, 2010, str. 38). Následující rok pokračuje v podobném vývoji, v roce

⁷ Jedná se o platební systém, který umožňuje bankám EU mezi sebou provádět peněžní převody v reálném čase, vlastníkem a provozovatelem je Eurosystem (ECB, 2016).

2011 dochází ke zvýšení zájmu nerezidentů o vládní cenné papíry, zvýšil se příliv přímých investic (NBS, 2012, str. 18). Kladná bilance finančního účtu v roce 2012 byla způsobena růstem salda ostatních investic, jak lze vidět v grafu č. 19, především odlivem vkladů z účtů u NBS. Následující 2 roky byly emitovány státní dluhopisy, které zvýšily příliv prostředků finančního účtu v rámci portfoliových investic (NBS, 2013, str. 18). Od roku 2015 do roku 2019 dle údajů z výročních zpráv NBS (2016-2020) pravidelně dochází k přílivu investic zahraničních subjektů ve formě majetkové účasti, avšak tento nárůst byl více či méně kompenzován odlivem dluhového kapitálu vyplývajícího z ekonomické činnosti podnikatelských subjektů (poskytnuté podnikatelské úvěry převýšily přijaté). Finanční účet v roce 2015 byl také významně ovlivněn aktivitami NBS (v části portfoliových investic), jelikož nakupovala slovenské cenné papíry od zahraničních subjektů v rámci kvantitativního uvolňování (NBS, 2016, str. 15). V roce 2017 k růstu záporného salda přispěl příliv prostředků na vkladové účty u NBS (NBS, 2018, str. 14).

Graf 19 Vývoj jednotlivých položek finančního účtu SR (mil. EUR) v letech 2009-2019

Zdroj: NBS, vlastní zpracování, 2021

Nejvýraznější vyrovnání platební bilance pomocí účtu chyb a opomenutí proběhlo v roce 2013 (-2 980,5 mil. EUR), nejnižší částka potřebná k vyrovnání byla v roce 2010 a to -260,6 mil. EUR. Konkrétní částky sald jednotlivých účtů jsou uvedeny v tabulce č. 9.

Tabulka 9 Platební bilance SR (mil. EUR) v letech 2009-2019

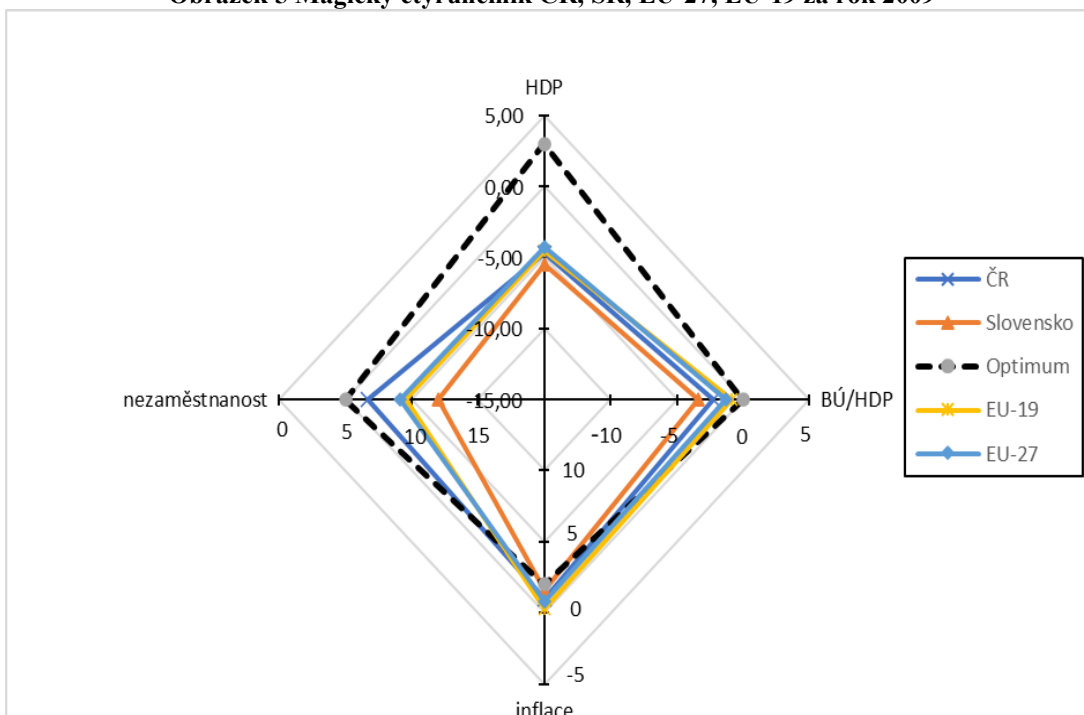
	Běžný účet	Kapitálový účet	Finanční účet	Účet chyb a opomenutí
2009	-2207,1	487,3	-2440,74	-720,9
2010	-3183,5	1033,7	-2410,41	-260,6
2011	-3497,0	885,4	-3402,26	-790,7
2012	683,7	1414,5	319,13	-1779,1
2013	1379,0	1064,08	-537,59	-2980,5
2014	870,4	729,8	-308,72	-1909,1
2015	-1668,8	2586,7	-454,42	-1372,3
2016	-2221,2	1397,3	-1688,41	-864,4
2017	-1618,3	90,5	-2643,45	-1115,7
2018	-2370,5	860,2	-2174,64	-1061,9
2019	-2706,2	673,02	-1058,90	815,2

Zdroj: NBS, vlastní zpracování, 2021

4.1.5 Magický čtyřúhelník

V této kapitole jsou znázorněny magické čtyřúhelníky ekonomiky ČR a Slovenska za počáteční rok sledovaného období a jeho konec, tedy za rok 2009 a 2019. Zároveň je zde zakreslen i optimální magický čtyřúhelník, dále také magický čtyřúhelník průměrných hodnot daných ukazatelů v zemích EU-27 a v zemích eurozóny (EU-19). Střed grafu obsahuje nejhorší hodnoty, tudíž čím dále je čtyřúhelník od středu, tím je jeho plocha větší a obecně platí, že čím větší je plocha čtyřúhelníku, tím je na tom ekonomika lépe. Na druhou stranu se ukazatele navzájem ovlivňují, tudíž růst jednoho ukazatele může vést ke zlepšení druhého (např. růst produktu ovlivní pokles nezaměstnanosti) nebo naopak k zhoršení jednoho či všech ukazatelů (např. růst produktu způsobí růst inflace).

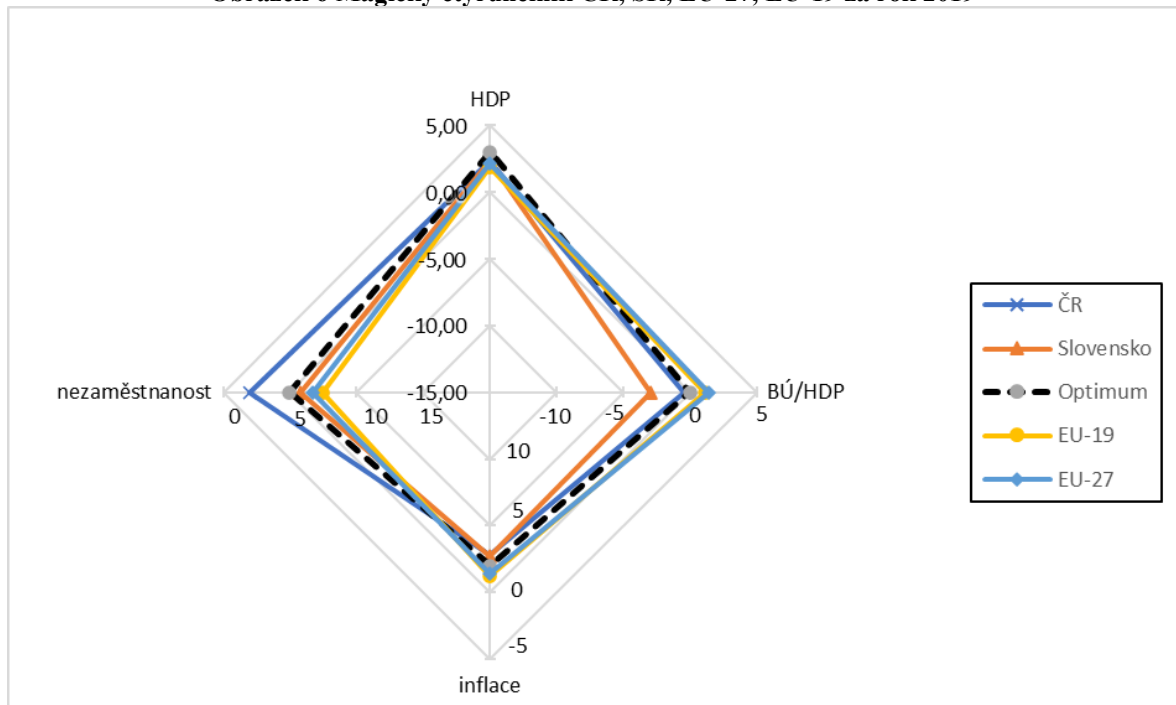
Obrázek 5 Magický čtyřúhelník ČR, SR, EU-27, EU-19 za rok 2009

Zdroj: ČSÚ, ŠÚ SR, Eurostat, vlastní zpracování, 2021

Jak lze vidět na obrázku č. 5, nejmenší plochu magického čtyřúhelníku má Slovenská republika. České republika má větší plochu čtyřúhelníku, což je způsobeno především díky nižší míře nezaměstnanosti (míra nezaměstnanosti v ČR 6,7 %, SR 12%). Vlivem hospodářské krize dosáhly jak ČR a SR, tak i země eurozóny a EU-27 v tomto roce meziročního poklesu HDP a záporného salda platební bilance. Míra inflace ČR a Slovenska se pohybovala kolem 1 % a převyšovala tak inflaci EU-27 i eurozóny, jejíž míra inflace dosáhla nejnižší hodnoty 0,3 %. Od optimální hodnoty čtyřúhelníku se nejvíce vzdalovalo tempo růstu HDP, a to u všech sledovaných zemí.

Obrázek 6 Magický čtyřúhelník ČR, SR, EU-27, EU-19 za rok 2019

Zdroj: ČSÚ, ŠÚ SR, Eurostat, vlastní zpracování, 2021

Z obrázku č. 6 je patrné, že za deset let se ekonomická situace u všech zemí výrazně zlepšila, neboť plochy čtyřúhelníků se oproti roku 2009 výrazně rozšířily a mnohem více kopírují optimální čtyřúhelník. Nejvýraznější vybočení lze spatřit v míře nezaměstnanosti Česká republiky, která dosáhla nejnižší hodnoty v rámci EU (2 %). Plocha čtyřúhelníku ČR je oproti slovenskému opět větší. HDP v ČR a na Slovensku rostlo stejným tempem (2,3 %), o něco rychleji než tempo růstu v zemích EU-27 (2,1 %) a EU-19 (1,9 %), obě země zároveň dosahovaly vyšší míry inflace než průměr Evropské unie a eurozóny.

4.2 Vývoj plnění konvergenčních kritérií

Tato kapitola se zabývá vývojem plnění maastrichtských kritérií především Českou republikou, avšak pro porovnání je u každého kritéria nejprve uvedena tabulka vývoje plnění maastrichtských kritérií v ČR a na Slovensku. Z tohoto důvodu je zde zachycen vývoj od roku 2004, kdy obě země vstoupily do Evropské unie až do roku 2009, kdy bylo na Slovensku euro přijato. Od roku 2010 je sledován vývoj těchto kritérií pouze v rámci České republiky.

4.2.1 Kritérium cenové stability

Plněním tohoto kritéria dokazuje uchazečská země, že dokáže udržovat cenovou konkurenceschopnost i bez kurzu své vlastní měny. Hodnota míry inflace by neměla překročit o 1,5procentní bod průměrnou hodnotu inflace tří států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků, jak bylo uvedeno v kapitole 3.6.1.

Tabulka 10 Vývoj kritéria cenové stability v ČR a SR v letech 2004-2009

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hodnota kritéria	2,2	2,5	2,9	2,8	4,1	1,5
ČR	2,6	1,6	2,1	3	6,3	0,6
SR	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9	0,9

Zdroj: MFČR, Eurostat, vlastní zpracování, 2020

Kritérium cenové stability po vstupu do EU obě země střídavě plnily, jak uvádí tabulka č. 10. Vysoká míra inflace byla zpočátku na Slovensku a hodnota kritéria byla výrazně překročena. Inflace byla ovlivněna zejména administrativními úpravami, došlo ke změně sazeb DPH (zavedení jednotné sazby 19 %) a vzrostly regulované ceny (NBS, 2004, str. 25). Poté vliv administrativních opatření opadl a míra inflace tak poklesla, kritérium však bylo splněno až v roce 2007. Česká republika toto kritérium výrazně překročila v roce 2008, také z důvodu administrativních úprav v oblasti nepřímých daní a regulovaných cen (ČNB, 2009a, str. 18).

Tabulka 11 Vývoj kritéria cenové stability v ČR v letech 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	0,9	1,6	1,6	0,3	-0,2	-0,9	-0,8	0,6	0,7	0,4
Hodnota kritéria	2,4	3,1	3,1	1,8	1,3	0,6	0,7	2,1	2,2	1,9
Česká republika	1,2	2,1	3,5	1,4	0,4	0,3	0,6	2,4	2,0	2,6

Zdroj: MFČR, vlastní zpracování, 2020

Dle údajů uvedených v tabulce č. 11 je zřejmé, že toto kritérium Česká republika až na výjimky nadále plní. Hodnota kritéria byla překročena v roce 2012 a to důsledkem zvýšení snížené sazby DPH. V roce 2015 a 2016 byly i velmi nízké hodnoty kritéria, především z důvodu klesajících cen ropy, avšak tento vliv začal postupně odeznívat od roku 2016, kdy ceny ropy začaly opět působit proinflačně. Kritérium však bylo splněno. Poté nebyla hodnota kritéria splněna v roce 2017, a to z důvodu působení domácích inflačních tlaků, zejména rostoucí spotřebou domácností (vlivem vysoké míry zaměstnanosti a rostoucí dynamiky mezd), která pozitivně ovlivňovala růst HDP, ale také z důvodu nízké referenční hodnoty kritéria.

4.2.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Jak je již uvedeno v kapitole 3.6.2, aby bylo toto kritérium splněno, nesmí dlouhodobá úroková sazba překročit o více než 2 p. b. úrokovou sazbu 3 států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků.

Tabulka 12 Vývoj kritéria dlouhodobých úrokových sazeb v ČR a SR v letech 2004-2009

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hodnota kritéria	6,3	5,4	6,2	6,4	6,2	5,9
ČR	4,8	3,5	3,8	4,3	4,6	4,8
SR	5	3,5	4,4	4,5	4,7	4,7

Zdroj: MFČR, Eurostat, vlastní zpracování, 2020

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb bylo bez problému splňováno jak v ČR, tak na Slovensku, jak je patrné z tabulky č. 12.

Tabulka 13 Vývoj kritéria dlouhodobých úrokových sazeb v ČR v letech 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Průměr 3 zemí s nejnižší inflací	4,0	3,3	3,1	4,4	1,8	1,8	2,1	1,3	2,0	2,1
Hodnota kritéria	6,0	5,3	5,1	6,4	3,8	3,8	4,1	3,3	4,0	4,1
Česká republika	4,2	3,7	2,8	2,1	1,6	0,5	0,4	1,0	2,1	2,6

Zdroj: MFČR, vlastní zpracování, 2020

Dle tabulky č. 13 je zřejmé, že i nadále se od roku 2010 České republice toto kritérium daří splňovat, v posledních letech se značnou rezervou. Stablní makroekonomický vývoj a vysoká důvěryhodnost fiskální politiky přispívá k vyššímu ratingovému ohodnocení a upisování státních dluhopisů bez větších problémů.

4.2.3 Kritérium stability veřejných financí

Kritérium stability veřejných financí se skládá ze dvou složek, saldo a dluh vládních institucí. Ke splnění tohoto kritéria musí být splněny podmínky obou těchto složek – saldo nesmí překročit 3 % HDP a dluh nesmí překročit hodnotu 60 % HDP.

a) Saldo sektoru vládních institucí

Tabulka 14 Vývoj kritéria salda sektoru vládních institucí v ČR a SR v letech 2004-2009

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hodnota kritéria	-3	-3	-3	-3	-3	-3
ČR	-3	-3,5	-2,6	-0,7	-2,7	-5,8
SR	-2,4	-2,9	-3,6	-1,9	-2,4	-7,8

Zdroj: MFSR, MFČR, vlastní zpracování, 2020

Vývoj salda sektoru vládních institucí v ČR a SR zobrazuje tabulka č. 14. Saldo vládních institucí bylo v období 2004-2009 téměř vždy dodržováno, v ČR nebylo splněno

v roce 2005, na Slovensku v roce 2006. Poté bylo toto kritérium výrazně překročeno v období krize.

Kritérium deficitu veřejných financí je sledováno nejen při plnění maastrichtských kritérií, ale po celou dobu členství v EU, neboť zdravý stav veřejných financí je zakotven i v rámci koordinačních mechanismů stanovených v Paktu stability a růstu. Jestliže jsou pravidla uvedena v Paktu porušována, je se zemí zavedena procedura při nadměrném schodku (v ČR zahájena v roce 2004 kvůli nadměrnému schodku z roku 2003 (-12,6 %), ukončena v červnu 2008). Jestliže je s členským státem prováděna procedura při nadměrném schodku, nesplňuje tak podmínku kritéria deficitu veřejných financí a nemůže se stát členem eurozóny (Dědek, 2013c). V roce 2009 saldo sektoru vládních institucí překročilo stanovenou hranici především z důvodu výpadku daňových příjmů a legislativních změn spojených se zmírňováním dopadů ekonomické krize. Zároveň byl z důvodu překročení referenční hranice opět s ČR zahájen postup při nadměrném schodku, který byl ukončen v roce 2014.

Tabulka 15 Vývoj kritéria salda sektoru vládních institucí v ČR v letech 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hodnota kritéria	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
Česká republika	-4,8	-3,2	-4	-1,3	-1,9	-0,6	0,7	1,5	0,9	0,3

Zdroj: MFČR, vlastní zpracování, 2020

Od roku 2010 probíhala v ČR konsolidace veřejných rozpočtů ve snaze dosáhnout postupného snižování deficitu, což se postupně dařilo, jak lze vidět v tabulce č. 15. Většího prohloubení salda bylo dosaženo v roce 2012 především z důvodu majetkového vyrovnání státu s náboženskými společnostmi a církvemi (MFČR, 2012, str. 10). Od roku 2013 dochází k pravidelnému plnění tohoto kritéria.

V roce 2016 bylo poprvé dosaženo kladného salda sektoru vládních institucí. Na příjmy pozitivně působila rostoucí ekonomika, ale i např. zavedení kontrolního hlášení v rámci boje proti daňovým únikům.

b) Dluh sektoru vládních institucí

Tabulka 16 Vývoj kritéria dluhu sektoru vládních institucí v ČR a SR v letech 2004-2009

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hodnota kritéria	60	60	60	60	60	60
ČR	30,4	30,2	29,6	29	30	34,3
SR	41,5	35,2	30,7	29,4	29,4	36,4

Zdroj: MFČR, Eurostat, vlastní zpracování, 2020

Od vstupu do EU nemá ani jedna země problém s plněním kritéria vládního dluhu, který je po celé období pod stanovenou hranicí 60 %. Vývoj tohoto kritéria zobrazuje tabulka č. 16. Saldo vládních institucí je téměř vždy dodržováno, v ČR nebylo splněno v roce 2005, na Slovensku v roce 2006. Poté bylo toto kritérium výrazně překročeno v období krize.

Tabulka 17 Vývoj kritéria dluhu sektoru vládních institucí v ČR v letech 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hodnota kritéria	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
Česká republika	38,4	41	45,5	45,7	42,2	40	36,8	34,7	32,1	30,2

Zdroj: MFČR, vlastní zpracování, 2020

Vývoj dluhu sektoru vládních institucí v České republice od roku 2010 zobrazuje tabulka č. 17. ČR dlouhodobě splňuje podmínku nepřekročení hranice 60 % HDP. Dluh výrazně narostl v období 2009-2013, především důsledkem finanční a hospodářské krize. Výrazný nárůst v roce 2012 byl způsoben tvorbou rezervy na financování vládního dluhu. Od roku 2013 dluh opět pozvolna klesá, částečně rozpuštěním zmíněné rezervy a přebytkovým hospodařením veřejných institucí a vrací se k hodnotě 30 % (MFČR, 2013).

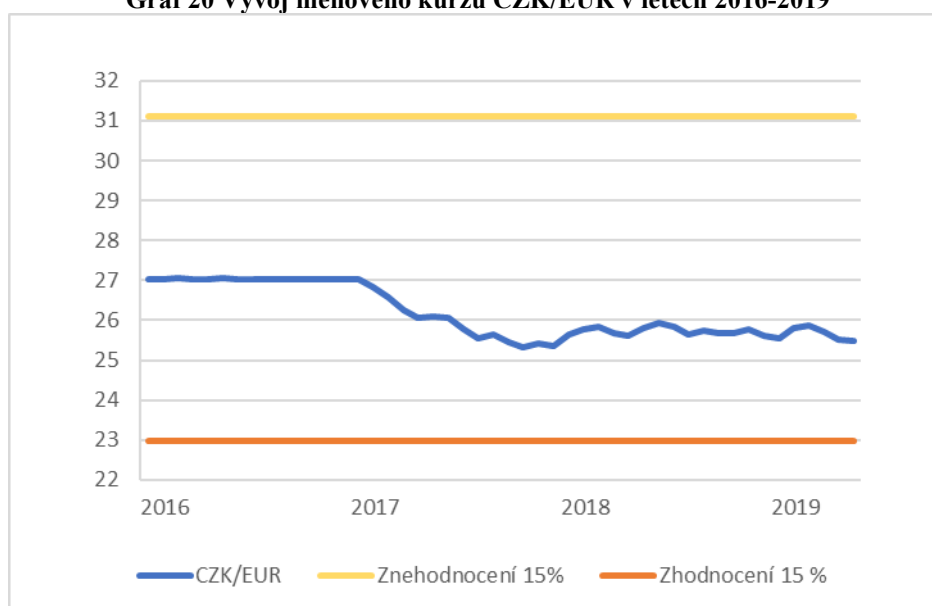
4.2.4 Kritérium měnového kurzu

Poslední kritérium, které musí být splněno, aby mohla Česká republika přijmout euro je setrvání domácí měny minimálně po dobu dvou let v mechanismu směnných kurzů (ERM II). Toto kritérium reálně není splněno, jelikož se Česká republika mechanismu neúčastní, a tak bude vyhodnocení možné až po vstoupení do tohoto mechanismu, kdy bude stanovena centrální parita koruny vůči euru, k níž by se sledovala fluktuace měnového kurzu. K předběžnému vyhodnocení se využívá hypotetická centrální parita CZK/EUR, která je stanovena jako průměrná hodnota kurzu v 1. čtvrtletí období, které předchází čtvrtletí hypotetickému vstupu České republiky do mechanismu směnných

kurzů. V rámci mechanismu se předpokládá pohyb kurzu ve flukтуаčním pásmu $\pm 15\%$, a to bez přílišných tlaků na kurz a devalvace centrální parity. Tato analýza je prováděna každoročně Ministerstvem financí ČR. Analýza z roku 2018 (Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění s eurozónou) stanovuje centrální paritu jako průměr hodnoty 1. čtvrtletí roku 2016 (vstup do ERM II by byl začátkem 2. čtvrtletí 2016). V případě vstupu do ERM II v uvedeném období by byla Česká republika schopna přijmout euro v roce 2019.

V rámci této analýzy lze sledovat, zda by ČR kritérium stability kurzu měny v uvedeném období splnila. Hodnota průměrného kurzu v 1. čtvrtletí roku 2016 byla dle ČNB 27,039 CZK/EUR. Horní hranice flukтуаčního pásma je tedy 31,095 CZK/EUR, v grafu č. 20 zobrazena oranžovou barvou, dolní hranice 22,983 CZK/EUR, znázorněna žlutou barvou. Z grafu je zřejmé, že kurz se po celou dobu hodnoceného období pohyboval v rámci flukтуаčního pásma hypotetické centrální parity. Kurz koruny posiloval po opuštění kurzového závazku ČNB v roce 2017, na začátku roku 2018 však mírně oslabil, Česká republika by tak tuto podmínku splnila.

Graf 20 Vývoj měnového kurzu CZK/EUR v letech 2016-2019

Zdroj: ČNB, vlastní zpracování, 2021

Ačkoliv je délka setrvání v tomto mechanismu stanovena na 2 roky, ČNB společně s vládou již delší dobu avizuje, aby doba setrvání ČR v tomto mechanismu byla jen po dobu minimálně nutnou. Vyplývá to z dokumentů Strategie přistoupení ČR k eurozóně z roku 2003 a Aktualizovaná strategie přistoupení ČR k eurozóně z roku 2007. Argumentací je např. omezení schopnosti fungování kurzu jako tlumiče dopadů šoků

z vnějšího prostředí na domácí ekonomiku či omezení pružnosti kurzu, což může být následně překážkou pro provádění měnové politiky, která mimo jiné může používat kurz k udržování cenové stability, jako např. v letech 2013-2017. Dalším ohrožením vyplývajícím z dlouhodobé účasti v systému ERM II je možné časté překračování (a tedy neplnění) 2 % inflačního cíle. Česká republika jakožto země s konvergující ekonomikou, se měnám vyspělých zemí přibližuje především rovnovážným posilováním kurzu koruny. Vzhledem k omezení pružnosti nominálního kurzu v ERM II by konvergence musela probíhat pomocí zvyšování cenové hladiny což by mohlo vést i k neplnění kritéria cenové stability.

Toto kritérium je úzce provázáno s vyhodnocením sladění domácí ekonomiky s ekonomikou eurozóny – až v momentě vysoké sladění ČR s eurozónou by země měla vstoupit do systému ERM II (MFČR, 2019). Zhodnocení ekonomické sladění s eurozónou je uvedeno v kapitole 4.6.

Slovenská republika do tohoto systému vstoupila 25. listopadu 2005 a centrální parita byla stanovena na 38,455 slovenské koruny za euro. Během dvouletého období koruna dvakrát výrazně zpevnila, poprvé v roce 2007 na hodnotu 35,442 koruny na euro, poté v roce 2008 na 30,080 SK/EUR. Při skončení účasti v ERM II dosahoval kurz 30,126 koruny za euro. Podmínky stabilního vývoje měny tak byly splněny (Aktuálně.cz, 2008).

4.3 Dopady přijetí eura na Slovensku

Jak již bylo zmíněno, Slovensko přijalo společnou evropskou měnu v roce 2009. Na přijetí eura se shodli jak odborníci a politici, tak i široká veřejnost, jelikož předpokladem bylo, že přijetí eura přinese víc výhod než nevýhod. Především díky efektivní komunikační strategii, která byla nejdříve cílena na velké podniky, poté na malé podniky, a nakonec na obyvatelstvo, se podařilo veřejnost seznámit s tím, co ji čeká a co pro ně přechod na euro znamená z praktického hlediska (Plevák, 2019).

Slovenská ekonomika si prošla několika velkými reformami a důležitým faktem tak bylo i správné načasování, jak řekla bývalá viceguvernérka Národní banky Slovenska, Elena Kohútiková: *„Načasování přijetí eura bylo z tohoto pohledu velmi důležité, protože ekonomika byla uzdravená a euro mohlo přijít do uzdraveného organismu. Mohlo produkovat to, co jsme od něho očekávali.“* (Plevák, 2019). Slovensko tedy nečekalo na synchronizaci ekonomického cyklu s eurozónou a rozhodli se si pomoci

tak, že euro přijmou. Výhoda vlastní měny nebyla považována za dostatečný argument, neboť dle bývalé viceguvernerky NBS není samostatná měnová politika tolik účinná v tak malé a otevřené ekonomice, kterou je Slovensko (Plevák, 2019).

Pozitivní efekt přineslo přijetí eura především exportérům, neboť jim odpadly náklady na zajišťování kurzového rizika a získali větší stabilitu. Avšak za tuto cenu země ztratila možnost používat vlastní měnovou politiku, což nejvíce pocítila během následující krize, kdy nemohla oslabit korunu (koruna před vstupem do eurozóny posilovala a při vstupu dosahovala 30,126 SKK/EUR) a byla tak znevýhodněna oproti ostatním zemím s vlastní měnou. Na druhou stranu, silný kurz vedl ke zvýšení aktiv obyvatel Slovenska. Dále zavedení eura přilákalo více zahraničních investorů (Investiční web, 2019).

Největší obavy byly spojeny s tím, zda přijetím eura nedojde ke zvýšení inflace. Dle průzkumu Eurobarometru (2008, str. 5) věřilo 65 % lidí, že se po zavedení eura zvýší ceny, strach ze zneužití a podvádění v oblasti cen během přechodu na euro mělo 63 % dotazovaných. V každé zemi, která přijala euro, došlo k tzv. changeover efektu, kdy může dojít k růstu cen některých výrobků a služeb. Na Slovensku ceny vzrostly v oblasti dopravy, v restauracích, avšak na základě studií Národní banky Slovenska (i dalších studií) nebyl zjištěn skokový nárůst cen způsobený přechodem na euro (Doliak, Karmazin, 2019). Pozitivně také přispěl tzv. Etický kodex podnikatelů, ve kterém se podnikatelé zavázali, že nechtějí přechodu na euro využít a zvyšovat tak bezdůvodně ceny, dále bylo v kodexu zahrnuto dodržování pravidla zaokrouhlování a používání pouze oficiálního přepočítacího koeficientu. Podnikatelé, kteří se ke kodexu připojili, si svou prodejnu mohli označit speciálním logem, které spotřebitele ubezpečovalo, že daný podnik opravdu mění pouze měnu, nikoliv cenu (Staňková, 2011).

Přijetí eura také odkrylo rozdíly v cenách zboží některých obchodních řetězců na pobočkách na Slovensku a jiných zemích. Rozdíly nebyly ihned znatelné, jelikož byly skryty pod korunou, což se ukázalo právě po přijetí eura. Příkladem lze uvést např. švédský řetěz Ikea, kde ceny zboží na slovenské pobočce v Bratislavě byly vyšší než ceny na pobočce v rakouské Vídni. V těchto cenách jsou zahrnuty vyšší náklady na přepravu a v zemích, kde se neplatí eurem jsou také zahrnuta kurzová rizika, což na Slovensku po přijetí eura odpadlo a tlak spotřebitelů vedl k poklesu těchto cen (Procházka, 2009).

Dle posledního průzkumu Eurobarometru (2019, str. 5) by rozhodnutí o přijetí eura neměnilo 68 % dotazovaných, 17 % by se vrátilo ke koruně. Přesně 70 % dotazovaných

souhlasilo s tím, že přijetí eura zjednodušilo možnost podnikání v jiných evropských zemích, 78 % dotazovaných uvedlo, že jim euro zjednodušilo nakupování a srovnatelnost cen v jiných zemích EU.

4.4 Vyhodnocení možných dopadů přijetí eura v ČR, přínosy a rizika

Česká republika se se vstupem do Evropské unie zavázala, že přijme euro. Přijetí eura bylo nejprve naplánováno na období 2009-2010, a to za podmínky splnění konvergenčních kritérií a pokračování reálné konvergence české ekonomiky. Avšak v tomto období k přijetí eura nedošlo a dosud nebyl termín přijetí stanoven. Přijetí eura přináší spoustu výhod, ale i nevýhod (viz kapitola 3.7), které ovlivní jak spotřebitele, podniky, tak stát jako celek. Tato kapitola se zaměřuje na nejvýznamnější přínosy a rizika spojené s přijetím eura pro tyto skupiny.

4.4.1 Přínosy a rizika pro spotřebitele

Co se týče spotřebitelů, největší výhodou by určitě byla cenová srovnatelnost služeb a především zboží. Jelikož by vše bylo ve stejné měně, obyvatelé by si mohli snadno zjistit, kde je cena nejvýhodnější a tam zboží či službu zakoupit. Tento jev také vede ke konkurenčnímu tlaku na výrobce, nabídka služeb je pestřejší a ceny jsou nižší. Avšak vyhledávání těchto informací je časově náročnější, problémem zároveň může být jazyková bariéra, tudíž záleží zejména na spotřebitelích, zda této výhody využijí. K další výhodě pro spotřebitele patří pohodlnější a levnější cestování, neboť nebude třeba proměňovat peníze a platit s tím spojené poplatky (Dědek, 2013d).

Jako největší nevýhodu z pohledu spotřebitelů lze považovat tzv. riziko vnímané inflace. Jedná se o inflaci, kterou subjektivně vnímají jednotliví občané. Toto vnímání inflace je pravidelně zjišťováno pomocí dotazníkového šetření Evropskou komisí, která klade občanům otázky ohledně jejich názoru na vývoj cen za určité období. Tento pojem začal být používán právě v období zavádění eura, neboť občané zemí eurozóny byli toho názoru, že nová měna vedla k růstu cen. Řada výzkumů však tuto skutečnost nepotvrdila (např. studie Doliaka a Karmažina o vlivu zavedení eura na inflaci na Slovensku) a skutečná inflace převážně nevybočovala ze svých běžných hodnot, avšak je třeba zmínit, že určitě zvýšení cen bylo zaznamenáno u některých služeb a potravin, naopak

ceny jiného zboží poklesly, což ale nebylo obyvateli vnímáno tak intenzivně (MFČR, ©2013).

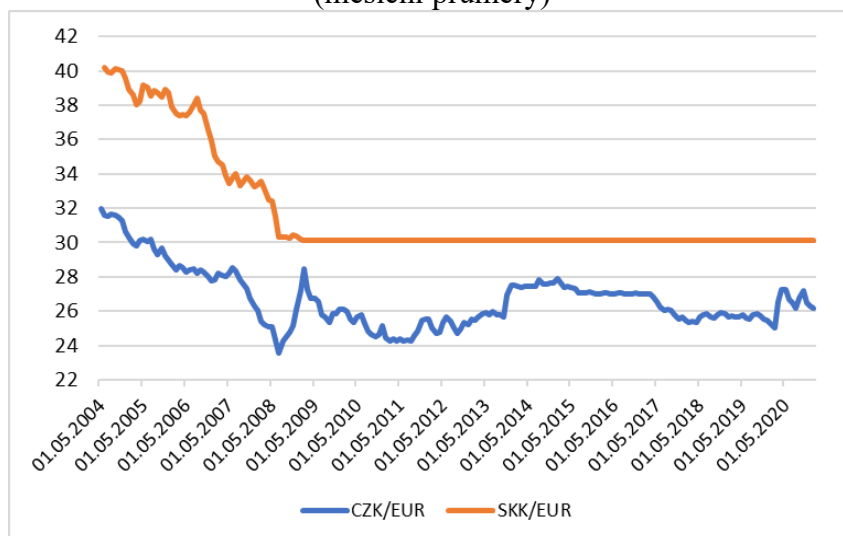
Ke zmírnění obav z výše uvedeného rizika inflace byl v ČR zveřejněn Národní plán zavedení eura, kde je jedním ze základních principů ochrana spotřebitele a který počítá se zavedením různých opatření, aby nedošlo ke zvýšení vnímané inflace. Součástí je např. zveřejnění tzv. duálních cen – spotřebitel tak uvidí ceny jak v eurech, tak v korunách. Nejprve bude cena v eurech pouze informativní, poté bude sloužit pro lepší orientaci, ale také pro kontrolu, zda obchodníci ceny bezdůvodně nenavyšují. Ceny budou přepočítány dle pevně stanoveného přepočítacího koeficientu (Dědek, 2013d).

4.4.2 Přínosy a rizika pro podnikatele

Jak již bylo uvedeno v teoretické části, k dalším výhodám zavedení eura patří odstranění kurzového rizika, snížení transakčních nákladů či nižší úrokové sazby, k nevýhodám jednorázové administrativní náklady. Tyto výhody a nevýhody jsou významné především z hlediska podnikatelských subjektů. Jelikož v roce 2019 přibližně 60 % vývozu směřovalo do zemí eurozóny a 50 % dovozu do ČR mířilo právě ze zemí eurozóny, lze předpokládat, že nejvýznamnější a dlouhodobě trvajícím výhodou bude právě odstranění kurzového rizika. Jak lze vidět na grafu č. 21, kurz české koruny se neustále pohybuje. Od vyhlášení kurzového závazku ČNB v roce 2013 byl kurz koruny stabilní, avšak po opuštění opět drobně kolísá. Pro porovnání je zde uveden i kurz slovenské koruny, která od listopadu 2005 vstoupila do Evropského mechanismu směnných kurzů, jak bylo uvedeno v kapitole 4.2.4. Po přijetí eura se tak podnikatelé nemusí zajišťovat proti případným výkyvům slovenské koruny vůči euru.

Avšak i nadále bude existovat kurzové riziko, a to vůči ostatním, neméně důležitým měnám, jako je např. americký dolar.

Graf 21 Vývoj kurzu CZK a SKK k EUR od 1.5.2004 do 1.5.2020
(měsíční průměry)

Zdroj: ČNB, NBS, vlastní zpracování, 2021

Jako hlavní riziko přijetí eura pro podnikatele jsou považovány jednorázové administrativní náklady, ale jak již název napovídá, budou patrně zejména v počátcích. Před přijetím eura budou muset jednotlivé podniky aktualizovat či pořídit nové informační, logistické a účetní systémy, databáze apod. Vzhledem k tomu, že již spoustu podniků pracuje s více měnami a obecně se v budoucnu se zavedením eura počítá, nemusely by být změny spojené se systémy významně problematické. S tím dále souvisí náklady na změny cen, které je třeba oznámit nejen dodavatelům a odběratelům, ale i svým zaměstnancům (Dědek, 2013e).

4.4.3 Přínosy a rizika pro stát a centrální banku

K hlavním přínosům přijetí eura v rámci státu lze považovat ochranu před kurzovými krizemi, neboť po zaniknutí domácí měny nedojde v případě nestability na finančních trzích ke spekulativním útokům. Jako výhodu lze považovat i zvýšený tlak na udržování zdravých veřejných financí. Jestliže se členská země nechová v oblasti rozpočtů obezřetně, může jí být udělena peněžité sankce. V momentě přijetí eura se guvernér ČNB stane členem Rady guvernérů ECB a bude se tak podílet na spolurozhodování o měnové politice eurozóny (Dědek, 2013f).

Jak již bylo uvedeno v teoretické části, k nejvýznamnější nevýhodě pro Českou republiku jednoznačně patří ztráta vlastní měnové politiky. Česko se tak stane součástí

eurosystému a ČNB se bude muset řídit rozhodnutími, které provádí Evropská centrální banka.

V rámci autonomní měnové politiky může centrální banka využívat úprav úrokových sazeb, aby dosáhla svého cíle, tedy udržení míry inflace na 2 %. V momentě, kdy je dál již nelze upravovat, může banka zhodnocovat či znehodnocovat měnu např. prostřednictvím nákupu či prodeje cizích měn. Jak je uvedeno v kapitole o vývoji inflace, ČNB těchto nástrojů během období 2009-2019 využívala a dosud využívá, aby dokázala udržet inflaci v oblasti jejího cíle, a tím i stabilitu ekonomiky. Od zavedení eura by tuto úlohu přejala Evropská centrální banka, avšak ta jedná v zájmu všech zemí eurozóny a nastavení měnové politiky tak nemusí být pro naši ekonomiku vhodné.

Dále lze jako nevýhodu považovat zapojení do evropského stabilizačního mechanismu, se kterým jsou spojeny vysoké náklady. Do tohoto mechanismu se povinně odvádí určitá výše kapitálu, který poté slouží k financování zemí eurozóny s vážnými makroekonomickými problémy. Na druhou stranu existence tohoto mechanismu vede k tlaku na obezřetné chování jednotlivých členů a snižuje pravděpodobnost výskytu krizových situací (Dědek, 2013b). Dle aktuálních odhadů Ministerstva financí a ČNB (2020b, str. 20) by Česká republika musela do 4 let od vstupu do eurozóny splatit základní kapitál zhruba ve výši 48,2 mld. Kč. Celkový závazek činí 413,7 mld. Kč, zbylých 365 mld. Kč tvoří podmíněný závazek, který vyplývá z případného plného využití záporné kapacity EMS. Za splacený základní kapitál získá ČR akcie EMS ve shodné nominální hodnotě a s tím spojená příslušná práva a povinnosti akcionáře. Dále by musel být doplacen podíl ČR na upsaném kapitálu ECB, dle odhadu zhruba 5,1 mld. Kč a další závazky spojené s účastí v tzv. Jednotném mechanismu dohledu a v Jednotném fondu pro řešení krizí (dle odhadu cca 170 mil. Kč), které vyplývají z účasti v bankovní unii.

4.5 Vývoj ekonomik v roce 2020

Jak již bylo uvedeno v teoretické části, ekonomiky ČR a Slovenska v roce 2020 byly ovlivněny šířením nového typu koronaviru COVID-19. Výrazná vládní restriktivní opatření nejen v Česku a na Slovensku, ovlivnila vývoj základních makroekonomických ukazatelů.

4.5.1 HDP

K výraznému propadu české ekonomiky došlo zejména ve druhém čtvrtletí, a to zavedením prvního lockdownu, kdy byl omezen volný pohyb osob a ekonomické aktivity, zejména v sektoru služeb a tam, kde to bylo možné, pracovali zaměstnanci z domova. Ve druhém čtvrtletí došlo k mezikvartálnímu propadu ekonomiky o 8,7 %, meziročně o 11 %. Negativně se na poklesu podílela spotřeba domácností, nižší zahraniční poptávka, nízké investiční výdaje, pozitivně působily na HDP pouze rostoucí vládní výdaje. Během léta došlo k uvolňování opatření a HDP ve třetím čtvrtletí oproti druhému vzrostlo o 6,9 % (nejrychlejší růst v české historii), negativně působila nízká domácí poptávka, pozitivně působila zahraniční poptávka (ČSÚ, 2020a).

Dle odhadů MFČR (2021) poklesne HDP za rok 2020 o 6,1 % a v roce 2021 by mělo dojít k velmi pozvolnému oživení.

I Slovenská ekonomika byla výrazně ovlivněna šířící se epidemií koronaviru, její ekonomika dosáhla nejhorší hodnoty v prvním pololetí roku 2020. Historicky největší propad HDP byl zaznamenán ve druhém čtvrtletí a to o 12,1 % (v prvním čtvrtletí došlo k propadu o 8,1 %). Negativně bylo HDP ovlivněno především snížením vývozu, ve druhém čtvrtletí došlo i k propadu dovozu a také významně poklesly investice (o 14,6 % ve druhém čtvrtletí) a výdaje domácností (Kurzy.cz, 2021).

Dle odhadů NBS (2020) by za celý rok měla ekonomika poklesnout o 5,7 % a dosáhnout předkrizové úrovně by mohla v druhé polovině roku 2021.

4.5.2 Inflace

Dle dat ČSÚ (2021a) byla průměrná míra inflace za rok 2020 ve výši 3,2 %, což je nejvyšší hodnota inflace od roku 2012.

K růstu inflace nejvýznamněji přispěl rychlý růst cen potravin a regulovaných cen, propad cen byl naopak zaznamenán u pohonných hmot vlivem propadu světových cen ropy počátkem roku (ČNB, 2020d, str. 34). Dle prognózy ČNB se celková inflaci vrátí ke svému cíli koncem roku 2021 (ČNB, 2020e, str. 16).

Dle Slovenského statistického úřadu dosáhla inflace hodnoty 1,9 % a byla tak nejnižší od roku 2017. Protiinflačně působily ceny v dopravě, proinflačně především růst cen potravin a energií (ŠÚ SR, 2021a).

Dopady karanténních opatření na ekonomiky se snažily zmírnit opatřeními centrální banky, kdy většina snižovala úrokové sazby a zaváděla další stabilizační opatření měnové politiky. Česká národní banka celkem v několika krocích snížila základní úrokové sazby, dvoutýdenní reposazba byla nastavena na úroveň 0,25 %, lombardní sazba na 1 %, pouze diskontní sazba zůstala nezměněna na hodnotě 0,05 %. Domácí úrokové sazby rychle klesly také z důvodu paniky na finančních trzích (ČNB, 2020c, str. 35). K uvolnění měnových podmínek pomohlo i oslabení kurzu koruny (způsobený zhoršením sentimentu na finančních trzích) a zafungoval tak jako přirozený stabilizátor ekonomiky (ČNB 2020d, str. 44). Během léta koruna posilovala, v reakci na otevírání české, ale i zahraničních ekonomik a také díky uzavření dohody o Evropském fondu obnovy, který by měl pomoci k oživení ekonomik po koronavirové krizi (ČNB, 2020d, str. 51). Avšak v návaznosti na druhou vlnu epidemie opět oslabila.

Jelikož úrokové sazby Evropské centrální banky jsou již delší dobu v záporných hodnotách, nevyužila k uvolňování měnové politiky jejich další snižování – hlavní úroková sazba pro refinanční operace dosahovala úrovně 0 %, úrokové sazby pro mezní zápůjční facility a vkladové facility jsou na úrovni 0,25 % a -0,50 % (ECB, 2020d).

ECB využila nestandardních měnových opatření a vyhradila 1 850 mld. euro na nákup aktiv v tzv. Pandemic Emergency Purchase Programme, nakupuje tak např. dluhopisy od bank a dává k dispozici více prostředků, které lze půjčit firmám a obyvatelům (ECB, 2021).

4.5.3 Nezaměstnanost

I na trhu práce v ČR došlo k ochlazení během druhého čtvrtletí a míra nezaměstnanosti tak dosáhla vyšších hodnot, i přes působení proticyklických vládních opatření (např. zavedení programů Antivirus, které pomáhají chránit pracovní místa a kompenzují firmám mzdové náklady). K poklesu došlo především v odvětví průmyslu a tržních služeb. Poklesla i mzdová dynamika, neboť velké množství lidí čerpalo náhradu mzdy či ošetřovné (ČNB, 2020e, str. 47). Při uvolňování podmínek během léta se situace na trhu práce zlepšila, avšak vlivem druhé vlny pandemie bude dle odhadů zaměstnanost klesat až do roku 2022 a míra nezaměstnanosti se bude zvyšovat až k hodnotě 5 %. (ČNB, 2020e, str. 20). Dle dostupných údajů dosáhla míra nezaměstnanosti ve 3. čtvrtletí 2,9 % (ČSÚ, 2020b).

Průměrná míra nezaměstnanosti na Slovensku dosáhla ve třetím čtvrtletí roku 2020 dle ŠÚ SR 7,2 % (ŠÚ SR, 2020). Nezaměstnanost byla výrazně ovlivněna útlumem v oblasti průmyslu a cestovního ruchu. Zároveň došlo poprvé od vzniku samostatného Slovenska ke snížení průměrné mzdy o 1,2 % na hodnotu 1 088 EUR. I zde poskytovala vláda dotace na podporu udržení pracovních míst s názvem „První pomoc“ (Horská, 2020).

4.5.4 Platební bilance

Pandemie silně ovlivnila zahraniční poptávku, což se negativně promítlo na výrazně exportně orientované české i slovenské ekonomice. Došlo k poklesu jak vývozu, tak dovozu zboží a služeb, jelikož klesla i domácí poptávka. K propadu zahraniční poptávky přispěly i nové ekologické normy u automobilů. Avšak běžný účet platební bilance ČR dosáhne dle odhadů přebytku 0,7 %, především díky poklesu záporného salda bilance prvotních důchodů. Dle prognózy bude vyrovnaný finanční účet a zvýší se přebytek kapitálového účtu, spojený s očekávaným růstem čerpání prostředků z fondů EU a poklesem výdajů na emisní povolenky (ČNB, 2020e, str 24). Dle odhadu NBS (2020b, str. 22) dosáhne běžný účet platební bilance schodku 1,5 % HDP, přebytek u kapitálového účtu se také zvýší vlivem čerpání prostředků z EU.

4.5.5 Plnění konvergenčních kritérií

Z důvodu probíhající pandemie Česká republika za rok 2020 očekává splnění ze čtyř základních maastrichtských konvergenčních kritérií pouze jednoho, a to kritéria dlouhodobých úrokových sazeb. Jelikož nejsou dostupné úrokové sazby referenčních zemí, nelze plnění kritéria stanovit přesně, avšak výnosy českých dluhopisů se snížily na 1,1 %, tudíž je velmi málo pravděpodobné, že by kritérium nebylo splněno. Za rok 2019 bylo kritérium splněno s výraznou rezervou, kdy dlouhodobé úrokové sazby dosáhly hodnoty 1,5 %.

Kritérium cenové stability nebylo plněno ani v roce 2019 (také z důvodu nízké referenční hodnoty kritéria, dále z důvodu rostoucí ekonomiky, napjaté situace na trhu práce – rychlý růst mezd, nízká nezaměstnanost, vysoký počet pracovních míst, rostoucí spotřeba domácností), pro rok 2020 se očekává taktéž nesplnění. K růstu inflace z počátku roku přispěly doznívající domácí inflační tlaky, po propuknutí krize v březnu oslabení koruny, rostoucí náklady práce a propad produktivity. ČR podle aktuálně dostupných údajů patří k zemím s nejvyšší inflací v EU.

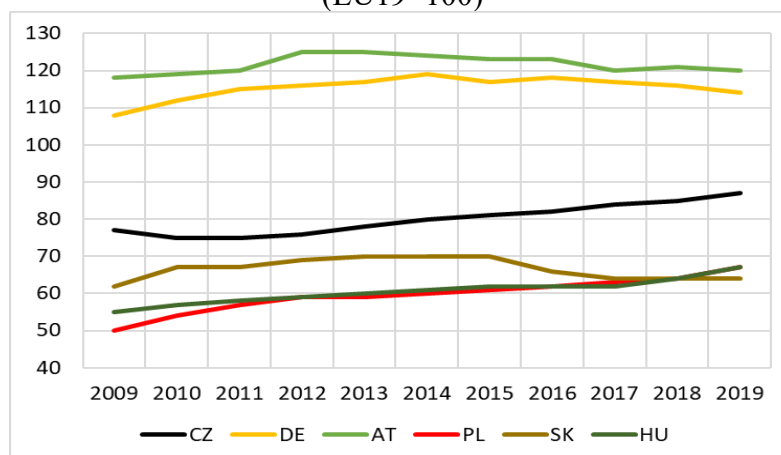
Vzhledem ke stabilizačním fiskálním opatření ze strany vlády na zmírnění dopadů pandemie COVID-19 došlo ke zhoršení hospodaření vládních institucí. Výrazně vzrostla výdajová stránka těchto institucí, vlivem vyplácených dotací, sociálních dávek, ale také došlo k omezení příjmů, především daňových. Kritérium dluhu veřejných financí by mělo být za rok 2020 splněno (i přes výrazný nárůst zadlužení), dle odhadů je na úrovni 39,4 % HDP, zároveň je očekáváno nesplnění kritéria salda veřejných financí, jehož hodnota se odhaduje dle MF ČR na -6,4 % HDP (MFČR, 2020b).

4.6 Vyhodnocení stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou

Intenzivní zapojení České republiky v mezinárodních ekonomických vztazích je jedním z hlavních důvodů, proč přijmout společnou měnu. Odstraněním kurzového rizika by došlo ke snížení nákladů na zahraniční obchod a investice, zároveň ale nebude možné využívat měnový kurz jako přirozený stabilizátor ekonomiky. ČR by tak měla být schopna po přijetí jednotné měny tlumit asymetrické šoky jiným způsobem, např. pomocí fiskální politiky, trhu zboží a služeb, trhu práce i bankovního sektoru.

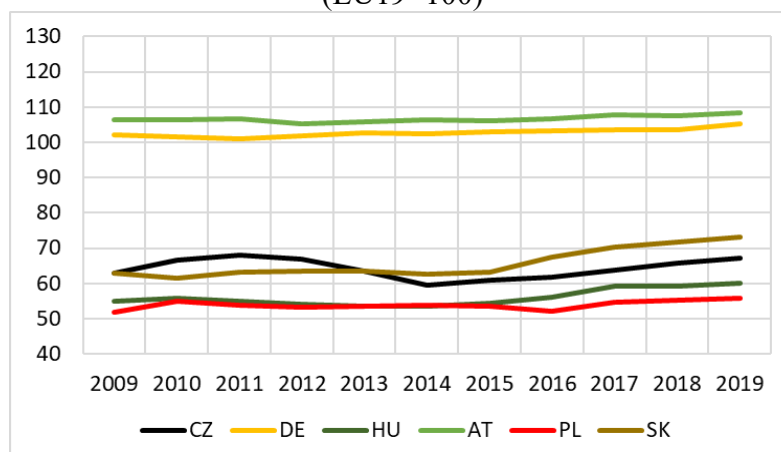
Sladění české ekonomiky s eurozónou je důležitá především proto, aby po ztrátě vlastní měnové politiky byly náklady přijetí eura co nejmenší. Česká republika svou mzdovou a cenovou hladinou a celkovou ekonomickou úrovní dohání ekonomiku eurozóny, avšak nadále stupeň reálné konvergence nedosahuje průměru eurozóny, především pak odstup od vyspělých zemí je výrazný, jak je patrné z grafu č. 22 (MFČR, 2020b). Mzdová úroveň při vyjádření v eurech dosahovala v roce 2019 pouze 46 % průměru eurozóny, v paritě kupní síly činí mzdy zhruba 68 % průměru EU-19, jak lze vidět v grafu č. 23 (ČNB, 2020f).

**Graf 22 HDP na hlavu v PPS v letech 2009-2019
(EU19=100)**

Zdroj: Eurostat, ČNB, vlastní zpracování, 2021

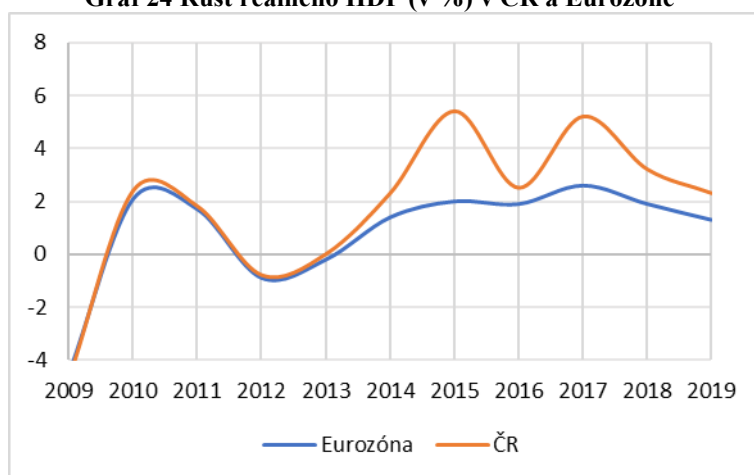
**Graf 23 Cenová hladina HDP v letech 2009-2019
(EU19=100)**

Zdroj: Eurostat, ČNB, vlastní zpracování, 2021

ČR již dlouhodobě koreluje s ekonomickými aktivitami v eurozóně, avšak v posledních letech dochází k rozdílné dynamice vývoje HDP, jak zobrazuje graf č. 24. Největší rozdíl je ve struktuře ekonomiky ČR a eurozóny, jelikož v České republice dosahuje vysokého podílu na tvorbě HDP průmysl. Dále se ČR odlišuje strukturou aktiv a pasiv u domácností a nefinančních podniků. Tyto rozdíly by mohl vést ke vzniku asymetrických šoků a společná měnová politika by na ně nemohla plnohodnotně reagovat.

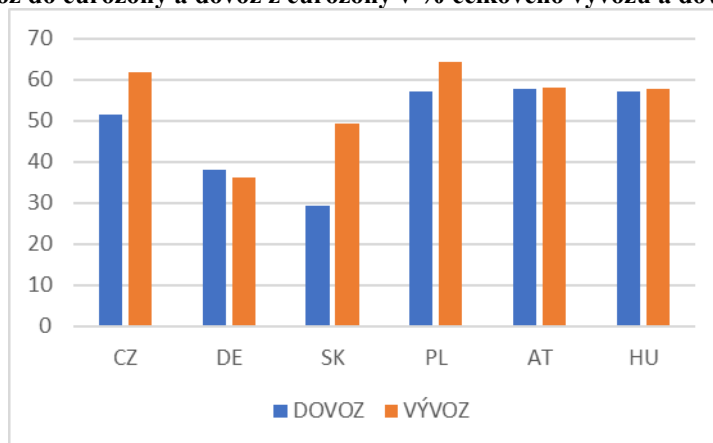
Graf 24 Růst reálného HDP (v %) v ČR a Eurozóně

Zdroj: Eurostat, ČNB, vlastní zpracování, 2021

Nižší náklady spojené se ztrátou samostatné měnové politiky by mohly být z důvodu vysoké obchodní a vlastnické provázanosti s eurozónou, neboť tato vysoká propojenost by pravděpodobně vedla k synchronizaci cyklické sladěnosti a ekonomických šoků (MFČR, 2020b). Jak znázorňuje graf č. 25, vývoz do zemí eurozóny z České republiky tvoří z celkového vývozu 61 %, dovoz z eurozóny do ČR představuje 51 % z celkového dovozu.

Graf 25 Vývoz do eurozóny a dovoz z eurozóny v % celkového vývozu a dovozu za rok 2019

Zdroj: Eurostat, ČNB, vlastní zpracování, 2021

4.7 Názory odborné veřejnosti a občanů na přijetí eura

I v případě, že Česká republika bude splňovat konvergenční kritéria a bude dosaženo reálné konvergence se zeměmi eurozóny, stanovení data přijetí eura bude záviset především na rozhodnutí vlády. Z tohoto důvodu jsou v této kapitole uvedeny názory

některých politických stran a hnutí, politických představitelů a ekonomů na přijetí eura v ČR, v závěru je uveden vývoj názoru občanů na přijetí jednotné měny.

4.7.1 Názory ekonomů, politických stran a hnutí na přijetí eura

Názory jednotlivých politických stran na přijetí eura se odlišují. Proti přijetí eura je vládní strana ANO v čele se současným premiérem Andrejem Babišem, podle kterého je třeba počkat, jakým směrem se bude eurozóna ubírat, neboť některé členské státy mají ekonomické problémy a jsou výrazně zadlužené. Přijetí eura nepodporuje ani strana ODS, jejíž poslanec a člen rozpočtového výboru Jan Skopeček tvrdí, že s korunou Česká republika bohatne, neboť je to stabilní měna a vstupem do zadlužené eurozóny by ČR udělala krok zpět. Přijetí eura nepovažují za výhodné ani hnutí SPD a strana komunistů. Sociální demokraté a Česká pirátská strana jsou pro přijetí eura, avšak až v momentě, kdy bude ekonomika skutečně připravená. Naopak pro přijetí eura je politické hnutí STAN či TOP 09 (Zpěváčková, 2019). Aktuální předsedkyně TOP 09 Markéta Pekarová Adamová zdůraznila, že její strana je připravena debatovat o přijetí eura, nejen v rámci politických stran, ale i s občany, s nimiž je diskuze zanedbávaná. Dle jejího názoru nemají příznivci eura dostatečně silný hlas a slyšet jsou jen odpůrci. Příkladem dává Slovensko, kde společná měna pomohla, nikoliv uškodila (TOP 09, 2019). Předseda strany KDU-ČSL Marian Jurečka má kladný postoj k přijetí eura. Dle jeho názoru by mělo pozitivní vliv na české podnikatele. Upozorňuje, že více jak 60 % exportu z České republiky směřuje do zemí eurozóny a všechny naše sousední země kromě jediné platí eurem (Lukáš, 2020).

Prezident Miloš Zeman prohlásil, že ČR by měla vstoupit do eurozóny až v momentě, kdy vystoupí zadlužené Řecko. Také poukazuje na příklad Slovenska, kde jsou lidé spokojeni a ke koruně by se nevraceli. V roce 2018 prohlásil, že se lidé iracionálně bojí eura a zavedení jednotné měny by suverenity státu neubralo (iRozhlas, 2018).

Současný guvernér České národní banky Jiří Rusnok zastává názor, že z dlouhodobého hlediska je přijetí eura výhodné, avšak v současnosti, za probíhající krize vlivem pandemie koronaviru, je výhodnější mít vlastní měnovou politiku, jelikož je mnohem flexibilnější a lze tak rychleji překonat šoky působící na ekonomiku. Nesouhlasí s čekáním na „vhodný okamžik“ přijetí eura, neboť v každém

momentě má rozhodnutí o přijetí eura své výnosy a náklady, nikdy to není jen a pouze výhodné. Zároveň uvádí, že v momentě, kdy by se stal členem rozhodujícího výboru ECB a bude tak spolurozhodovat o měnové politice eurozóny, bude jen jeden z 20 členů a nebude možné prosadit to, co by pro českou ekonomiku bylo zrovna nejlepší (jako příklad uvádí, pokud by celý jih Evropy potřeboval velmi nízké sazby, ale česká ekonomika ne, normální sazby v rámci toho celku neprosadí) (Rozsypal, 2020).

Profesor Jan Švejnar, který je ředitelem Centra pro globální hospodářskou politiku na Kolumbijské univerzitě v New Yorku, ředitel think-tanku IDEA a předseda výkonného a dozorčího výboru CERGE-EI podporuje přijetí eura, jako hlavní důvody uvádí výhodnější obchodování pro podniky a odstranění strachu zahraničních investorů z kurzového rizika.

Jak pan profesor Jiří Švejnar, tak i guvernér ČNB Jiří Rusnok souhlasí s tím, že vystoupením Británie z Evropské unie může dojít k tzv. rozhodování „o nás, bez nás“, resp. většina rozhodování by probíhala pouze v rámci eurozóny a o výsledcích bude ČR jen informována. Jelikož Británie je velmi silná, byla schopna zajistit rozhodování v rámci celé unie (Rozsypal, 2020).

Ekonom České spořitelny Michal Škořepa je toho názoru, že jestliže bude česká měnová politika, veřejné finance a finanční dohled fungovat dobře jako v posledních dvou dekádách, s přijetím eura by nespěchal, ale nemyslí si, že nadcházející roky jsou nějak výrazně více či méně vhodné než kdykoliv jindy. Jako hlavní výhody uvádí snížení nákladů při směnách deviz, při zajišťování proti pohybům kurzu nebo při vedení firemního účetnictví ve více měnách. Jako riziko považuje potenciální zhoršení kvality dohledu nad finančním trhem či ztrátu měnového kurzu jako přirozeného stabilizátoru ekonomiky.

Hlavní ekonomka Raiffeisenbank, Helena Horská, je pro přijetí eura. Jako hlavní přínos uvádí politické propojení s vyspělými zeměmi západní Evropy. Dle jejího názoru měla ČR usilovat o vstup do eurozóny již od vstupu do EU, neboť se může stát, že země eurozóny dosáhnou mnohem hlubší integrace a ostatní, kteří se včas nepřipojí zůstanou stát na okraji, a to by pro mě nemuselo být dobré. Zdůrazňuje, že v České republice chybí politická vůle a vážné diskuze o přijetí eura, které by vedly k politickému, ale i společenskému konsenzu ohledně přijetí eura (IKDP, 2020).

Česká státní tajemnice pro evropské záležitosti Milena Hrdinková by k přijetí eura přistoupila až v momentě ekonomické konjunktury. Dle jejího názoru by měl být kladen

důraz na dodržování rozpočtové odpovědnosti všech států eurozóny, neboť to povede k posílení stability v rámci měnové unie a občané ČR budou vnímat eurozónu více pozitivně (Plevák, 2020).

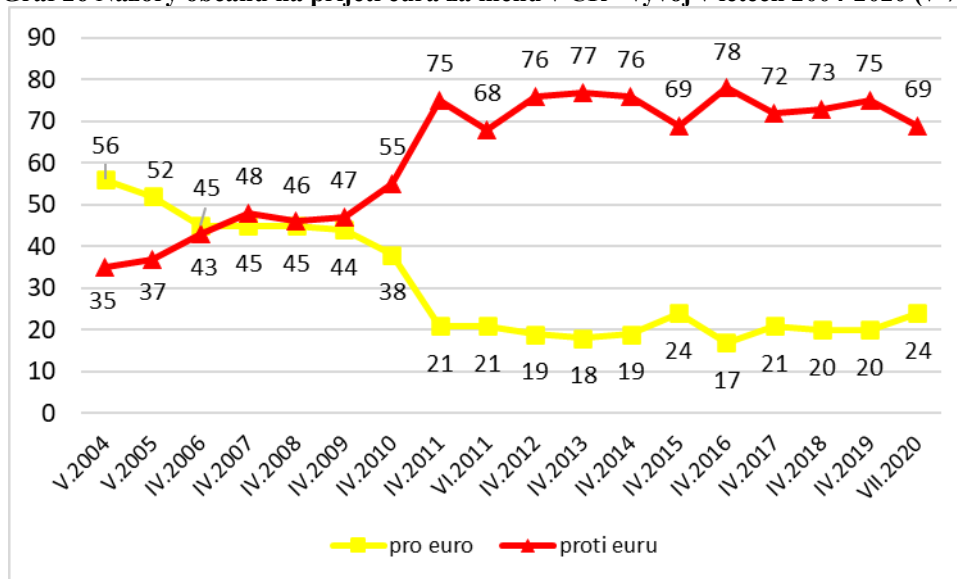
Poslanec evropského parlamentu a člen Výboru pro vnitřní trh a ochranu spotřebitelů, Ivan Štefanec, přijetí eura v ČR podporuje, neboť euro je dle něj stabilní měna, investoři se nebojí investovat, protože vědí, co je čeká a přispívá k nižší inflaci (v dubnu 2020 byla v eurozóně inflace mnohonásobně nižší než např. v ČR). Jako další výhodu uvádí zlepšení vyjednávací pozice, jelikož země eurozóny zasedají dříve než celé uskupení. Zároveň uvádí, že se jedná především o politické rozhodnutí, k němuž musí mít vláda odvalu. Vláda by měla mít plán, měla by dosáhnout politického a společenského konsenzu, aby lidé považovali přijetí eura za správné. Příkladem dává Slovensko, kde pro přijetí eura bylo zhruba 46 % obyvatel, ale po informační kampani k zavedení eura bylo pro přijetí jednotné měny více než 75 % obyvatel a dosud by toto rozhodnutí nezměnilo.

Tomáš Prouza, prezident svazu obchodu a cestovního ruchu ČR zastává kladný názor k přijetí jednotné měny. Jako již někteří také zdůraznil, že ČR není u klíčových debat v Bruselu, které probíhají nejprve právě mezi zeměmi eurozóny a přichází tak jako druhá, což je pro ni nevýhodné, neboť je s eurozónou výrazně propojena. Dle jeho názoru je velký problém v tom, že žádná z politických stran toto téma nijak neotevívá, jelikož s přijetím eura je třeba udělat zásadní ekonomické reformy (penzijní a důchodová reforma, reformy sociálního systému, školství, či pracovního práva, výrazné omezení byrokracie) a politici vědí, že s tímto tématem by volby nevyhrály. K příkladu dává také Slovensko, kde se všechny strany dohodly, že nebudou zpochybňovat přijetí eura před volbami, což výrazně napomohlo k celkově kladnému názoru na jednotnou měnu (IKDP, 2020).

I přes všechna pozitiva či negativa prozatím vláda nestanovila datum pro přijetí eura, a to na základě doporučení a zpracovaného dokumentu od České národní banky a Ministerstva financí z prosince roku 2020 - „Vyhodnocení maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou“. Jako důvod uvádí, že podmínky pro přijetí eura nedosáhly adekvátního pokroku (Žurovec, 2020).

4.7.2 Názory občanů na přijetí eura

Graf 26 Názory občanů na přijetí eura za měnu v ČR - vývoj v letech 2004-2020 (v %)

Zdroj: Hanzlová, vlastní zpracování, 2020

Pro shrnutí vývoje názoru českých obyvatel na přijetí eura byly využity výsledky výzkumů Centra pro výzkum veřejného mínění, které každoročně provádí šetření ohledně názorů veřejnosti o budoucnosti EU a přijetí eura. Konkrétní znění otázky v dotazníku zní: „Souhlasíte nebo nesouhlasíte s tím, aby bylo za měnu ČR přijato euro?“. Zaznamenané odpovědi v období 2004 až 2020 zobrazuje graf č. 26. „Pro euro“ v grafu tvoří součet odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“, „proti euru“ tvoří součet odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí“. Dopočet do 100 % je tvořen odpovědi „nevím“. Z grafu vyplývá, že po vstupu ČR do Evropské unie bylo více dotazovaných Čechů pro euro (56 %), avšak postupně, od roku 2007 začíná převažovat počet obyvatel, kteří nesouhlasí s přijetím eura. Převaha nesouhlasu ohledně přijetí této měny začala v roce 2011, kdy bylo pro přijetí pouze 21 % dotazovaných, proti zavedení eura bylo 75 % dotazovaných. Výraznější pokles nesouhlasu s přijetím eura ve prospěch souhlasu byl v červnu 2011, dubnu 2015 a červenci 2020. Dle posledního výzkumu z července 2020 k zástancům přijetí eura patří lidé do 29 let, vysoce kvalifikovaní vedoucí nebo odborní pracovníci, absolventi VŠ, kteří hodnotí svou životní úroveň a ekonomickou situaci v ČR jako dobrou, lidé, kteří volí pravici a důvěřují vládě a institucím EU. Nesouhlas vyjadřují především lidé, kteří jsou starší 45 let, důchodci, lidé volící levicové strany, hodnotící současnou ekonomickou situaci jako špatnou a nedůvěřují evropským institucím a k Evropské unii mají skeptický postoj (Hanzlová, 2020).

5 Výsledky a diskuse

Tato kapitola se zabývá komparací sledovaných ukazatelů v ČR a na Slovensku, následně shrnuje vývoj plnění maastrichtských kritérií. Poté jsou zde shrnuty přínosy a rizika přijetí eura v ČR a jsou zde porovnány názory odborné veřejnosti a občanů.

5.1 Komparace sledovaných ukazatelů ekonomiky

5.1.1 HDP

Průběh vývoje hrubého domácího produktu České a Slovenské republiky byl ve sledovaném období velmi podobný. Průběh hospodářské krize vedl k propadu HDP, Slovensko dosahovalo hlubšího deficitu než Česká republika, což mohlo být způsobeno ztrátou samostatné měnové politiky z důvodu přijetí eura a země tak nemohla oslabením kurzu ekonomice pomoci. Krize významně zasáhla nejdůležitější odvětví obou zemí, kterým je průmysl. Avšak v následujícím roce produkt Slovenska výrazně vzrostl, a to mnohem více než v České republice, což lze přisoudit přijetí eura v této zemi, které mohlo růst HDP zrychlit. Díky euru se Slovensko stalo atraktivnější pro investory a významný růst investic napomohl k růstu HDP. Velmi důležitou roli při vzpamatování se ekonomik z krize hrál zahraniční obchod. K dalšímu propadu produktu došlo během dluhové krize eurozóny, tentokrát byl deficit vyšší v ČR než na Slovensku. Důvodem může být větší propad spotřeby domácností. Příznivější vývoj na Slovensku a v Německu měl během této krize pozitivní vliv na český export, neboť jsou obě země významným odběratelem českého exportu. Zajímavé je, že od roku 2009 do 2013 vzrostlo HDP na Slovensku kumulativně o 5,8 %, kdežto v České republice pokleslo kumulativně o 1,3 %, která má svou vlastní měnu a často svou měnu zvýrazňuje jako výhodný stabilizátor ekonomiky. Po zaniknutí hrozby rozpadu eurozóny je vývoj HDP obou zemí téměř identický. K růstu produktu pravidelně přispívá zejména spotřeba domácností, díky zlepšujícím se podmínkám na trhu práce, která však zároveň svou poptávkou v roce 2014 a 2015 zvyšovala dovoz a čistý export tak působil na produkt negativně. Vliv migrační krize, vyhlášení referenda o výstupu Velké Británie z EU a pokles investic v roce 2016 (výrazný propad oproti roku 2015, kdy byly čerpány prostředky ze strukturálních fondů EU) vedl ke snížení tempa růstu HDP v obou zemích. Následující rok HDP

rostlo, na Slovensku pomalejším tempem. Vlivem světového vývoje od roku 2018 dochází ke zpomalování dynamiky Německé ekonomiky, což se skrze nižší zahraniční poptávku a poklesem exportu odráží na vývoji ekonomiky ČR i Slovenska. V ČR ke zpomalování také přispívá přehřátý trh práce. Důsledkem šíření koronaviru COVID-19 dochází k prudkému poklesu HDP jak v ČR, tak na Slovensku, a to do vyšších hodnot, než tomu bylo v době finanční a hospodářské krize. Propad HDP byl ovlivněn poklesem všech složek, kromě vládních výdajů, dle aktuálních odhadů je očekáván výraznější propad v ČR.

Přestože bylo meziroční tempo růstu HDP ČR a Slovenska podobné, při porovnání vývoje HDP na obyvatele v paritě kupní síly je na tom během sledovaného období lépe Česká republika, která se zároveň mnohem více přibližuje průměru zemí Evropské unie.

5.1.2 Nezaměstnanost

Vývoj nezaměstnanosti v ČR a na Slovensku byl také velmi podobný, avšak na Slovensku je míra nezaměstnanosti mnohem vyšší. Po finanční a hospodářské krizi nezaměstnanost v obou zemích prudce vzrostla, z důvodu poklesu produkce a zakázek ubylo zaměstnanců především v průmyslu. Dále byl zaznamenán nárůst nezaměstnanosti v období dluhové krize eurozóny, kdy dochází k útlumu ekonomiky obou zemí, firmy zaměstnancům zkracovaly závazky. Na rozdíl od krize v roce 2009 dochází k růstu zaměstnanosti v oblasti průmyslu, neboť jsou ekonomiky drženy zahraniční poptávkou, avšak následně dynamika zahraničního obchodu klesá a dochází i k poklesu dynamiky zaměstnanosti v tomto sektoru. Nejvíce ubývá zaměstnanců ve stavebnictví. K významnému poklesu nezaměstnanosti došlo na Slovensku v roce 2016, jelikož poprvé od počátku sledovaného období dosáhla míra nezaměstnanosti jednociferné hodnoty (9,7 %). I tak je slovenská nezaměstnanost výrazně vyšší než v ČR, důvodem je především existence většího procenta lidí, kteří jsou dlouhodobě nezaměstnaní. I přesto, že se míra dlouhodobé nezaměstnanosti pomalu snižuje od roku 2014, rozdíl je stále patrný – míra dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR dosáhla v roce 2019 0,6 %, na Slovensku 3,4 %. Pozitivní vývoj ekonomik obou zemí od roku 2014 vedl k vytváření nových pracovních míst a docházelo tak k tlaku na růst mezd. S růstem mezd domácnosti více spotřebovávaly, což se pozitivně projevovalo na vývoji HDP. Česká republika v roce 2018 a 2019 dosahuje nejnižší míry nezaměstnanosti v Evropské unii, avšak důsledkem této situace je velký počet pracovních míst a nedostatek pracovníků. Patrný je i rozdíl ve vývoji

počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva, který na Slovensku klesá od roku 2017, kdežto v České republice dochází k mírnému poklesu až v roce 2019. V roce 2020 dochází ke zvýšení nezaměstnanosti v oblasti služeb a cestovního ruchu, neboť došlo k uzavření většiny provozoven v tomto oboru kvůli šíření koronaviru. Vyšší nárůst nezaměstnanosti se pravděpodobně projeví se zpožděním.

5.1.3 Inlace

Cenovou stabilitu v České republice zajišťuje Česká národní banka, kdežto na Slovensku je od přijetí eura hlavní institucí Evropská centrální banka a Národní banka Slovenska tak vykonává jiné činnosti, v souladu s rozhodnutími ECB. Cílem ČNB je od roku 2010 udržovat inflaci na 2 %, toleranční pásmo je ± 1 %. Cílem ECB je udržovat inflaci poblíž, ale méně, než jsou 2 %. Během sledovaného období dochází jen k drobným rozdílům ve vývoji inflace. V období finanční krize dosahovala míra inflace obou zemí nízkých hodnot. Obě centrální banky na krizi reagovaly snižováním základních úrokových sazeb s cílem podpořit růst inflace. K vyrovnaní s útlumem zahraniční poptávky v ČR také pomohl oslabující kurz koruny. Naopak, proti růstu inflace shodně v obou zemích působil pokles světových cen ropy. ECB kromě snížení úrokových sazeb využila k ochraně před dopady krize také nestandardní měnová opatření, kdy došlo např. k prodloužení splatnosti hlavních refinančních operací.

První výraznější rozdíl ve vývoji lze zpozorovat v roce 2011. Inlace na Slovensku vzrostla a dosáhla hodnoty 3,9 %, kdežto v České republice byla na hodnotě 1,9 %. Avšak tento nárůst byl kromě růstu cen potravin a ropy ovlivněn konsolidačními opatřeními vlády, kdy došlo ke zvýšení sazby nepřímých daní. V ČR byl růst cen potravin a ropy tlumen posilujícím kurzem koruny, který přispíval k nízké inflaci. Výraznější nárůst inflace nastal v ČR v roce 2012, tento nárůst byl ovlivněn zvýšením sazeb DPH. Během dluhové krize eurozóny opět obě banky snižovaly základní úrokové sazby, ECB využívala nadále nestandardních měnových opatření. Pro další měnověpolitický nástroj (devizové intervence) z obav vzniku deflace se rozhodla i ČNB v roce 2013, neboť úrokové sazby byly téměř na nule a nechtěla je snižovat do záporných hodnot. Byl vyhlášen kurzový závazek a ČNB udržovala kurz koruny kolem hodnoty 27 Kč/EUR. Postupně se však na vývoji inflace jak v ČR, tak na Slovensku, s určitým zpožděním projevovaly obavy z rozšíření krize do dalších zemí eurozóny, zpomalování tempa růstu HDP, zvyšující

se nezaměstnanost, spojená s poklesem konečné spotřeby, což vedlo k nízkým hodnotám inflace. Slovenská inflace se v letech 2014-2016 dostala do záporných hodnot, v České republice se v tomto období pohybovala pod tolerančním pásmem ČNB. K nízkým hodnotám také přispěly klesající ceny ropy, agrárních a energetických surovin. Klesající inflace v celé eurozóně vedla ECB ke snížení úrokových sazeb do záporných hodnot a využívání dalších nestandardních měnových nástrojů (Nákupní programy). V roce 2017, vlivem zvyšující se spotřeby domácností, pozitivně působící na vývoj HDP, rostoucí nezaměstnanost a mzdy, spolu s růstem cen ropy a potravin vedly k růstu inflace jak v ČR, tak na Slovensku. ČNB ukončila kurzový závazek, koruna tak začala mírně posilovat. Trvajícím růstem ekonomiky a rostoucími mzdami v obou zemích vedly k dalšímu růstu inflace. ECB neměnila výši úrokových sazeb, ČNB naopak několikrát sazby zvyšovala, neboť kurz koruny oslaboval a působil proinflačně, což nebylo žádoucí. Protiinflačně na obě země působil světový vývoj – výstup Spojeného království z EU a obchodní válka mezi USA a Čínou.

V roce 2020, vlivem pandemie COVID-19 dosáhla průměrná míra inflace v ČR 3,2 %, na Slovensku pouze 1,9 %. Hodnota inflace v ČR tak byla nejvyšší od roku 2012, na Slovensku byla tato hodnota naopak nejnižší od roku 2017. ČNB reagovala snížením základních úrokových sazeb, přirozeně zapůsobil i oslabující kurz koruny, který však zároveň přispěl k vyšší inflaci. ECB sazby nesnižovala, neboť jsou nadále v záporných hodnotách, pouze rozšířila nákupy aktiv o další program.

5.1.4 Platební bilance

Jediný účet v rámci platební bilance ČR i Slovenska, který byl po celou dobu sledovaného období v kladných hodnotách, byl účet kapitálový, kde se projevuje zejména čerpání prostředků z EU. Nejvýraznější nárůst byl v roce 2015, kdy obě země čerpaly prostředky ze strukturálního fondu Evropské unie.

Běžný účet platební bilance byl po období krize v obou zemích záporný. Největší vliv zde měla nízká zahraniční poptávka, kdy došlo k poklesu vývozu jak v ČR, tak na Slovensku. Kladné saldo začalo vykazovat dříve Slovensko, které začalo produkovat nové modely automobilů a zvýšil se tak jejich vývoz. Česká republika dosáhla kladného salda běžného účtu až v roce 2014, díky rostoucí ekonomice a pozitivnímu vývoji v zemích významných obchodních partnerů, tedy Německa a Slovenska a dochází k růstu

zahraničního obchodu se zbožím. Vývoz byl také podpořen oslabujícím kurzem koruny. K poklesu salda běžného účtu dochází v ČR v roce 2018, především z důvodu rostoucích cen ropy a téměř zastavení obchodu s motorovými vozidly. V roce 2019 se saldo dostává do mírného deficitu, avšak na vině je schodek prvotních důchodů, jelikož vzrostly zisky nerezidentů a náhrady zaměstnancům. Saldo slovenského BÚ dosáhlo deficitu již v roce 2015 a do roku 2019 se více a více prohlubuje, zejména vlivem rostoucí domácí poptávky, prostřednictvím které dochází k zvyšování dovozu, který je vyšší než vývoz a působí tak negativně na saldo běžného účtu. Záporné saldo běžného účtu se očekává na Slovensku i v roce 2020, v Česku by saldo mělo být kladné, díky poklesu záporného salda prvotních důchodů.

Finanční účet dosahuje kladného salda v České republice od roku 2012, kdežto na Slovensku byl tento účet kladný pouze jednou, a to právě v roce 2012. Záporné hodnoty salda tohoto účtu znamenají, že příliv čistého kapitálu do země je vyšší než jeho odliv. V roce 2012 bylo kladné saldo finančního účtu na Slovensku způsobeno výrazným odlivem prostředků z vkladových účtu u NBS. V roce 2015 dochází k vysokému nárůstu tohoto účtu v ČR, neboť dochází k nadměrnému odlivu prostředků prostřednictvím přímých investic, kdežto na Slovensku dosahoval mírného záporného salda, především díky aktivitám NBS, která v rámci kvantitativního uvolňování nakupovala cenné papíry od zahraničních subjektů a příliv prostředků byl tak tímto odlivem částečně kompenzován. Vyšší kladné saldo účtu ČR v roce 2017 bylo ovlivněno zejména nárůstem rezervních aktiv ČNB, vyšší záporné saldo na Slovensku bylo způsobeno přílivem investic ve formě majetkové účasti zahraničních subjektů, podpořený růstem vkladů na účtech NBS. Od tohoto roku se kladné saldo finančního účtu ČR snižuje, stejně tak záporné saldo účtu na Slovensku. Nárůst přebytku kapitálového účtu je očekáván v obou zemích v roce 2020, vlivem zvýšeného čerpání prostředků z fondů EU na podporu ekonomik zasažených pandemií koronaviru.

5.2 Vývoj plnění konvergenčních kritérií a vyhodnocení ekonomické sladění s eurozónou

Kritérium cenové stability Česká republika až na výjimky splňovala, hodnota kritéria byla od vstupu do EU překročena pouze několikrát, a to právě při vstupu do EU v roce 2004, poté v období finanční krize, následně v roce 2012 především z důvodu zvyšování

sazeb DPH, v roce 2017 rostla inflace vlivem rostoucí spotřeby domácností a rychlého růstu ekonomiky. Kritérium také nebylo splněno v roce 2019 a vlivem pandemie COVID-19 se očekává neplnění ani v roce 2020, také z důvodu velmi nízkých referenčních hodnot. Slovensko mělo velmi vysokou inflaci při vstupu do EU, projevilo se zde zavedení jednotné sazby DPH, avšak kritérium nebylo plněno až do roku 2006, poté se inflace snížila a rok před přijetím eura dosáhla inflace 3,9 % a byla tak o 0,2 % pod hodnotou kritéria.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb bez problémů splňovaly po vstupu do EU obě země. Česká republika toto kritérium od roku 2010 plní se značnou rezervou. Toto kritérium je také jediné, u kterého se očekává splnění za rok 2020, kdy probíhala (a nadále probíhá) pandemie COVID-19.

První složku kritéria stability veřejných financí, saldo veřejných financí, nesplňovala Česká republika v roce 2005, Slovensko v roce 2006. Rok před vstupem do eurozóny dosahovalo saldo Slovenské republiky -2,4 % HDP a kritérium tak bylo splněno. Výrazné překročení tohoto salda dosáhly obě země během finanční krize. Česká republika saldo překročila ve sledovaném období v roce 2010, před sledovaným období v roce 2003. V obou případech zahájila EU postup při nadměrném schodku, kdy první byl ukončen v roce 2008, druhý v roce 2014. Od roku 2010 probíhaly konsolidace veřejných rozpočtů, které měly vést k plnění tohoto kritéria, což se začalo dařit od roku 2013. Nesplnění tohoto kritéria je očekáváno v roce 2020, neboť vláda výrazně zvyšovala výdaje na zmírnění dopadů pandemie. Druhou složku, kritérium dluhu vládních institucí, po vstupu do EU obě země plnily bez problémů, výraznější nárůst byl opět znatelný v období krize. V ČR také výrazně vzrostl v roce 2012, důvodem byla tvorba rezervy na financování vládního dluhu, která byla postupně rozpouštěna. V roce 2020 je očekáváno splnění kritéria, avšak dluh se výrazně navýší (očekávaná hodnota je 39,4 %) a přiblíží se hraniční hodnotě 60 %.

Kritérium měnového kurzu Česká republika reálně prozatím nesplňuje, jelikož nemá stanovené datum přijetí eura a neúčastní se tak v mechanismu směnných kurzů ERM II. Doba trvání účasti v tomto mechanismu je dva roky, avšak vláda by společně s ČNB upřednostnila setrvání v mechanismu jen po dobu nezbytně nutnou, jelikož pak nelze používat kurz jako tlumiče šoků či by mohlo dojít k překročení 2 % inflačního cíle. Slovenská republika setrvala v ERM II bez větších problémů, naopak, slovenská koruna

během tohoto období dvakrát výrazně posílila a centrální parita kurzu dosáhla při vstupu do eurozóny 30,126 SKK/EUR, což bylo výhodné především pro obyvatele Slovenska.

Co se týče ekonomického stupně sladění s eurozónou, Česká republika svojí celkovou ekonomickou úrovní dohání ekonomiku eurozóny, ale proces reálného stupně konvergence není stále dokončen. Jsou zde stále patrné určité rozdíly, především ve struktuře HDP, kde má Česká republika vysoký podíl průmyslu. Rozdíly přetrvávají také v cenové a mzdové úrovni.

5.3 Přínosy a rizika zavedení eura v ČR

Z výčtu uvedených výhod a nevýhod, přínosů a rizik při případném zavedení eura v České republice vyplývá, že se jedná o jednoznačně nákladnou situaci. Podnikatelé by museli změnit své informační systémy, měnit cenové katalogy, letáky, aby byla vidět cena v korunách i eurech apod. Česká národní banka by nesla náklady spojené zejména s výměnou bankovek a bankomatů, avšak tyto náklady mají spíš jednorázový charakter, tudíž z dlouhodobého hlediska by pravděpodobně převažovaly výhody přijetí jednotné měny. Podnikatelé (především exportéři) by se již nemuseli zajišťovat proti kurzovému riziku, což lze vzhledem k vysoké provázanosti s eurozónou považovat za největší výhodu, stejně jako tomu bylo na Slovensku. Spotřebitelům by odpadly náklady spojené se směnou měny, mohli by si pohodlně srovnávat ceny zboží doma oproti zahraničí, což by mohlo vést i k případnému snížení cen některého zboží, kdy může být vyšší cena skryta za korunou, jako tomu byla v případě prodejny Ikea na Slovensku. Největší náklady by nesl stát jako celek, který by musel odvést téměř 50 miliard korun do Evropského stabilizačního mechanismu, další náklady by byly spojeny s doplacením základního kapitálu v Evropské centrální bance a účastí v dalších společných mechanismech, jako je Jednotný mechanismus dohledu a Jednotný fond pro řešení krizí.

Obávané riziko zvyšování inflace by se také pravděpodobně nenaplnilo, neboť tomu tak nebylo v jiných zemích, ani na Slovensku, kde se inflace po vstupu do eurozóny výrazně nenavýšila, ale naopak, v roce 2009 a 2010 byla velmi nízká. Dle dostupných studií došlo k podražení určitého zboží a služeb, ale skokový nárůst cen z důvodu přijetí eura nenastal.

K velmi zdůrazňované nevýhodě patří ztráta autonomní měnové politiky České národní banky, kdy by o měnové politice ČR rozhodovala Evropská centrální banka.

Guvernér ČNB by se sice stal součástí Rady guvernérů a podílel by se tak na spolurozhodování o měnové politice v rámci eurozóny, ale je jasné, že by v rámci celého celku pravděpodobně neprosadil zrovna to, co by v rámci měnové politiky bylo pro ČR nejvýhodnější, jak sám zmínil současný guvernér ČNB, pan Jiří Rusnok. Zároveň je však potřeba zmínit, že již nyní probíhají jednání v Bruselu nejdříve v okruhu členů eurozóny, až poté se jedná v okruhu všech členů EU. Vzhledem k zmiňované propojenosti se zeměmi eurozóny lze toto považovat za nevýhodu pro ČR, neboť se jedná „o nás bez nás“. Zároveň by díky této propojenosti nemusely být náklady na ztrátu měnové politiky natolik výrazné, jak již bylo uvedeno v kapitole o vyhodnocení ekonomické sladění ČR s eurozónou.

5.4 Komparace názorů odborné veřejnosti a občanů

Téměř většina uvedených odborníků a ekonomů by byla pro přijetí eura. Avšak všichni poukazují na to, že se jedná především o politické rozhodnutí. Jak vyplývá z průzkumů Centra pro výzkum veřejného mínění, již od roku 2007 je výrazná většina oslovených Čechů proti přijetí eura. Na tento problém rovněž poukazuje i většina vybraných odborníků, jako důvod tohoto „odporu“ k přijetí eura uvádí právě nedostatečné seznamování občanů s výhodami, které euro může přinést, ale také negativní postoj některých politických představitelů a jejich chybějící odvahu s tímto tématem začít, neboť jsou s přijetím jednotné měny spojené rozsáhlé reformy a politické strany vědí, že momentálně s tímto tématem volby pravděpodobně nevyhrají. Chybí jednotný konsensus mezi politickými stranami, který by mohl vést ke změně negativního postoje obyvatel k pozitivnímu. Důležitý by byl i z hlediska příprav na zavedení eura, neboť tato doba přesahuje jedno vládní období. Vybraní ekonomové a odborníci velmi často uváděli příkladem právě Slovenskou republiku, kde byla proti přijetí eura také velká část obyvatelstva, avšak po informační kampani a viditelném konsenzu napříč všemi politickými stranami, které byly pro přijetí eura a v rámci volební kampaně toto rozhodnutí žádná strana nijak nezpochybovala, se zvýšil zájem obyvatel o přijetí této měny, a i nyní by toto rozhodnutí neměnili.

Výhodu samostatné měnové politiky a její pružnosti zdůrazňuje guvernér ČNB Jiří Rusnok, avšak uvádí, že z dlouhodobého hlediska je přijetí eura výhodné. Vláda ale v prosinci roku 2020 opět rozhodla nestanovovat datum přijetí

eura, a to na základě doporučení ČNB a Ministerstva financí ČR. Jako hlavní důvod uvádí nedostatečný pokrok při tvorbě podmínek pro přijetí jednotné měny.

6 Závěr

Hlavním cílem této práce bylo porovnání ekonomiky ČR a Slovenska pomocí vybraných makroekonomických ukazatelů ve sledovaném období. Vývoj ekonomiky České a Slovenské republiky, jakožto výrazně exportně orientovaných zemí se zaměřením na automobilový průmysl, kde samostatný vývoj ekonomik závisí zejména na vývoji ekonomiky v sousedním Německu, byl ve sledovaném období velmi podobný.

Z počátku byly obě země ovlivněné probíhající finanční krizí, což se negativně projevilo na všech sledovaných ekonomických ukazatelích. Prudce vzrostla nezaměstnanost, inflace byla velmi nízká, pokles zahraniční poptávky vedl k zápornému saldu platební bilance. Jelikož Slovensko přijalo v té době euro, nemohlo se tak proti krizi bránit oslabováním domácí měny a propad ekonomiky byl o něco hlubší než v ČR, avšak euro jim naopak pravděpodobně pomohlo se z krize dostat o něco lépe. Následující rok, ale i po období dluhové krize eurozóny byl vývoj tempa růstu HDP lepší než v ČR. Vlekly pokles HDP v ČR a vyšší míra nezaměstnanosti vedly k riziku vzniku deflace, čemuž chtěla předejít ČNB. V roce 2013 vyhlásila kurzový závazek, neboť úrokové míry byly téměř na nule a snižovat je do záporných hodnot nechtěla. Tento krok však následně v dalším roce, vlivem velmi nízké inflace v celé eurozóně, provedla Evropská centrální banka. Zde lze spatřit výhodu vlastní měny, neboť ČNB udržovala kurz koruny pomocí devizových intervencí nad 27 CZK/EUR a tím působila i na inflaci, která sice nadále dosahovala velmi nízkých hodnot a byla pod tolerančním pásmem ČNB, ale na rozdíl od Slovenské republiky nebyla v hodnotách záporných.

Od roku 2014 došlo k celkovému zlepšování ve vývoji ekonomik. Eurozóna svou krizi ustála a lidé přestali mít obavy z nejistého budoucího vývoje. Dále pokles nezaměstnanosti a rostoucí mzdy pozitivně ovlivňovaly spotřebu domácností, která je od roku 2014 hlavní, prorůstovou složkou HDP jak v ČR, tak na Slovensku.

I přes postupný pokles nezaměstnanosti byl tento ukazatel na Slovensku mnohem vyšší než v ČR, zejména z důvodu většího procenta dlouhodobě nezaměstnaných osob. Rozdílný byl i vývoj ekonomicky aktivního obyvatelstva, který na Slovensku začal klesat již v roce 2016, v Česku naopak až v roce 2018.

Růst spotřebitelské poptávky působil pozitivně i na vývoj inflace v roce 2017, která se v České republice po třech letech dostala do tolerančního pásma ČNB a na Slovensku se vymanila ze záporných hodnot. Od té doby se ve sledovaném období udržovala v obou zemích kolem 2 %.

Obě země jsou výrazně ovlivňovány děním v zahraničí, kdy na postupné zpomalování ve vývoji obou ekonomik od roku 2018 působily zejména nejasnosti ohledně vystoupení Velké Británie z EU a napětí mezi USA a Čínou, které negativně ovlivňovalo vývoj zahraniční poptávky. Saldo běžného účtu platební bilance ČR se tak dostává do záporných hodnot, na Slovensku se záporné saldo dále prohloubilo.

Následně, v roce 2020 byly obě ekonomiky zasaženy pandemií koronaviru COVID-19. Tato krize způsobila výrazný propad HDP v obou zemích, došlo k ochlazení na trhu práce. Vyšší míra nezaměstnanosti se však očekává až s určitým zpožděním, aktuálně došlo k poklesu zaměstnanců zejména v oblasti služeb a cestovního ruchu, z důvodu uzavření provozoven a hranic států. Inflace v ČR dosáhla nejvyšší hodnoty od roku 2012, na Slovenska byla hodnota inflace naopak na velmi nízké úrovni.

Současná krize je často přirovnávána ke globální finanční krizi z roku 2009, rozdílem je však způsob, kterým byla vyvolána. Finanční krize v letech 2008-2009 byla způsobena šokem na finančních trzích v USA, který se postupně přetransformoval do ekonomiky a skrz obchodní a finanční vazby negativně zasáhl ekonomiky ostatních zemí. Krize způsobená pandemií vznikla náhlým zmrazením ekonomik vládními opatřeními, které měli zabránit šíření koronaviru (Babecká, Brůna, 2020).

Dílčím cílem této práce bylo zhodnocení vývoje plnění maastrichtských kritérií Českou republikou. Až na pár výjimek byla kritéria po sledované období plněna, s výjimkou kritéria účasti v mechanismu směnných kurzů, kterého se ČR bude účastnit až v momentě stanovení data přijetí eura. Otázkou je, jaký bude vývoj plnění těchto kritérií v následujících letech, neboť vlivem koronavirové krize se pro rok 2020 počítá s plněním pouze jednoho kritéria, a to kritéria dlouhodobých úrokových sazeb. Výrazná podpora státu prostřednictvím vládních výdajů na zmírnění dopadů ekonomiky vede k vysokému zadlužení země, dluh sektoru vládních institucí se navýšil a přibližuje se k hranici 60 %. Udržitelnost veřejných financí je také dlouhodobě ohrožena i stále se zvyšujícím věkem dožití obyvatel.

Avšak jak již v práci bylo uvedeno a jak vyplývá z názorů většiny ekonomů a odborníků, jedná se především o politické rozhodnutí, které je v současné době v nedohlednu. Jedním z možných důvodů, proč téměř žádná politická strana s podporou přijetí eura nepřichází, je provedení nutných reforem (reforma důchodového systému, daňová reforma apod.), které by pravděpodobně v rámci volební kampaně voliče nenalákaly, stejně tak převažující nesouhlas obyvatel ohledně přijetí jednotné měny by politikům pravděpodobně také hlasy nezajistil. Pokud by Česká republika šla příkladem Slovenska, bylo by potřeba nejprve dosáhnout shody v názoru na přijetí eura jak politického, tak společenského. Díky prováděným informačním kampaním a viditelnou podporou eura politickými stranami, co tato měna může přinést, se podařilo změnit negativní postoj obyvatel k euru a většina lidí byla pro jeho přijetí, toto rozhodnutí by dosud neměnili. Na druhou stranu bude teď rozhodnutí o přijetí eura v ČR pravděpodobně odloženo, neboť primární bude snaha dostat se z krize způsobené pandemií.

Při přijetí eura na Slovensku došlo především k odstranění kurzového rizika vyvážejícím podnikatelům, což by byla i hlavní výhoda plynoucí pro podnikatele v ČR. Spotřebitelům by taktéž odpadly kurzové náklady např. při směnách na cesty do zahraničí, zároveň by si ale museli na novou měnu zvyknout. Inflace na Slovensku po zavedení eura nijak výrazně nevzrostla, naopak, dosahovala nízkých hodnot. Vzhledem k tomu, že inflace po přijetí eura výrazně nevzrostla v žádné jiné zemi, lze očekávat podobný vývoj v ČR.

Hlavní nevýhodou přijetí jednotné měny jsou vysoké náklady, které jsou s tím spojené. Povinný vklad do Evropského stabilizačního mechanismu či doplacení základního kapitálu ECB tvoří nemalé částky. Zároveň je nadále diskutabilní zadlužení některých, zejména jižních států eurozóny, kde přetrvávají obavy z dotování jejich dluhů, v případě že se stane Česká republika součástí eurozóny. Druhou významnou nevýhodou je ztráta měnové politiky. V případě přijetí eura rozhoduje o měnové politice Evropská centrální banka, která rozhoduje, ač s guvernérem ČNB jako členem Rady guvernérů, za celou eurozónu jako celek. Nastavení měnové politiky tak nemusí být zrovna tou nejlepší volbou pro českou ekonomiku. Ztrátou vlastní měnové politiky nemohla Slovenská republika použít kurz jako stabilizátor ekonomiky v době finanční krize. Stejně tak nemohla předejít deflaci v letech 2014-2016, jako právě ČNB, která se rozhodla

o udržování hodnoty kurzu s cílem předejít deflaci. Na druhou stranu, po finanční krizi na tom bylo mnohem lépe Slovensko i bez vlastní měny.

Určitou nevýhodou byla vlastní měna pro ČR v roce 2020, kdy oslabující kurz koruny vedl ke zvyšování inflace, na Slovensku naopak byla inflace stabilní a dosahovala nízkých hodnot.

Z hlediska flexibility je výhodnější mít vlastní měnu, neboť lze rychleji reagovat na vzniklé šoky, ale zároveň může kurz působit opačně, než by ekonomika potřebovala – jako příklad lze uvést rok 2019, kdy inflace rostla a bylo potřeba zpřísnovat měnovou politiku, avšak měnový kurz oslaboval a napomáhal tak k dalšímu růstu inflace, stejně jako během roku 2020. Na Slovensku argument vlastní měnové politiky nebyl tak zdůrazňován, jako je tomu často v ČR, jelikož nebyl v malé a otevřené ekonomice považován za dostatečně účinný nástroj. Vzhledem k aktuálnímu rozhodnutí vlády nestanovovat datum přijetí eura a z důvodu probíhající pandemie Česká republika euro v nejbližší době pravděpodobně přijímat nebude. Avšak to nic nemění na tom, že se nadále jedná o její závazek, který by měl být v budoucnu splněn.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

BRČÁK, Josef a SEKERKA, Bohuslav. 2010. *Makroekonomie*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-245-5.

CINI, Michelle a Nieves Pérez-Solórzano BORRAGÁN, 2010. *European Union Politics*. Third edition. United States: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-9548637.

HAD, Miloslav a URBAN, Luděk, 2000. *Evropská společenství: první pilíř Evropské unie*. 2., rozš. a upr. vyd. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů v Edičním oddělení Ústavu mezinárodních vztahů. ISBN 80-85864-88-6.

JÍLEK, Josef, 2004. *Peníze a měnová politika*. 1. vyd. Praha: Grada, Finanční trhy a instituce. ISBN 80-247-0769-1.

KRATOCHVÍL, Jan a kol., 2008. *90. výročí založení Československa = 90th anniversary of creation of independent Czechoslovakia*. Brno: Muzeum českého a slovenského exilu. ISBN 978-80-254-3861-9.

LACINA, Lubor a kol., 2010. *Euro: ano-ne?* 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství. ISBN 978-80-87197-26-4.

MANDEL, Martin a TOMŠÍK, Vladimír. 2008. *Monetární ekonomie v malé otevřené ekonomice*. 2., rozš. vyd. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-185-0.

PAVLÁT, Vladislav. 2004. *Centrální bankovníctví*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní. ISBN 80-86754-29-4.

PLCHOVÁ, Božena, ABRHÁM, Josef a HELÍSEK, Mojmír. 2010. *Česká republika a EU: ekonomika - měna - hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Krigl. ISBN 978-80-86912-39-4.

ROJÍČEK, Marek, Vojtěch SPĚVÁČEK, Jan VEJMĚLEK, Eva ZAMRAZILOVÁ a Václav ŽDÁREK, 2016. *Makroekonomická analýza: Teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5858-9.

SAMUELSON, Paul Anthony a NORDHAUS, William D, 2013. *Ekonomie: 19. vydání*. 1. vyd. Praha: NS Svoboda. ISBN 978-80-205-0629-0.

VINŠ, Petr a LIŠKA Václav. 2005. *Rating*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck. ISBN 80-7179-807-X.

ŽÁK, Milan. 2006. *Hospodářská politika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu. ISBN 80-86730-04-2.

Internetové zdroje

ADAM, Tomáš a MICHL, Aleš, 2020. První odhad dopadů pandemie COVID-19 na ekonomiku ČR. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Prvni-odhad-dopadu-pandemie-COVID-19-na-ekonomiku-CR/

BABECKÁ, Kucharčuková Oxana a BRŮHA Jan, 2020. Příběh dvou krizí: Brzké srovnání mezinárodního obchodu a ekonomické aktivity v zemích Evropské unie. In: *Česká národní banka* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Pribeh-dvou-krizi-Brzke-srovnani-mezinarodniho-obchodu-a-ekonomicke-aktivity-v-zemich-Evropske-unie/

BÁLEK, Alexej, 2007. Československá ekonomika v osmdesátých letech 20. století. In: *Acta Oeconomica Pragensia, Vysoká škola ekonomická v Praze* [online]. (PDF). [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://aop.vse.cz/pdfs/aop/2007/07/01.pdf>

BUKOVSKÝ, Jaroslav, 2018. Češi svou převahu nad Slováky promrhali. In: *E15.cz* [online]. 2.1.2018. [cit. 2020-09-14]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/cesi-svou-prevahu-nad-slovakym-promrhali-1341709>

BURÝŠEK, Jiří, 2020. Fakta: V jaké kondici šla česká ekonomika do druhé vlny koronaviru. In: *Seznamzpravy.cz* [online]. 9.11.2020 [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fakta-v-jake-kondici-sla-ceska-ekonomika-do-druhe-vlny-koronaviru-127780>

BYDŽOVSKÁ, Marie, 2020. Evropská centrální banka. In: *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/82/sekce/evropska-centralni-banka/>

BusinessInfo.cz – Oficiální portál pro podnikání a export, 2019a. Slovensko: Zahraniční obchod a investice. In: *BusinessInfo.cz* [online]. 15.12.2019 [2020-09-23]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/slovensko-zahranicni-obchod-a-investice/>

BusinessInfo.cz – Oficiální portál pro podnikání a export 2019b. Slovensko: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. *BusinessInfo.cz* [online] 15.12.2019 [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/slovensko-zakladni-charakteristika-teritoria-ekonomicky-prehled/>

BusinessInfo.cz – Oficiální portál pro podnikání a export, 2020. Brexit obchod mezi Čechy a Brity nepřeruší. *BusinessInfo.cz* [online]. 31.1.2020 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/hk-cr-brexite-obchod-mezi-cechy-a-birty-neprerusi/>

ČESKÉ NOVINY, 2008. Monetární politika – nástroj centrální banky [online]. 13.8.2008. [cit. 2020-09-09]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/monetarni-politika-nastroj-centralni-banky/327854>

ČNB, 2009a. Výroční zpráva ČNB 2008. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-27]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocn_i_zpravy/download/vyrocn_i_zprava_2008.pdf

ČNB, 2009b. Zpráva o inflaci – III/2009. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-27]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-III-2009/>

ČNB, 2009c. Zpráva o inflaci – IV/2009. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-27]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocn_i_zpravy/download/vyrocn_i_zprava_2009.pdf

ČNB, 2010a. Zpráva o vývoji platební bilance 2009. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-27]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/zpravy_vyvoj_pb/2009/

ČNB, 2010b. Výroční zpráva ČNB 2009. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-13]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2009.pdf

ČNB, 2010c. Zpráva o inflaci – I/2010. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-13]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-I-2010/>

ČNB, 2010d. Zpráva o inflaci – III/2010. *Česká národní banka* [online]. 12.8.2010 [cit. 2020-12-13]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-III-2010/>

ČNB, 2011a. Zpráva o inflaci – II/2011. *Česká národní banka* [online]. 12.5.2011 [cit. 2020-12-27]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-II-2011/>

ČNB, 2011b. Výroční zpráva ČNB 2010. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-27]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2010.pdf

ČNB, 2011c. Ratingové hodnocení České republiky. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-27]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Ratingove-hodnoceni-Ceske-republiky>

ČNB, 2012a. Zpráva o inflaci – II/2012. *Česká národní banka* [online]. 10.5.2012 [cit. 2020-12-28]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-II-2012/>

ČNB, 2012b. Výroční zpráva ČNB 2011. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-28].

Dostupné z:

https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2011.pdf

ČNB, 2013a. Zpráva o inflaci – II/2013. *Česká národní banka* [online]. 19.4.2013 [cit. 2020-12-28].

Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-II-2013/>

ČNB, 2013b. Výroční zpráva ČNB 2012. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-28].

Dostupné z:

https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2012.pdf

ČNB, 2014a. Zpráva o inflaci – II/2014. *Česká národní banka* [online]. 15.5.2014 [cit. 2020-12-28].

Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-II-2014/>

ČNB, 2014b. Výroční zpráva ČNB 2013. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-28].

Dostupné z:

https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2013.pdf

ČNB, 2014c. Zpráva o inflaci – IV/2014. *Česká národní banka* [online]. 13.11. 2014 [cit. 2020-12-28].

Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-IV-2014/>

ČNB, 2015. Výroční zpráva ČNB 2014. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-30].

Dostupné z:

https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2014.pdf

ČNB, 2016a. Zpráva o inflaci – II/2016. *Česká národní banka* [online]. 12.5.2016 [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-II-2016/>

ČNB, 2016b. Výroční zpráva ČNB 2015. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocn_i_zpravy/download/vyrocn_i_zprava_2015.pdf

ČNB, 2017a. Výroční zpráva ČNB 2016. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocn_i_zpravy/download/vyrocn_i_zprava_2016.pdf

ČNB, 2017b. Zpráva o inflaci – IV/2017. *Česká národní banka* [online]. 9.11.2017 [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-IV-2017/>

ČNB, 2018a. Zpráva o inflaci – II/2018. *Česká národní banka* [online]. 10.5.2018 [cit. 2020-12-28]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-II-2018/>

ČNB, 2018b. Výroční zpráva ČNB 2017. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-29]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocn_i_zpravy/download/vyrocn_i_zprava_2017.pdf

ČNB, 2019a. Přímé zahraniční investice 2018. *Česká národní banka* [online] [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/

ČNB, 2019b. Zpráva o inflaci – II/2019. *Česká národní banka* [online]. 9.5.2019 [cit. 2020-12-29]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-II-2019/>

ČNB, 2019c. Výroční zpráva ČNB 2018. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-29]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocni_zpravy/download/vyrocni_zprava_2018.pdf

ČNB, 2020a. Výroční zpráva ČNB 2019. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-29]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/.galleries/hospodareni/vyrocni_zpravy/download/vyrocni_zprava_2019.pdf

ČNB, 2020b. Zpráva o vývoji platební bilance 2019. *Česká národní banka* [online]. 1.6.2020 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/zpravy-o-vyvoji-platebni-bilance/zprava_o_vyvoji_platebni_bilance_2019.pdf

ČNB, 2020c. Zpráva o inflaci – II/2020. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-29]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-II-2020/>

ČNB, 2020d. Zpráva o inflaci – III/2020. *Česká národní banka* [online]. 13.8.2020 [cit. 2020-12-29]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-III-2020/>

ČNB, 2020e. Zpráva o inflaci – IV/2020. *Česká národní banka* [online]. 12.11.2020 [cit. 2020-12-29]. <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/Zprava-o-inflaci-IV-2020/>

ČNB, 2020f. Analýzy stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou 2020. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2021-03-11].

https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menova-politika/.galleries/strategicke_dokumenty/analyzy_sladenosti_2020.pdf

ČNB, ©2020a. ECB a ESCB. *Česká národní banka* [online] [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/ecb-a-escb/

ČNB, ©2020b. Měnověpolitické nástroje. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-09-09]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/mp-nastroje/>

ČNB, ©2020c. Cílování inflace v ČR. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/cilovani/>

ČNB, ©2020d. Ratingové agentury. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2020-08-07]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/srovnavaci-tabulka/

ČNB, 2021. Databáze časových řad ARAD. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2021-01-31]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm>

ČSÚ, 2017. Harmonizovaný index spotřebitelských cen. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2021-02-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/46014554/012023-1705j01.pdf/ef82c43a-ca14-4e1e-abd3-bcb5f94961f0?version=1.0>

ČSÚ, 2019a. Evropský srovnávací program. *Český statistický úřad* [online]. 8.4.2019 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnavaci_program

ČSÚ, 2019b. Vývoj ekonomiky České republiky 2018. *Český statistický úřad* [online]. 1.12.2020 [cit. 2020-12-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/62225666/32019318q4a.pdf/35248645-8be2-4fd6-9cd8-d7d984b44362?version=1.0>

ČSÚ, 2020a. Tvorba a užití HDP – 3. čtvrtletí 2020. *Český statistický úřad* [online] 1.12.2020 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/tvorba-a-uziti-hdp-3-ctvrtleti-2020>

ČSÚ, 2020b. Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – 3. čtvrtletí 2020. *Český statistický úřad* [online]. 3.11.2020 [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-3-ctvrtleti-2020>

ČSÚ, 2020c. Veřejná databáze: Zahraniční obchod. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=VZO015-NP-A&skupId=2849&z=T&f=TABULKA&katalog=32935&pvo=VZO015-NP-A&c=v3~8_RP2019

ČSÚ, 2021. Veřejná databáze – statistiky. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky>

ČSÚ, 2021a. Indexy spotřebitelských cen – inflace – prosinec 2020. *Český statistický úřad* [online]. 13.1.2021 [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-prosinec-2020>

DĚDEK, Oldřich, 2013a. Maastrichtská kritéria. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 1.12.2013 [cit. 2020-12-29]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria>

DĚDEK, Oldřich, 2013b. Náklady a rizika. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 1.12.2013 [cit. 2020-04-08]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/naklady-a-rizika>

DĚDEK, Oldřich, 2013c. Kritérium veřejného dluhu. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Poslední revize 7.12.2020 [cit. 2021-01-22]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek/kriterium-verejneho-deficitu>

DĚDEK, Oldřich, 2013d. Výhody pro spotřebitele. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 1.12.2013 [cit. 2020-12-29]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/vyhody-pro-spotrebitele>

DĚDEK, Oldřich, 2013e. Výhody pro podniky. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 1.12.2013 [cit. 2020-12-29]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/vyhody-pro-podniky>

DĚDEK, Oldřich, 2013f. Makroekonomické přínosy. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 1.12.2013 [cit. 2020-12-29]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/vyhody-a-rizika-eura/makroekonomicke-prinosy>

DOLIAK M. a KARMAZIN B., 2009. Vplyv zavedenia eura na infláciu v Slovenskej republike v Januári 2009 [online]. (PDF). [cit. 2020-09-24]. Dostupné z: https://www.zavedenieura.cz/assets/cs/media/Euro-NKS_2010-06-29_M-Doliak-a-B-Karmazin-Vplyv-zavedenia-eura-na-inflaciu-v-Slovenskej-republike.pdf

ECB, 2016. What is TARGET2? *European central bank* [online] 29.6.2016 [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/target2.cs.html>

ECB, ©2020a. ECB, ESCB and the Eurosystem. *European central bank* [online]. [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.en.html>

ECB, ©2020b. Executive Board. *European central bank* [online]. [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/eb/html/index.en.html>

ECB, ©2020c. Eurosystem mission. *European central bank* [online]. [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/eurosystem-mission/html/index.en.html>

ECB, 2020d. Monetary policy decisions. *European central bank* [online]. 10.12.2020. [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.mp201210~8c2778b843.en.html>

ECB, 2021. Our response to the coronavirus pandemic. *European central bank* [online]. [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/home/search/coronavirus/html/index.cs.html>

Eurobarometr, 2008. Introduction of the euro in Slovakia. In: *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/flash_arch_254_240_en.htm#249

Eurobarometr, 2019. Eurobarometer 481 – Europeans show record support for the euro. In: *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/news/eurobarometer-481-europeans-show-record-support-euro-2019-nov-29_en

EUROPEAN COMMISSION, b.r. What is the euro area? *European commission* [online]. [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/what-euro-area_en

EUROPEAN UNION, 2020a. The EU in brief. *European Union* [online]. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_en

EUROPEAN UNION, 2020b. Which countries use the euro. *European Union* [online]. [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/euro/which-countries-use-euro_en

Euroskop, ©2005-2021. Aktuální stav. *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/744/914/clanek/rozsirovani-eurozony---aktualni-stav---legenda/>

EUROSTAT, 2021a. Real GDP grow rate – volume. *Eurostat* [online]. [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00115/default/table?lang=en>

EUROSTAT, 2021b. GDP and man components (output, expenditure and oncome). *Eurostat* [online]. [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMA_10_GDP__custom_716031/default/table?lang=en

EUROSTAT, 2021c. Main GDP aggregates per capita. *Eurostat* [online]. [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMA_10_PC__custom_716050/default/table?lang=en

EUROSTAT, 2021d. GDP per capita in PPS. *Eurostat* [online]. [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00114/default/table?lang=en>

EUROSTAT, 2021e. Unemployment by sex and age – annual data. *Eurostat* [online]. [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/une_rt_a/default/table?lang=en

EUROSTAT, 2021f. Long-term unemployment by sex – annual data. *Eurostat* [online]. [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/une_ltu_a/default/table?lang=en

EUROSTAT, 2021g. HICP – annual data (average index and rate of change). *Eurostat* [online]. [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/PRC_HICP_AIND__custom_716067/default/table?lang=en

Finance.cz, ©2017. Co to je rating? *Finance.cz* [online]. [cit. 2020-08-07] Dostupné z: <https://www.finance.cz/makrodata-eu/eu-svet/rating/informace/>

FXstreet.cz, ©2009-2020a. Rating - S&P, Moody's a Fitch. *FXstreet.cz* [online]. [cit. 2020-08-07]. Dostupné z: <https://www.fxstreet.cz/rating-sp-moodys-a-fitch.html>

FXstreet.cz, ©2009-2020b. Úrokový diferenciál. *FXstreet.cz* [online]. [cit. 2020-08-07]. Dostupné z: <https://www.fxstreet.cz/forex-slovník-pojmu+urokovy-diferencial.html>

GABEL, Matthew J, 2020. European union: European organization. In: *Britannica.com* [online]. [cit. 2020-9-14]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/European-Union>

HANZLOVÁ, Radka, 2020. Občané ČR o budoucnosti EU a přijetí eura – červenec 2020. *Centrum pro výzkum veřejného mínění* [online] 11.9.2020 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/mezinarodni-vztahy/5277-obcane-cr-o-budoucnosti-eu-a-prijeti-eura-cervenec-2020>

HORSKÁ, Hildegarda, 2020. Výrazný propad slovenské ekonomiky v první polovině roku 2020. In: *Kurzy.cz* [online]. 17.9.2020. [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/557830-vyrazny-propad-slovenske-ekonomiky-v-prvni-polovine-roku-2020/>

IKDP, 2020. Euro a Česká republika. *Institut pro křesťansko-demokratickou politiku* [online]. 29.10.2020 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://ikdp.cz/news/euro-a-ceska-republika/>

INVESTIČNÍ WEB, 2018. Analytici: Pozitivní vliv eura na Slovensku převažuje nad nevýhodami. In: *Investicniweb.cz* [online]. 27.12.2018 [cit. 2020-09-24]. Dostupné z: <https://www.investicniweb.cz/news-analytici-pozitivni-vliv-eura-na-slovensku-prevazuje-nad-nevyhodami/>

iRozhlas.cz, 2018. Zeman versus Drahoš: jak vidí naše členství v EU a jak se staví k přijímání migrantů? *iRozhlas.cz* [online]. 27.12.2020 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/drahos-zeman-nazory-migranti-clenstvi-v-eu-adopce-prijeti-eura_1801211850_mos

iRozhlas.cz, 2020. Česko zahájilo očkování proti covidu. Objednáno je na 16 milionů dávek, první dostal Babiš. *iRozhlas.cz* [online]. 27.12.2020 [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cesko-ockovani-zahajeni-vakcina-koronavirus-covid_2012270617_tzr

KOLMAN, Vladimír. Euro ano, nebo ne? Některé aspekty přijetí eura v České republice. In: *Casopisargument.cz* [online]. 26.4.2017 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <http://casopisargument.cz/?p=3457>

PROTOKOL (č. 4) o statutu Evropského systému centrálních bank a evropské centrální banky, 2016. In: Úřední věstník Evropské unie, C 202/230, 7.6.2016, str. 230-250. Dostupné také z: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/teu_2016/pro_4/oj

KOSSEYOVÁ, Oľga a DOLIAK Michal, 2005. Harmonizovaný index spotřebitelských cien. *Národní banka Slovenska* [online] [cit. 2021-02-06]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/MU/pris_03.pdf

KUBŮ, Eduard, 2005. České (československé) transformační kontinuity 20. století, Problémy struktury ekonomiky, technicko-technologické vyspělosti a podnikatelsko-manážerských elit. *Acta Oeconomica Pragensia, Vysoká škola ekonomická* [online] [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://aop.vse.cz/pdfs/aop/2005/03/12.pdf>

LUKÁŠ, Filip, 2020. Eurozóna se změnila, český závazek přijmout euro je diskutabilní, říká viceguvernér ČNB Marek Mora. In: *Euractiv.cz* [online]. 10.11.2020. [cit. 2021-01-14]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/ekonomika/news/eurozona-se-zmenila-cesky-zavazek-prijmout-euro-je-diskutabilni-rika-viceguverner-cnb/>

MFČR, 2012. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou – 2013. *Ministerstvo financí ČR* [online]. [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2012/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-10364>

MFČR, ©2013. Výkladový slovníček. In: *Zavedenieura.cz* [online]. [cit. 2020-12-29]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/vykladovy-slovnicek/v-2349>

MFČR, 2019. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou – 2018. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2018/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-33673>

MF ČR, 2020. Plnění vstupních podmínek. *Ministerstvo financí ČR - Zavedení eura v České republice* [online]. [cit. 2020-12-28]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek>

MF ČR, 2020a. Čistá pozice ČR ve vztahu k rozpočtu EU: 2004 – 2019. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/pozice-cr-vuci-rozpoctu-eu/2019/cista-pozice-cr-ve-vztahu-k-rozpoctu-eu-35775>

MF ČR, 2020b. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou – 2020. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr>

MF ČR, 2021. Fiskální výhled ČR – leden 2021. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 20.1.2021 [cit. 2021-01-23]. ISSN 1804-7998. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/fiskalni-vyhled/2021/fiskalni-vyhled-cr-leden-2021-40608>

MF SR, 2020. Saldo verejnej správy SR v % k HDP. *Ministerstvo financi Slovenské republiky* [online]. [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/>

MMR ČR, ©2020. Vystoupení UK z EU obecně. *Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky* [online]. [cit. 2020-09-28]. Dostupné z: <https://mmr.cz/cs/evropska-unie/spoluprace-v-ramci-eu-a-mezinarodni-spoluprace/brexit/vystoupeni-uk-z-eu>

MONETA Money Bank, ©2020. Co jsou přímé zahraniční investice. *Moneta.cz* [online]. [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/prime-zahranicni-investice>

MOTL, Martin, 2020. Dopady pandemie COVID-19 na světovou ekonomiku. *Česká národní banka* [online]. 30.4.2020 [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Dopady-pandemie-COVID-19-na-svetovou-ekonomiku/

MPO ČR, 2010. Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2009. *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online] Duben 2010. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/39149/46523/558694/priloha001.pdf>

MPO ČR, 2011. Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2010, *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online] Duben 2011. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/41968/49493/578179/priloha001.pdf>

MPO ČR, 2012. Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2011. *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. Květen 2012. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2017/2/Analyza-vyvoje-ekonomiky-a-konkurenceschopnosti-CR-2011.pdf>

MPO ČR, 2013. Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2012. *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. Duben 2013. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/48686/54874/601806/priloha001.pdf>

MPO ČR, 2014. Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2013. *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. Květen 2014. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/50541/57345/612647/priloha001.pdf>

MPO ČR, 2015. Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2014. *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. Červen 2015. [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/53214/60683/635076/priloha001.pdf>

MPO ČR, 2016. Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2015. *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. Květen 2016. [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/55772/63966/656431/priloha001.pdf>

MPO ČR, 2017a. Přestavení strategických oborů českého průmyslu ve video spotech. *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. 12.2.2017 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/podpora-exportu/vystavy-veletrhy/predstaveni-strategickych-oboru-ceskeho-prumyslu-ve-video-spotech--226026/>

MPO ČR, 2017b. Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2016. *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. Červen 2017. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2017/7/Analyza_2016.pdf

MPO ČR, 2018. Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2017. *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. Červen 2018. [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2018/7/Analyza_rok_2017.pdf

MPO ČR, 2020a. Velká Británie opouští EU. Firmy se změn zatím bát nemusí. *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. 31.01.2020 [cit. 2021-01-30]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/velka-britanie-opousti-eu--firmy-se-zmen-zatim-bat-nemusi--252595/>

MPO ČR, 2020b. Hrozba no-deal brexitu zažehnána. Prozatímní provádění dohody o obchodu a spolupráci mezi EU a Velkou Británií začne na Nový rok. *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. 30.12.2020 [cit. 2021-01-30]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/o-brexitu/hrozba-no-deal-brexitu-zazehnana--prozatimni-provadeni-dohody-o-obchodu-a-spolupraci-mezi-eu-a-velkou-britani-i-zacne-na-novy-rok--258693/>

MV ČR, ©2020. Evropská unie. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-organizace-a-vs-evropska-unie.aspx>

NAVRÁTIL, David, 2020. Makro, Ranní restart. In: *Slovenská sporiteľňa* [online]. 22.7.2020 [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: <https://www.slsp.sk/en/research/report/cz/SR183488>

NBS, 2010. Výročná správa NBS 2009. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/VSNBS09.pdf

NBS, 2011. Mesačný bulletin NBS, December 2010. *Národná banka Slovenska* [online]. 2011 [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_MesacnyBulletin/2010/mb1210.pdf

NBS, 2012. Výročná správa NBS 2011. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2020-11-08]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/VSNBS11.PDF

NBS, 2013. Výročná správa NBS 2012. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2020-11-12]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/protected/VSNBS12.PDF

NBS, 2014. Výročná správa NBS 2013. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2020-11-12]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/protected/VSNBS13.PDF

NBS, 2015. Výročná správa NBS 2014. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/protected/VSNBS14.pdf

NBS, 2016. Výročná správa NBS 2015. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/protected/VSNBS15.pdf

NBS, 2017. Výročná správa NBS 2016. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2020-11-12]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/protected/VSNBS16.pdf

NBS, 2018. Výročná správa NBS 2017. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2020-12-21]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyrocnaSprava/protected/VSNBS17.pdf

NBS, 2019a. Priame zahraničné investície 2018. *Národná banka Slovenska* [online] [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

NBS, 2019b. Výročná správa NBS 2018. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2020-12-29]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/Vyrocnasprava/protected/VSNBS18.pdf

NBS, 2020a. Výročná správa NBS 2019. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2020-12-30]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/Vyrocnasprava/protected/VSNBS19.pdf

NBS, 2020b. Strednodobá predikcia 4Q 2020. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: https://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/PREDIK/2020/protected/P4Q-2020zhrnutie.pdf

NBS, 2021. Platobná bilancia. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/platobna-bilancia>

NBS, 2021. Mesačné, kumulatívne a ročné prehľady NBS. *Národná banka Slovenska* [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/kurzovy-listok/kurzovy-listok/mesacne-kumulativne-a-rocne-prehlady-nbs>

Oesterreichische National bank, 2020. About us. In: *Oenb.at* [online]. [cit. 2020-12-14]. Dostupné z: <https://www.oenb.at/en/About-Us/Tasks/the-oenb-in-the-eurosystem.html>

PLEVÁK, Ondřej, 2019. Proč mají Slováci rádi euro? In: *Euractiv.cz* [online] 20.3.2019 [cit. 2020-09-24]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/ekonomika/news/proc-maji-slovaci-radi-euro/>

PLEVÁK, Ondřej, 2020. Dopady přijetí eura na Česko jsou nejasné. U jiných zemí dominovaly přínosy, říká ekonom. In: *Euractiv.cz* [online] 6.12.2020 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/ekonomika/news/dopady-prijeti-eura-na-cesko-jsou-nejasne-u-jinych-zemi-dominovaly-prinosy-rika-ekonom/>

PROCHÁZKA, Tomáš, 2009. Euro přináší Slovákům naději na zlevňování: odkrylo ceny řetězců. In: *Deník.cz* [online] 9.1.2009 [cit. 2021-02-03]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/slovensko_euro_zlevnovani20090109.html

PS ČR, 2019. Růst HDP. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online] 2020 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: file:///C:/Users/Asus%20X550C/Downloads/TEMATA_116_2019.pdf

Rozsypal, Michael, 2020. J. Rusnok – Přijetí eura by v současné ekonomické krizi nepomohlo. *Česká národní banka* [online]. 24.7.2020 [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/J-00002.-Rusnok-Prijeti-eura-by-v-soucasne-ekonomicke-krizi-nepomohlo/>

SAINER, Matěj, 2020. BREXIT - Spojené království opustilo EU 31.1.2020. Co čekat dále? In: *Lynxbroker* [online] [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.lynxbroker.cz/vzdelavani/brexit/>

STAŇKOVÁ, Petra, 2011. Slovenské zkušenosti s eurem aneb v čem se inspirovat. In: *Euro.cz* [online] 26.8.2011 [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/slovenske-zkusenosti-s-eurem-aneb-v-cem-se-inspirovat-859955>

ŠRÁMEK, Dušan, ©2016. Československá ekonomika v letech 1918-1938. *Centrum pro studium demokracie a kultury* [online] [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.cdk.cz/ceskoslovenska-ekonomika-v-letech-1918-1938>

ŠÚ SR, 2020. Nezamestnanosť v 3. štvrtroku 2020. In: *Slovak.statistics.sk* [online]. 14.12.2020 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/informationmessages/inf_sprava_detail/70d3390e-d752-47a8-912e-00b18ee02e57/

ŠÚ SR, 2021. Veřejná databáze DATACUBE. In: *Datacube.statistics.sk* [online]. [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: http://datacube.statistics.sk/#!/lang/sk/?utm_source=susr_portalHP&utm_medium=page_database&utm_campaign=DATAcube_portalHP

ŠÚ SR, 2021a. Vývoj spotrebiteľských cien v decembri 2020. In: *Slovak.statistics.sk* [online]. 14.1.2021 [cit. 2021-01-23]. Dostupné z: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/informationmessages/inf_sprava_detail/a1f2f07c-9906-44ab-84c2-7830797aab3a/

THE VISEGRAD GROUP. Historie V4. In: *Visegradgroup.eu* [online]. ©2006-2021 [cit. 2020-09-21]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/historie/historie-v4>

TOP 09, 2019. Adamová: Jsme pro euro, ochranu přírody a právního státu. In: *TOP09.cz* [online]. 25.11.2019 [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/co-delame/medialni-vystupy/adamova-jsme-pro-euro-ochranu-prirody-a-pravniho-statu-26591.html>

TRUHLÁ, Helena, 2020. Fakta: Jízdenky ven z pandemie. Těmito vakcínami se může Evropa bránit proti covidu-19. In: *Aktualne.cz* [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/vakciny-na-koronavirus-tyhle-by-mohly-byt-v-evrope/r~3dc1d46a240611eb8972ac1f6b220ee8/v~sl:b3cef68aa99ab84a969ef5773b260e18/>

ZPĚVÁČKOVÁ, Barbora, 2019. Přijmout euro? Politici se neshodnou, proti je Babiš i ODS. In: *Novinky.cz* [online]. 25.11.2019 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/prijmout-euro-politici-se-neshodnou-proti-je-babis-i-ods-40304795>

ŽUROVEC, Michal, Ing., 2020. Vláda termín přijetí eura prozatím nestanoví. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 7.12.2020 [cit. 2021-02-14]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/vlada-termin-prijeti-eura-prozatim-nesta-40146>

Přílohy

Příloha č. 1

Fitch	S&P	Moody's	Popis ratingového stupně (dle Moody's)	
AAA	AAA	Aaa	Investiční stupeň	Minimální kreditní
AA+	AA+	Aa1		Velmi nízké kreditní riziko
AA	AA	Aa2		
AA-	AA-	Aa3		
A+	A+	A1		Nízké kreditní riziko
A	A	A2		
A-	A-	A3		
BBB+	BBB+	Baa1		Mírné kreditní riziko
BBB	BBB	Baa2		
BBB-	BBB-	Baa3		
BB+	BB+	Ba1	Spekulativní stupeň	Významné kreditní riziko
BB	BB	Ba2		Vysoké kreditní riziko
BB-	BB-	Ba3		
B+	B+	B1		
B	B	B2		Velmi vysoké kreditní riziko
B-	B-	B3		
CCC+	CCC+	Caa1		
CCC	CCC	Caa2		V selhání či blízko selhání, ale s možností splacení
CCC-	CCC-	Caa3		
CC	CC	Ca		
DD	SD	C	V selhání, s nízkou šancí na splacení	
DD	D			
D				

Zdroj: ČNB, 2011c